

Олексій Крачило

**Вічне
відлуння**

ПОЕЗІЯ

Департамент інформаційної діяльності
та комунікацій з громадськістю
Чернігівської обласної державної адміністрації

Олексій Крачило

Вічне відлуння

Поезія

Чернігів
ПАТ «ПВК «Десна»
2018

УДК 821.161.2'06-1(477.51)
ББК 84(4УКР=411.4)6-5
К-38

КнигавиданакоштомобласногобюджетуЧернігівської області в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016–2020 роки за результатами конкурсу рукописів місцевих авторів 2018 року.

Не для продажу.

К-38 Крачило О. В.

Вічне відлуння [Текст] : поезія / О. В. Крачило. – Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. – 256 с.

ISBN 978-966-502-601-3

До нової збірки поезій члена Національної спілки письменників України Олексія Крачила, що має назву «Вічне відлуння», увійшли як нові, так і раніше написані вірші. Уболівання за долю України, рідного села, світлі постаті батьків, а також відомих людей – світочів культури, філософські роздуми над сенсом буття, призначенням поета у суспільному житті, важливі морально-етичні теми, події Революції Гідності і війни на сході України – провідні мотиви цієї книги.

ISBN 978-966-502-601-3

УДК 821.161.2'06-1(477.51)
ББК 84(4УКР=411.4)6-5

© Олексій Крачило, 2018

© ПАТ «ПВК «Десна», художнє оформлення, видання, 2018

* * *

Ще на підступах до мистецтва
Задоволення мав од гри:
Аксіоми людського серця
Одягав я у шати рим.

Еталоном були найвищим
Знамениті рядки майстрів.
І хороші писались вірші,
Що ліпив я з чужих зразків.

Та все більше я гас, мов свічі,
В круговерті звичайних тем.
І не вірилося у вічність
Й неповторність своїх поем.

Ординарна судилась доля
Вітражам з поетичних слів.
Берегли вони силу поля
І краси листопаду слід.

В них високі жили стосунки,
Суму й пафосу теж було.
Говорилось про мами руки
І про рідне моє село.

Так хотілось про все сказати,
Так це щиро робити бравсь.
Та чомусь у свої пенати
Не хотів мене брать Парнас.

Я вписатись не міг у моду,
У модерні думки літкаст.
Бо псував неприродну вроду
Прямотою нещадних фраз.

Мов хірург, на покреслені ямби
Накладав заповітний шов.
З забуття, через дні окаянні,
Я до тебе, читачу, прийшов.

Сокровенне (кілька катренів)

Одна в нас Батьківщина-мати —
Наш спільний совісті знаменник.
Нікому в нас не відібрати
Святе, величне й сокровенне.

З'явилося безліч патріотів;
У них — любов до України.
Гірчать, немов пігулки в роті,
Освідчення творців руїни.

Скажу на зло оцим вандалам:
У серці — гордість за державу.
В ім'я її недоїдали
І працювали, і страждали.

У серці все вже відболіло,
Всі почуття, усі слова.
А серце те колись раділо,
Що Україна ожива ...

Скінчився б негараздам лік
Й похабним поглядам у спину...
Доводить двадцять перший вік,
Що треба жить за Україну.

Серед підступності й брехні,
Цинізму, підлості і зради —
Вони вже вирости, дрібні,
Але вагомі зерна правди.

Коли б я знав давним-давно,
Що світ цей зміниться на краще,
Я б камінь, що тягнув на дно,
У зло пожбунив би із праці.

Я з сьогоденням розквитавсь
І не шкода на рану солі.
Хай Україна розквіта,
Щасливої їй зичу долі!

Обов'язок і честь для покоління

Час вимагає для когось горіння
І — торувать незвідані путі.
Для декого — це все слова пусті,
А декому — чуже життєве рвіння.
Запам'ятаймо істини прості:
Любить Вітчизну, шанувать коріння —
Обов'язок і честь для покоління,
Для нашого ж — це честь і поготів.

А нас, немов отару, випасали.
Наш генетичний зневажали код.
Для різних там сеньйорів і васалів
Ніколи не були ми, як народ.
З нас не портрет історії писали —
Досьє із ярликами держиморд.
Але в горнілі боротьби постали
Ми людністю із назвою — народ.

І Україні — наша праця й шана,
Багаторічний відданості стаж.
Збудуєм процвітаючу державу,
Державний клопіт має бути наш.
Здолаємо державотворчий кряж,
Щоб на руїнах сумнівів іржавих
Мозаїкою далей довгожданих
Засяяв світу нового вітраж!

Українця думки бентежні

Україна — любов моя й рана,
Серця зболений, сильний ритм.
Полюбив я її дуже рано
І не тільки в співзвуччі рим.

Нею марив, як небом — сокіл,
Нею сльози свої сушив.
І платив за слова високі
Апокаліпсисом душі.

Вибачайте, що десь там, іноді
Не збивавсь на ідей галоп
Й переходив чомусь на інохідь,
Не таранячи зло у лоб.

Мав я сили, людські, не безмежні,
А частіше за все — не мав.
Українця думки бентежні
Я на пульсі доби тримав.

Не ховався за спини інших,
Як жорстока була пора.
Не строчив я бадьорих віршів
І картинно не помирав:

Ось, мовляв, громадянський нестрим
В самовідданій боротьбі!
...Україні я буду нести
Щиру відданість у собі.

І якою б вона не була —
Помаранчевою чи іншою,
Я за неї горю дотла
І сумлінним трудом і віршами.

* * *

Я рідну землю упізнав,
Заплакав з радості безслізно.
Відкрилась зору новизна
Дороги, неба, поля, лісу.

Все тут було, як і колись,
Але здавалося ріднішим.
І я щокою притуливсь
До осокорової тиші.

Суворі кола потрясінь
Пройшли ми кроками важкими.
І краю рідного красі
В розлуці дякуєм завжди ми.

2004 р.

* * *

Настане день один звичайний,
Який триватиме лиш мить.
Мов на вогні нагрітий чайник,
Душа востаннє закипить.

Загине звук у мертвій тиші,
Де вірші схочеться зім'ять,
А біль, котрого ти слабкіший,
Твоїм підпишеться ім'ям.

І та, що вигадав, далека,
Не припаде вже до плеча.
І, як паломникові Мекка,
Тобі відкриється печаль.

Мов білий птах над чистим плесом,
Над серцем туга закружля.
І полосне прозоріння лезом
Надій невинуваних шлях.

* * *

Посадив я тополю

Коли їхав далеко,
Посадив я тополю.
Розлучався нелегко,
Рідна земле, з тобою.

І згинало вітрами
Молоду тополину.
Нема більшої драми,
Як любить Україну.

Виростала тополя,
А я все не вертався.
І благальний мій погляд
До тополі звертався.

Закрутили літа
Мою долю у вирі.
Пух тополі літав,
Я ні в що вже не вірив:

Ні в удачу, ні в щастя,
Ні в надію, ні в Бога.
І про мене зостався
На землі один спогад —

Та висока, красива,
Що чекає тополя;
Ніби матінка сива,
Виглядає край поля.

Прилечу із птахами,
Обніму тополину.
Нема більшої драми,
Як любить Україну.

Задля Вітчизни

Зла Україні не бажать,
Її грядущим перейматись.
І долею її каратись,
І доленосців зневажать.

Її присвятить натхненних справ
Високі людяні октави.
...У Петербурзі, в ніч сльотаву,
Тарас Шевченко помирав.

* * *

Тривожний погляд, незатишний дім —
Ось що надбав ти за життя для себе.
Приклав, немов на рану антисептик,
До серця руку, звеселившись тим.

Чи то не гріх — про все оте дзвонить
Словами, мов у великодні дзвони?
Але солодкий світ стає солоним
І власна невлаштованість болить.

А міг надійне ж місце віднайти
І заплатити зусиль ціну дешеvu.
У смутний час — нічого за душею,
Лиш три знамення хресного персти.

* * *

* * *

Душа — мов пес, що хтось із дому вигнав.
Хотів писати — ні рядка, ні рими.
Дерева голі стукали у вікна
Гілками, ніби пальцями твоїми.
Шептав ім'я — і захлинались звуки,
Тоді покликав — думав, що ти поряд.
В дерев зимових невсипуці руки —
Шкребуться в шибки; ніби ти, говорять.
Одяг пальто і виглянув за двері:
Надворі вітру завивання й пустка.
Нікого. Невгамовний спогад свердлить,
Що я давно з тобою розминувся.

* * *

Є слово, як перше. Воно — вже не Бог.
Розкішні лиш знає палати.
В сучасному світі ще стільки голгоф
Й нітрохи не менше пілатів —

Бундючних від величі статків і поз,
Щасливих від чорного „налу”.
Десь ходить між ними воскреслий Христос
І хоче, щоб його впізнали.

* * *

Межа

На всіх шляхах доби,
Що не завжди привітна,
Я це життя любив
І завше прагнув світла.

Але ще є межа
Між бажаним і дійсним.
А ще кричить душа,
Якій у тілі тісно.

Болить їй кожен шрам —
Тавро удару долі.
І у життєвих драм
Здебільш похмурий колір.

Якби колись я знав,
Куди іти узбіччям,
Я б щастя не міняв
На благородний відчай.

Ввійшов я у вівтар
Зі свічкою учора.
І зрозумів я там,
Що ще не всюди чорно.

У дружньому колі

У дружньому колі
Було нас багато.
У чистому полі
Горіло багаття.

І гріло серця нам
Те полум'я жовте,
Відкривши дверцята
У лагідний жовтень.

Забулась пора та,
Забулись обличчя.
І руки, що ватру
Живили паліччям.

Палає багаття,
Та полум'я — кволе.
І вже небагато
Нас в дружньому колі.

Одні розлетілись,
Як птиці, світами.
А інші б зустрілись,
Але їх не стало.

Тримаймося, браття,
Лиш дружнього кола,
Щоб наше багаття
Не згасло ніколи.

Провина

Кружля вітровій над осіннім полем,
Крутить побляклу травину.
Бодем серця й віршованим бодем
Не загладжу свою провину.

Не дає вона вирватись з круга,
Заважає нормально дихати.
Років п'ятнадцять їду до друга
І не можу ніяк доїхати.

То самому буває нелегко,
То справи руки обвивають гадюччям.
А живе ж мій друг недалеко —
Кілометрів зо двадцять шляху колючого.

Що він думає, хворий, забутий,
Про листи мої зі словами теплими?..
Я дивлюсь на дорогу очима спокути,
На осінню траву із прим'ятими стеблами.

* * *

Похорони в собі себе самого,
Не гримай більше м'язами душі —
Неоціненну зробиш допомогу
Хранителям ідейних стелажів.

Та ти ще йдеш. Іти тобі неблизько.
Невідворотно ближчає межа,
Після якої, вся в кривавих бризках,
Досягне свого колапсу душа.

І порадіють недруги затяті,
І десь далеко спохмурніє друг.
І прийде осінь у яскравім платті
Листок покласти до пожовклих рук.

Напевне, не погодяться мудріші,
Сприймати зміст погаслого вогню
І відчувати, як у кожному вірші
Ти не радієш завтрашньому дню.

* * *

Був день із тих, що всі однакові
Й розмірені, мов дятла стук.
Душі заповнюючи вакуум,
Долинув з піднебесся звук...

І неба контури одвічні
Мій сірий погляд не минув.
І голос той чи звук той віщий
Мене до тебе повернув.

І ми зустрілись. На дорозі,
З якої боляче звернуть.
Примусила глибока осінь
В глибини серця зазирнуть.

І радість зустрічі коханням
Я нарочито не вважав.
Хотів, щоб камінь спотикання
На тій дорозі не лежав.

* * *

* * *

Завжди це так. Прийде пора
Підводить підсумки нещадні.
А синя птаха з крил ошатних
Не кине щастя ні пера.

Забудь усе, що вже було,
Що є; чекай того, що буде.
І хай здогадуються люди,
Коли тобі перепекло.

Хай думають, чому ніяк
Не вгамував ти серця спрагу.
(А брався ж гаряче за справу
І не завершував, дивак).

Згинайся під ношею турбот,
Випростуйся від просвітління.
Коли усе на світі тлінне,
Надії — ліки від скорбот.

Та все частіш невтішні дні
Злітаються, неначе круки.
І в сьогоднішня будеш грюкати —
У двері...щирістю...брудні.

* * *

* * *

Мій дід не повернувся із війни,
Не повернувся „ворогом народу”.
О, пам’яте, як можеш, підійми
Його штрафну, вогнем накриту роту.

Бо це біда — тут ніде правди діти —
У списках дід не значиться ніде.
І по сьогодні з безвісти іде —
Не дочекались і дружина, й діти.

Їх четверо зростало у нестатках,
З надією вдивляючись за тин.
А їхню матір гнули ті податки,
Що батько в тридцять восьмим не сплатив.

Коли вас, діду, де і як не стало? —
Сліди кривавим снігом замело.
Та тільки кулі з рурського металу
Не вбить вини, якої не було.

1987 р.

* * *

З далеких далей голоси полеглих

Ми загинули рано —
Хто у червні, хто в квітні.
В прапорах і у ранах,
Ми давно непотрібні.
В непролазних лісах ми,
Непрохідних болотах.
Повземо небесами
В батальйонах і ротах.
Хоч в скорботі народній
Ми і стали сльозою,
Не до нас вам сьогодні,
Не до нашого зойку.
Не до наших атак вам
І конань в медсанбатах.
Ви в байдужості танках
Нас не хочете знати.
Ні імен, ні могил нам
Не вдалось заслужити.
І удруге ми гинем,
Щоб у пам'яті жити.

Поверталися з сивою пам'яттю...

Хоч закритий ще був заметілями обрій,
Поверталися з півдня лелеки хоробрі.
І птахи — не птахи, а Вітчизни солдати,
Що тримали в не наших краях автомати.
Повертались додому в медалях і в ранах,
Повертались додому у „чорних тюльпанах”.
Їм ще довго ночами ввижались тільки
Вірні друзі загиблі й вогонь перестрілки.
Поверталися з сивою пам'яттю хлопці
І у двадцять (о, Боже!) із сивим волоссям.
Не казали ніколи, ніде і нікому,
Як війна їх любила далеко від дому.
Не питали ні в кого,
були там навіщо
І чому їх серця там zostались навічно —
Необстріляні, юні, до смерті не звиклі,
І багряні, мов кров на розстрілянім світлі.
У повернення — радість єдине мірило.
Прилетіли птахи на обпалених крилах.
І птахи — не птахи, а Вітчизни солдати —
Золотий ореол до скорботної дати.
Повернулись додому, боями пропахлі,
Повернулись живі і у „чорних тюльпанах”.
І нехай мужній час залікує їх рани,
Позбиравши весь біль на дорогах Афгану!

* * *

Згадаєм чорну ту весну —
Страшну, обпалену бідую,
Коли прокинулись зі сну,
Освітлені Полин-звіздою.

Чорнобиль нас похоронив —
Благополучних, учорашніх.
Сьогодні бачим інші сни
Й життя з отруйної п'єм чаші.

А завтра день новий гряде —
Смертельно хворий, не могутній.
І знов дорога поведе
У покалічене майбутнє.

...Палили долі молоді
В огні чорнобильському хлопці.
У краї нашому тоді
Пророцтво Біблії збулося.

Що то було? Чи Божий гнів,
Чи факт злочинного недбальства?
Збагнем це, як майбутні дні
Перерахуємо на пальцях.

Сумні лелеки не летять
Туди, де сірий морок зони.
І солов'ям там не співать,
А людям — не вдихать озону.

Чорнобиль — наш великий гріх,
Який спокутувати довго.
І горе, що одне на всіх,
Під саркофагом іще стогне.

2006р.

Жінка 1947-го

І як тому життю радіти,
Яке в гіркій нужді спливає?
Голодні вдома в неї діти
Й вона — два роки, як вдова.

Від чоловіка — ані звістки,
Десь на полях війни пропав.
Відтоді світ оцеї барвистий
Для неї полином пропах.

Немає навіть картоплини —
Город на Петра вибив град.
Робота каторжна щоднини,
Шматочку хліба кожен рад.

А ще накладують податки
І позики, хоч вмри, плати.
Чи заживо їй пропадати,
Чи важко працювати йти?

Вона коровою орала
Худою зі свого хліва.
Понуро борону тягала,
Щоб урожай був у жнива.

Вона можуть дала державі,
Всі сили вклала в її міць.
Ця жінка на плечах держала
Такі мішки, що гнули ниць.

Гибіла в полі і на фермі
За копійчані трудодні.
Її надії ефемерні
Розтанули неначе в сні.

Наїлась хліба лиш під старість,
Онукам віддала тепло.
У вдячній пам'яті зосталась,
Яку ще береже село.

Рубали дерева

Рубали дерева
І тріски летіли.
Так били по ребрах,
Що душі тремтіли.

Від людського крику
Етапи стогнали.
Країну велику
У табір загнали.

Зерно відсівалось
Вручну від полови.
Активізувались
На всю людолови.

І згідно закону
Правдиво судили.
До самого скону
За ґрати садили.

У бідних селян
Відбирали останнє.
І віру вселяли,
Що щастя настане.

Таке забувають,
Що згадують сором?
Той час називають
Ганьбою і горем.

Хоч серце пече
Фіміам лицедійству,
Вигадують ще
Виправдання злодійству.

І оди новітні
Складають тирану.
Ґулаги-катівні
Забули не рано?

А душа його — білим лебедем

Пам'яті Василя Симоненка

Його слово — як грім у тиші,
Воно справжнє, як хліб і сіль.
Озивається в кожнім вірші
Українського серця біль.

Світлий погляд. І гарний зовні.
Не про все розповість портрет.
З Симоненковим словом совість,
Не зігнувшись, ішла вперед.

Його доля — то наша рана.
Симоненко Василь — зоря,
Котра світло взяла багряне
Від Великого Кобзаря.

І доволі вже панегіриків
Й лицемірної бронзи є.
А йому було б вельми гірко,
Що хтось кров і по смерті п'є.

...Він ще юним у синє небо
Задивився ясным чолом...
А душа його — білим лебедем,
Що торкається нас крилом.

Євген Плужник. 1935 рік

*"Долі моєї ціна —
У повітовому місті осінь"*
Євген Плужник.

У вірші визначив ціну
Своєї долі.
Осіннім вітром промайнув
На видноколі.

Зігрів останній листопад
Життя нестерпне.
І не було шляху назад
Не тільки в тебе.

І озирнутися не встиг
На крик конвою —
Навіки в камері затих
Самим собою.

Довготривале забуття
В роки зловісні
Не відбере у майбуття
Твоєї пісні.

Ідеш попереду юрби
З хрестом на плечах.
Несеш до нас душі скарби,
Немов Предтеча.

Дорога додому

Моя дорога до села,
До верб над ставом
Тяжкою й довгою була —
Немов остання.

Я повернувся в рідний дім,
Мене чекали,
Солодкий батьківщини дим
Ми всі шукали.

Ішли крізь невідомий світ
На його запах.
І дощ із проминулих літ
За комір капав.

Будили спогади сумні
Старенькі стіни.
Тримали далі суєтні
Нас неодмінно.

І не давали повернуть
Скоріш додому
Через життєву каламуть
І через втому.

Між непоправних помилок.
Шукань вчорашніх
Важкий засвоєно урок
Повернень справжніх —

Туди, до найсвятіших місць,
До древа роду,
Де випробовується міць
Мого народу.

Я так повільно добиравсь
Шляхом нерівним,
В дорозі марячи не раз
Порогом рідним.

Карасинівко рідна

Углиб сивих дат погляд свій повертаю —
Минувшини древньої книги гортаю.
Коли і в якому столітті прадавнім
Ви тут оселилися, пращури славні?
З якої причини прибилась душа
Далекого предка до хвиль Трубежа?
Тепер вже цьому Трубежу не трубити,
А тільки міліти, міліти, міліти.
Колись Трубежем пропливли печеніги —
Втікали від русичів після набігів.
І їх корабель з золотими скарбами
Відтоді лежить у болоті віками.
Болота того не зосталося й трішки,
Залишилась назва його — Печенізьке.
І предки рибалили тут, полювали.
Біда насувалась — до бою ставали.
Село Карасинівка названо ними
На честь карасів — тут нема таких нині.
А, може, на честь вояків-кирасирів,
Що не плямували честі мундирів.
Які колоритні тут назви урочищ!
Красою їх серце пишатися хоче.
І Вижар, і Лиса Гора, й Купйовате
Ніколи себе не дають забувати.
І дійсно те серце пишається довго
І Марковим Кругом, і Глуздовим Рогом.
І ти, Карасинівко рідна, за роки
Зазнала і кривди багато, й мороки.
Усе перенесла на довгім віку —
У щасті жила, і в терновім вінку.
Донесла до нас ти свою неповторність.

Ти — дерево роду, і наша ти гордість!
І любиш усіх нас, і кличеш до себе.
Ми — зорі твого незабутнього неба.
Ми — поля твого урожайне колосся.
І хочеш ти, щоб нам щасливо жилося.
Хоча, мабуть, боляче й важко радіти,
Що в інших краях Карасинівки діти.
Прихований сум українського серця
В любові нащадків до місць цих озветься.

Солодка пам'ять

Груша родила за діда іще.
Сипались груші солодким дощем.
Потім збирали їх ми, малюки,
І куштували плоди залюбки.
Дід нас ніколи за це не шмагав,
Дерево навіть трясти помагав.
Вдячні ми діду Івану були.
Роки з тієї пори відгули.
Виросла наша куткова еліта,
Діда не стало минулого літа.
Груші давно вже родить перестали.
Грушу зрубали. А пам'ять зосталась.
1989р.

* * *

Ми тут кохали і нас тут любили,
Тут наша сила і предків могили.
Ми повертались сюди щосуботи —
Діти надії і внуки скорботи.
В місті веселім шукаючи зиску,
Ми залишались в селянському списку.
Нас ті ображали і зневажали,
Кому простотою ми заважали.
Ми поступово звикали до всього
І забували додому дорогу.
Тільки земля, що давала нам крила,
Все нам простила і вслід не корила.
Лише чекала назовсім відтоді,
Як наші рідні втомились від долі.
Скільки дітей їх по білому світу —
Так передчасно зів'ялого цвіту!
Знову село із журбою у серці
Нас зустрічає, немов чужоземців.
„Он повернувся, ” — казатимуть люди.
Я повернуся сюди звідусюди!

1990р.

* * *

* * *

Для мене село — це не тільки поля
В зеленій, немов діаманти, оправі.
Напевне, ми з віку грудних немовлят
Росли для села, як травичка крізь гравій.

Та вирости крила — злетіли з гнізда.
Жорстокі вітри заважали польоту.
І нас неласкаво приймали міста,
А в селах ми звідали сьомого поту.

Потроху віродимо рідні краї,
Де радість і туга кигичуть чайно.
Віродим, немов з яничарських руїн,
Не тільки село, а і всю Україну.

Не чули докорів на рідній землі,
Хоча і бували перекотиполем.
Серця відігриємо теж у селі,
...До скону його перейматимусь болем!

* * *

З верхів'я падають горіхи
І дзвінко гупають об дах.
Я вже давно сюди приїхав,
Мов до гнізда вернувся птах.

Тут владарює зараз осінь,
Батьки давно не молоді.
Хоч батько й досі сіно косить,
А мати... Важко їй ходить.

Літа зігнули постать сиву,
Щось надломили у душі.
І часом так нестерпно сину
Стоять на ріднім спориші.

* * *

Руки матері

Серця біль мого — руки матері,
Скільки сил на все ви потратили.
Ой, натружені! Ой, натомлені!
Мозолястих два рідні промені.
Пригортали нас і голубили,
І щодня тверду землю длубали.
Ви прикрашені не каблучками —
Лише тріщинами преболючими.
Від недуги ви покривилися.
Руки матері...відробилися.
Скільки й житиму, пам'ятатиму
Серця біль мого — руки матері!

* * *

До мене ти прийшла. Прийшла, напевне,
пізно.

Торкнулась моїх вуст, як чарівний вогонь.
Не викреслить тебе, неначе слова з пісні,
З моїх минулих днів і майбуття мого.
Торкнулася душі, де обірвались струни,
І світлом її млу боялася вколоть.
Чому ти не прийшла тоді, коли був юним,
Коли мені тебе не послав Господь?
А я ж тебе шукав блаженно й знавісніло,
Твоїм ім'ям папір увесь перечеркав.
До мене ти прийшла, любове запізніла,
До мене ти прийшла, коли вже не чекав.

* * *

Материні квіти

Періщив дощ. І де не взявся вітер —
Холодний, лютий, справді навісний.
У квітнику став шматувати квіти,
Що посадила мати навесні.

Дивилась у вікно. Заледве вийшла
І заходилась квіти рятувать.
Бо айстра — найчарівніша й найвища —
Вже не могла красою дивувать.

Зламав стебло їй шквал несамовитий,
А мати застудилася й злягла...
Її просили видужати квіти,
Яким вона піднятись помогла.

Катрени

Здолати треба всі дороги,
Щоб схаменутись наостанок:
У казино ілюзій вбогих
Найвищих не буває ставок.

Печалі тонка тятива,
Мабуть, ніколи не порветься.
Стріла із неї пробива
Короткочасну радість серця.

На узбіччі

Від холоду ранок зігнувся,
Авто мчать по трасі „круті”.
Сидить на узбіччі бабуся
В благенькім потертім пальті.

В дорозі застав її вечір —
Несила дійти до села.
Здригались в старенької плечі,
Просили хоч трохи тепла.

Куди вона йшла і до кого
Важка її слалася путь? —
Тепер не цікавить нікого,
Всі ладні її обминуть.

Сиділа всю ніч просто неба,
Ніхто не спинивсь, не підвіз.
Нікому і краплі не треба
Пролитих бабусею сліз.

Під ранок іще ворушилась,
Коли хтось один зупинивсь.
В промерзлих, сухесеньких жилах
Останній промінчик тепливсь.

Життя, мов жарина, згасало,
Згоріли в майбутнє мости.
А тліюча пам’ять писала
Невдячному сину листи.

Світлофор

В години пік, години стресів
Червоним світлом в очі бив
Цей світлофор на перехресті,
Що пішоходів не любив.

А хто наваживсь бути смілішим
Й на інший бік перебігав,
Того (у випадку найліпшім)
Злякав підступний вереск гальм.

О, світлофоре, зваж на мене,
Зелене світло засвіти!..
Палає жовте, незбагненне:
І не стоять, і не іти.

1987р.

* * *

Я не пишу, як поет,
Я пишу, як закоханий...
Чого вартий останній метр
До дверей, в дермантин
закованих?

Зрозумієш, коли долине,
Наче постріл, до серця дзвінок,
Коли тіло твоє лебедине
Зробить до вічка крок
І печалі відлуння темброве
Полосне по душі, мов ніж...
За дверима тупцює темрява,
У кімнаті — ніч.

1987 р.

Друзям

Нікому нас переконать не вдасться,
Що ми в нікуди річкою течем.
Хоч молодість, отруювану щастям,
Не раз ще рана болем обпече.

Вперед дивились власними очима
І поглядом сягали аж до зір.
Життя, якому книга не навчила,
Нам хижим вітром обпало зір.

Рожевий світ мінявсь на чорно-білий,
Жорстокий світ тривоги і метань.
Ми відповідям знайденим раділи
На кожне з нетипових запитань.

Когось випробування не зламали,
А хтось упав від болю у душі.
Своїх пісень ми заспівали мало,
Тому, що довго слухали чужі.

1987 р.

* * *

Їх мало йшло по лівій стороні
Назустріч узаконеному руху.
Їм квіти не схилялися до ніг
У лихочасся для свободи духу.

Юрба пливла, не знаючи куди,
І, ясна річ, зім'яла жменьку гордих.
Але вони звитяжної когорти,
Бо всяк — першоприборкувач біди.

Тепер уже їм вулиця зелена,
Де сяють новим кольором знамена.
Вклонімось тим, кому земля хай пухом,
Хто вибрав шлях з лівостороннім рухом.

1989 р.

Варіація на вічну тему

В житті не все жахливе і потворне,
Не кожна мить приречена на смерть.
Життя тоді насправді неповторне,
Коли життям наповнене уцерь.

Його дано з народження любити,
Любов переростає в нелюбов
Від небажання чи невміння жити
Людиною, в душі якої — Бог.

Хто б ти не був за змістом круговерті —
Вогонь, а чи жаринка у золі, —
Життя є вічне спростування смерті
Високим існуванням на землі!

1992 р.

Монолог рідкісного птаха

Я — рідкісний птах. Щоб не збитися
з обліку,
Кільцюють мене на межі століть.
У Книзі Червоній під знаком оклику
Ім'я по латині стоїть.

Не зломлять завії і голоду жах,
Та виб'ють мене, дробом цілячи в тіло.
Душа вже давно в далечінь відлетіла.
Кому вона треба, пташина душа?!

Крильми розбиваючи небо безкрає,
Летіти до сонця бажаю щомить.
Моє передсмертя німотною раною
У Книзі Червоній щемить.

1987 р.

Крик зацькованого вовка

Миколі Холодному

Мене давно жене облава.
Вона вже встигла допекти.
А перебита моя лапа,
Мабуть, не дасть мені втекти.
Сьогодні невимовно важко
І самоти в душі печать.
Свого колишнього ватажка
Не прийде зграя виручать.
Колись не став робити шкоду —
Відтоді я і не вожак.
А шанував би я породу —
Напевне, все було б не так.
У вовчій капосній ораві
Моя кар'єра не вдалась.
І як того, що шкодить справі,
Мене та зграя позбулась.
Давно життя забуте вовче,
Я майже втратив нюх і зір.
Нащо ж ти цілиш в мене, ловче?
Невже не бачиш: я — не звір?!
Тепер я просто жертва ловів
І безпорадний в ролі цій.
Вже багряніючи від крові,
Я натикаюсь на ловців.
Та не охопить їх зажура:
Хто слід кривавий залиша?
Ловцям потрібна тільки шкура,
А не зацькована душа!

1989р.

* * *

Аріадно! Нарешті я здолав Мінотавра.
Просто дивом unikнуть поразки зумів.
І на тілі моєму криваві тавра
Від його всемогутніх зубів.

Та яким не було б торжество перемоги,
Повернутись до тебе не дає лабіринт.
Відчуваю безвихідь, шукаючи виходу з
нього,
Необачно потративши нитку на бинт.

Звісно, міг без проблем я покинуть
заплутаний простір,
Рятівної тримаючись нитки тепер.
Я б потрапив в обійми, нікому не суджені
досі,
І...в обіймах помер.

Але я вибираюсь на поклик, наосліп.
Я у жертву життю порятунок приніс.
Бережу в безнадійній, повільній дорозі
Для любові вогню кілька іскр...
1994 р.

* * *

* * *

Що пережити не візьмись —
Все вимагає мук.
Життя минає, мов якийсь
Недосконалий звук.

І композитор ним не зміг
Заполонити зал.
Але у відповідь на сміх
Нічого не сказав.

...Нам не судилось просто так
Прийти і відійти.
Повинна бути висота,
Що вища суєти.

* * *

Давайте будемо світлішими
В похмурий день і темну ніч.
Давайте спробуєм поліпшити
Світ із нерадісних облич.

Щоб не повіяло байдужістю
Від співчутливої душі,
Із неабиякою мужністю
Її пориви бережим.

І не шукаймо аномалії
В промінні сонячнім зими,
Її не залишаймося надалі
З своїми бідами самі.

* * *

* * *

За світлотворцем-скрипалем
Сумує скрипка,
Вночі, обпалена жалем,
Раптово скрипне.

О, як вона в його руках
Колись ридала!
Текла мелодії ріка
Й на зал спадала.

О, музика — для їх сердець —
Жага освідчень!
Але і щастю є кінець —
Мовчання вічне.

Палили скрипалеві ніч
Прощальні звуки.
І гріло полум'я від свіч
Пожовклі руки.

В кімнаті — скрипка, мли виття
І туга третя.
А скрипалеве небуття —
Його — безсмертя.

* * *

* * *

Перед пізнім коханням капелюха зніму
І вклонюся доземно йому,
І подякую, слово привітне сказавши,
І додам, що з ним буду назавжди.
Ось і просвіток видно в моєму вікні
І всміхається пізніє кохання мені.
І запитує в мене, чи справді б хотів
Скуштувати гіркоту калинових плодів?
Від таких запитань мене кидає в жар
І горить недотлілим багаттям душа.
Нове полум'я знов набирається сил.
...Я нічого в кохання того не просив:
Ні торкатися губ, ні простягувати рук.
І ні зустрічей я не просив, ні розлук.
Я замкнув своє серце жорстким ключем,
А кохання сльозиною в оці пече.

* * *

В степу за полчищами ворожими
Не видно дня.
Я падаю, стрілою ворожий,
З мого коня.

І водночас, здригнутись змусивши,
Лунає зойк.
І, радість до сльозини звузивши,
Минає сон.

І це наближення незустрічі
Єднає нас.
І Ярославни кличуть русичів,
І рветься час.

І душу, гордістю спотворену,
Стиска жура...
Люблю тебе. Іще не створену
З мого ребра.

* * *

* * *

Здрастуй. Вибач, що знов нагадую
Про своє існування десь.
Шлях любові — і той під владою
Несподіваних перехресть.

Нове світло душі засвічую
Над підступністю роздоріж.
На хресті почуттів засвідчую,
Що кохаю тебе сильніш...

* * *

І сад цвіте, і небо розцвілося,
І є ще в колодязі вода.
А суть життя з весни дзвінкоголося
Упертим диносансом випада.

І ластівки, що марять піднебессям,
Літають низько. Сіли на дротах.
— То летимо чи, може, застаєшся? —
Питає в мене гострокрилий птах.

* * *

Снігопад. Лиха година.
У душі — давно зима.
Чи зустрінеться людина,
Що іде, як я, сама?
Як весною, білі вишні
В опівнічному саду.
І, оглухлого від тиші,
Я крізь сніг себе веду.

* * *

Чайка

Я відплив од берега далеко,
Борсаюсь щосили серед хвиль.
Вже долати кожен метр нелегко
Й ледве видно обрис голови.

А на обезлюдненому пляжі
Загорає лише кілька пар.
І нікого не хвилюють ваші
Слабкість рук і піт, немов ропа.

Раз надумав на глибінь заплисти —
Рви вперед або вертай назад.
Обрїй неочікувано чистий
І не намічається гроза.

Тільки чайка, ніби буревісник,
Наді мною зморено кружля.
І її кигикання, мов пісня,
Змушують вертатися здаля.

Хоч мета найвищого гатунку,
Може все ж не вистачити сил.
І заради мого порятунку
Не шкодує чайка власних крил.

5.01.2002.

* * *

Знайти тебе не довелося
В тумані жовтому розлук.
І ця в багрянім платті осінь
Не випуска мене із рук.

Твої нагадує обійми
І плаче вслід мені дощем.
Колишня радість сум відбілить
І непомітно утече.

А неймовірно сіре небо
З прощальним криком журавлів
Роз'ятрить спогади про тебе
На листопадовому тлі.

Ти дивовижна в тому жовтні!
Ти — мрія, котра не збулась
І недарма гвоздики жовті
Тебе не кличуть звідкілясь...

* * *

Мандруєм по світах,
Від дому аби тільки.
Втікаємо, як птах
Із золотої клітки.

Шукаємо десь фарт
Чи втрачене кохання.
Повернемось назад,
Осяяні стражданням.

Не знаєм до пуття,
Щасливі ми наскільки.
Пишаємось життям
Відламаной гілки.

* * *

Дощі

Чи то літо, чи то осінь?
Небо — ніби каламуть.
І дерева ходять босі
По калюжах, що пливуть.
Чорних хмар човни пузаті
В небесах кудись пливуть.
Дощ, мов бджілочкі завзяті,
Біля вікон загудуть.
Вже воді не раді божій
Ні городи, ні поля.
Від вологи в день погожий
Важко дихає земля.

Цвіте бузок

Цвіте бузок. Здивований стою
Милуючись темно-рожевими свічками,
Чотирипелюстковими значками
Долоню прикрашаючи свою.

Усіх бузкові пахощі п'янять.
«Колись в дитинстві, — згадувала мати, —
Любили ми по пелюстках гадати:
Щасливий буде, хто їх знайде п'ять.»

Я вірю теж в легенду для дітей,
Тому й шукаю підходящу квітку,
За гілкою відламуючи гілку,
Хоч моє щастя десь іще цвіте.
Далеко десь, на іншому кущі.
І радісно-бузково на душі.

* * *

Не стежками модерними
Зі словесних прикрас,
А колючими тернами
Я до вас продиравсь.
Не тверджу перед вами
Істин із папірця.
Краще стукать словами
В небайдужі серця.
Коли духом бунтарським
Переймалась доба,
Мов у лаві шахтарській
Слова пласт я довбав.

Не давалась робота,
Тільки душу трудив.
Я до сьомого поту
Двадцять років трубив.
Хтось хихика манірно:
— Роботяга...Літстаж...
Кажуть друзі превіріні:
Віршотворець ти наш.
І бальзамом на рану
Їх лягали слова.
Довго суть філігранну
Я в рядках пізнавав.
Ніби струмом, епоха
І крізь мене пройшла.
Закликала типово
Йти по лезу ножа.
Напівправди набатом
Болю крик не глушив,
Ставши лагідним катом

Для своєї душі.
Не чужим був людині
У простім піджаку.
Мене, може, й любили
За сердечність важку.
Може, в долі на виторг
Мало я попросив.
Крадькома лише витер
На очах слід роси.

2007 р.

* * *

Була мені зорею ранньою,
Завжди освітлювала шлях.
Незгоєною стала раною,
Яку вже ворон обкружляв.

Я, аскетичний до жорстокості,
Здивований тобою лиш.
У чорні ночі самотності
Мені під серцем ти болиш.

Болиш таким яскравим спомином
І гордим втіленням краси.
Готовий будь-яким я подвигом
Тебе, засмучену, спасти.

Найкращими зцілити ліками.
Твою оспівувать ходу.
Я у захопленні не жінкою —
Кажу про Україну тут.

30.06.2010.

* * *

Тиша червнева обпалена спекою,
Літа важкого поблажливість тепла.
Лину спечаленим серцем-лелекою
У далечінь неймовірну до тебе.

Від безпросвітності неба високого,
Від безнадійно-журливого лету,
Серце моє обезсиленим соколом,
Втрапить назавше в кохання тенета.

09.06.2010.

* * *

Дороги бувають довгими,
Бувають легкими й нестерпними —
Із болями і тривогами
Й слідами чиймись нестертими.

І втоптують в них мандрівники
Знемогу шляху і пам`ять.
Дорогами йдемо нерівними,
Йдемо, щоб не тільки падать.

29.05.2010.

* * *

Монетами найкращих слів
Плачу життю свій борг покути.
Мені, щасливцю, не збагнути
Підтексту найчорніших снів.

23.07.2010.

Графік долі

Що за графік долі —
Гауссівський дзвін*!
Стало менше болю —
Більшає сивин.

З мінус нескінченності
В протилежний бік
Набува статечності
Зрілий чоловік.

В екстремальній точці
Графіка того
У якомусь році
Мій погас вогонь.

То комусь там крила —
Образ для балад,
А мені відкрили
Жезлом путь назад.

Як бджола у соти
Набирає мед,
Так слова високі
Десь шука поет.

Що з того, що шляхом —
Попіл, суму крик...
Цей розподіл праху —
Гауссівський пік.

Попри все вважаю,
Що життя вдалось.
Хоч якимсь врожаєм
Нині воздалось.

І постскриптум: спека,
Ніє голова.
Все-таки, як легко
Вмерти у словах.

23.07.2010.

---

* У теорії ймовірностей графік так званого розподілу Гаусса має форму дзвона або капелюха у його звичному положенні.

Своєрідне покоління

Генералів піщаних кар'єрів,
Рядових із завулків міських,
Нас цькували незгоди-тер'єри,
А в селі — негаразди сільські.

Нас тріпали вітри-переміни,
Де захрипли дзвінки голоси.
І пішли ми під кулі й на міни,
У поля й заводські корпуси.

І інакше судилось нам думать,
Свій юначий спокутувать гріх.
Україна дивилася з сумом
На дітей неспокійних своїх.

Не були ми жорстокі й безжальні,
Навіть в гіршому бачили зміст.
І у хлібі нової держави
Є і нашого тіста заміс.

І не кидайте злісне каміння
В наш, бідною спустошений, слід.
Своєрідне було покоління,
І його забувати не слід.

09.06.2010.

* * *

— Як ваші справи? — запитав поета.
А він мінорно так відповіда:
— Болить душа і крутиться планета,
Й перемішалась з радістю біда.

Нас учать жити Іродові діти,
Нахабно Каїн правду розпина.
А ми все резюмуєм сумовито,
Що негараздів маємо сповна.

І поки доморощені естети
Шукають сенс у викрутасах слів,
Болить душа у мене, у поета,
Проткнута вістрям сьогодення злим.

27.08.2010.

* * *

Я спіткнувся об камінь,
розпластавсь на дорозі,
і лежав, як на полі футбольному
Паоло Россі,
Що забив два голи переможні
(а я забив ногу).
Та за душу незламану
Дякую Богу.

Я спіткнувся об камінь —
жорстокий, злокривдний,
і сміялися з мене,
й дивилися криво.
І ніхто з вас тоді

Не простяг мені руку.
А я мав би радіть,
Що отримав життєву науку.
Не раділось проте,
адже слід мій покритий плювками.
Все ж я вдячний за те,
що спіткнувся об камінь.

27.08.2010.

Українська мета

Українська мета —
Ця промовиста «Fata morgana» —
Мов скалічений птах,
Що і досі попри все літа.
Зачаровує мрія й життя бездоганне.
А реальність суворо спита
З верховод, трударів,
Душ людських інженерів,
І з прочан, з бідарів,
І з нездарних голів.
За усе відповідь у майбутнього ері
Наших «звершень» бравурний мотив.
Але мрія жива!
Вона змістом нуртує у справах,
У словах і жнивах,
Вона вічно нова
І усупереч скепсису справжня —
Сумовита, зате без прикрас і бравад.
Українська мета —
Воля, щастя, добробут і правда.
І нехай крізь літа
Її зірка зійде золота!
Щоб збулася вона й на теренах держави
Український народ процвітав.

05.09.2010.

* * *

А ми — факіри від поетики:
Метафоричні і не зовсім.
З позицій етики й естетики
Керує нами мудрий досвід.
Шукаємо відомі істини
І винаходимо удруге
Якщо не елементи містики,
То слово сильної напруги.
Те все народжене від відчаю
Чи навіть радості скупі
І ниткою прошите вічною
На рушникові неспокою.
У вирі псевдоконкуренції,
Зазнайства і самореклами
Залоз духовної секреції
Повинно більшати з роками.
Вагони поспішають рейками,
Везуть життя нестримні наші
Із рок-н-ролами і брейками
Крізь часу непролазні хащі.
Мабуть, моральної час виснаги,
Злились в одне падіння й злети.
І річка вічності вже б висохла,
Якби не дивні ці поети.
Тут адресати не конкретні.
Лише цитую вислів мами,
Що недолюблює поетів,
Іронізуючи над нами.

23.07.2010.

* * *

Так мені долею наврочено:
Блукать самотньо серед піль
І серця порухом замовчаним
Сприймати неуявний біль.

Так мені долею накреслено:
Вбачать в ілюзіях мету.
І вкотре вудити над плесами
Маленьку рибку золоту.

Так мені долею помічено:
Йти між гріхом і каяттям,
Спізнати смак гіркотний вічного,
Що підсолоджує життя.

Так мені долею вготовано:
Одна троянда в тернику.
І сум радіє перевтомлено,
Що путь торую я таку.

05.09.2010.

* * *

Поезія ваша — до опери щастя лібретто,
Симфонія суму, надій, гіркоти.
І радісний день, незнайома поетко,
До Вас полохливим авто підкотив.

Ще зіткана з льону чудес Ваша пісня —
В ній віщі слова й застарілий мотив.
Ви юного бога зустріли не пізно,
Але і любов зруйнувала мости.

Ходжу, як і Ви, по жорстокому колу
І трачу, щоб вирватись, безліч зусиль.
З життя тарараму театром ляльковим
Мої вибираються мрії-казки.

Від юності часу багато прожито,
Хоча ще неначе й на світі не жив.
На полі моєму столочене жито
І вбогий врожай обнадійливих жнив.

Докурена надцята вже сигаретка,
Промовлю вночі Вашим віршем зі сну.
Цей лист мій до Вас, незнайома поетко,
Ніяк не нагадує справжню весну.

16.09.2010.

Слова

Чекати вистачить снаги,
Допоки ніч над світом чорна.
І я почую крізь сніги
Слова, що вимовлені вчора.
Слова забутих почуттів —
Вони сильніші за мовчання.
Я із давно минулих днів
Проймаюсь щирим їх звучанням.

1998 р.

Блискавка

Розкреслює гострим крилом
Півкулю пречорного неба
Над світом з добром і зі злом
Поламана птиця вогненна.
І гасне у відблисках зір,
Осяявши темряву ночі.
А серце (мій друже, повір)
Так само спалахувать хоче.

1987 р.

* * *

Догорають багаття забуті,
Не роздмуха їх вранішній бриз.
Захитавсь, та стою на розпутті —
Значить, бути жорстокій покуті
До початку образливих тризн.
Помилялись не тільки закохані
У сплетінні своїх протиріч.
І якщо стане менше погані
Від моїх помилкових променів,
То я вірно пішов у ніч.

1987 р.

* * *

Здрастуй, сонячний зайчик в моєму вікні!
Ти мене засліпив у затьмарені дні.
Ти світив лише мить, я тебе не впіймав.
І ще довго твій промінь із серця виймав.

1988 р.

Свіжий вітер

Свіжий вітер повівав
На людей та будинки.
Пасажири в замрії
Забувають зупинки.

Мчим по рейках новітніх
Над старенькими шпалами,
І чекаєм на вітрі
Бурі з дикими балами.

У непевне та бажане
Віддаються потяги.
Вітер важчає, важчає,
Залишаються протяги.

1988 р.

Очима Гамлета

Дивлюсь на світ. Приємлю його розквіт,
Дочасний неочікуваний тлін.
Приємлю час розколотий і простір,
Й кінець життя, як спалах у імлі.

Судивсь тому цей підсумок відважний,
Хто справжньо жив і в світу запитав:
Чому підтримав, а тоді зневажив
І забуттям в болото затоптав?

А світ мовчав, знімав з очей полуду
І на свідомість накладав табу.
Мені байдуже: буду чи не буду,
Мені одне болить: яким я був?

Офеліє! Пробач мої падіння,
Що перед злом я раз лише
зігнувсь.

В передчутті останнього цвітіння,
Офеліє, до тебе повернувсь.

„Прощай, прощай і пам'ятай про мене!” —
Кому слова ці вимовить тепер?
Офеліє, створіння сокровенне!
Прости, що я не докохав тебе.

Нехай я небо не підпер плечима,
Поплутавши минуле з майбуттям.
Зате дививсь я зболено очима
У глибину буття і небуття.

1993 р.

* * *

Долинув серед ночі дзвін,
Мов у обитель.
І звідкілясь з'явився Він —
Душі спаситель.

По правді, я його не ждав,
Не кликав навіть.
Бездумно жив, любив, страждав,
А душу давить.

Зла правота думок моїх,
Шал самозречень
І самовиправданий гріх
Солодких речень.

Він мудро й світло говорив:
„Пітьма не вічна”.
І, як підтвердження тих слів,
Горіла свічка.

* * *

Балада про коня

Виріс кінь з кумедного лошати
Між робочих родичів своїх.
І раділа посивіла мати,
Бачачи його красивий біг.

Орють коні ниви і городи,
А трилітку сниться іподром.
„Звідки в безпородого порода?” —
В конюха стогнало під ребром.

На ланах, здавалось, мало місця,
Навесні не вабив рідний ліс.
І усі повадки інохідця.
В місто кінь довірливо поніс.

Бо набридло дивувать ровесників,
Як батькам ходити у плугах.
Й став носить на перегонах вершників,
Добре не зміцнівши у ногах.

Чистокровним був не до вподоби,
Як підводив змилене чоло.
Та ніколи не втрачав подоби,
Бігши у вуздечці й під сідлом.

Стомлені, підломлювались ноги,
Набивали чоботи синці.
Ставили однак лише на нього
Безнадії сповнені гравці.

Перегони лідером завершить
Коням доля інколи дає.
Тільки хто хоч раз буває першим,
Той непереможеним стає.

І коли хтось проклинає долю,
Що йому не так заграли туш,
Коні божеволіють від болю
Незбагнених і глибоких душ.

Метру передвиграшних агоній
Піною загіпсувало рот,
Як один крилатий іноходець
Просто не вписався в поворот.

Бігові нема кінця і краю,
Під сідлом кривавляться рубці,
Сильні іноходці помирають,
Жаль, не помирають їздеці!

Інохідь не схожа на посаду,
Інохідь — передусім душа.
А наїзник плентався позаду
І обривком повода втішавсь.

Радісно, промовисто довкола
Квітень в репродуктор голосив.
Кінь долав своє останнє коло,
На яке зосталось мало сил.

1987 р.

* * *

На шиї у тебе диха
Небесного кольору шаль.
А ти промовляєш тихо,
Що з джазом прощатись жаль.

Горить, мов розкидана ватра,
На бруці багрянець крон.
Йдемо із концерту „Квадро”
У зиму — за кроком крок.

Здавалось, з обійм кохання
Не вирвуть стрімкі літа.
І я проводжав зітханням
Твій стан у теплі пальта.

А він далечів у лапах
Колючих, дурних вітрів...
Я чув, як один з них плакав
Твій слід злотолистям крив.

1988 р.

К...(спроба сонету)

Я добре знаю, що для мене ти —
Пісень моїх прекрасна героїня,
Кохання невідкорена країна,
В якій загине лицар без мети.

А я живу в безодні світлоти
І твої очі п'ють із неї промінь.
І хвилі вицілюють Дніпрові
Сліди, що на піску лишила ти.

Крізь довгі ночі ти ідеш від мене,
Душі моєї сяйво незбагненне,
Ранкова зоре із небесних віт,
Котра не пада звідти на мій поклик.

Не ставлю крапку. Оклик, тільки оклик!
Бо прозаїчний без любові світ.

* * *

Я похмурий іду, мов осінь,
Розтривожений, ніби вітер,
А самотній листок у волоссі
Золотою жаринкою квітне.

Зачепивсь, щоб не дати забути
Навіть те, чого не повернеш.
Сів холодний на чуб супутник —
Нагадав про тепло найперше.

* * *

* * *

Хоч багато по світові я блукав,
Слів таких сонцедайних не чув.
Слів твоїх переспілі яблука
Спадають мені на чуб.

Й відкриваю подібно Ньютону
Я тяжіння велике земне.
Відповідно до цього закону
Ти змогла б відштовхнути мене?

1988 р.

Монолог зіпсованого будильника

Чому, скажіть, порушився мій хід,
Що став я відставати від курантів?
А я ж гостей із ночі (стільки літ!)
Країною часу водив уранці.

Спішили під шалений біг секунд
Й на мене, мов на бога, позирали.
Тепер кляню пасивність, як таку,
Вслухаючись у півнячі хорали.

Та недоречно інколи усе ж
Господаря свого буджу дзвінками.
Він через мене задніх не пасе
У черзі за лавровими вінками.

Хто нині я — непотріб чи тягар,
Коли не схожий навіть на прикрасу?
Завжди зі сну людину витягав,
А втратив здатність бути мірилом часу.

1989 р.

На манер притчі

Співучій пташці говорив
Той, хто її боготворив:
— Залиште небо, пані пташко,
Там жити неймовірно важко.
Співайте в мене під вікном
І їсти будете зерно.
А то літаєте голодна —
Так жить не може пташка жодна.
Сказала пташка на льоту
Тому, хто грався в доброту:
— Коли зерно почну клювати,
Мені не схочеться співати.
На пропозицію плюю
І ладна з голоду вмирати.
Я краще небо поклюю,
В якому змушена літати.

1993 р.

* * *

У твоїй кімнаті
вічне відлуння
моєї присутності
пам'яттю вуст
ти й досі відчуваєш
смак ніжності
а серце проводить
мене мовчанням

* * *

тонуть палаючі зорі
в безодні твоїх очей
від твого погляду
згорає вечір

* * *

* * *

квіти — усмішки землі
вона посміхається
різнобарв'ям своїх очей

* * *

великий чорний кіт
перебігав мені дорогу
багато-багато разів
одного разу я взяв
залізну клітку
впіймав великого чорного kota
і посадив його туди
тепер він — не провісник невдачі
на моєму шляху
а зачинений друг

Наслідкування хоку

* * *

Навіщо світло безнадії,
Коли імла не поглинула
Проміння погляду твого?

* * *

Білий птах відлетів назавжди,
Лиш на згадку пір'їна чорна
Залишилась з його крила...

* * *

На довгій дорозі зникли
Надійних супутників
Привиди...

* * *

Нічний етюд

В темноті на галуззя ясена
Зорі сиплються мірадами —
Небосхил до землі прив'язаний
Снігопадами.

* * *

Міняємо знов на дрібниці життя нерозмінне
І платимо ним за усе, чим живем, неодмінно.
Нікчемними днями відплачую борг невідплатний,
А треба жить так, ніби завтра уже помирати.
В найвищому вимірі жить, мов не встигнеш
ніколи!

Натомість завжди опиняєшся в замкненім колі.
І стукає совість забута в зачинені двері,
Шукає свідомість живу серед мертвих матерій.
Та стуку не чути отим, кому треба б почути.
А може нема їх і не могло бути?
Погодьтесь: душа безпорадна — це трохи трагічно.
А далі — три крапки... І хочеться вірити у вічне.

1993 р.

* * *

Мов промінь, через товщу літ
Доходить твій прощальний погляд.
І помирає вічний лід,
Й теплішає холодний світ
Ще не перейденого поля.

* * *

* * *

Сповзає сутінь на обличчя дня.
Здавалося б, це явище звичайне.
Хоча сама природа пізнання
У звичному вбачає визначальне.

Не встиг іще збагнути таїну
Згасання світла в далечі високій,
Як сірий морок у лице війнув,
Наблизивши очікуваний спокій.

Мов від втоми, світ весь завмирав,
Заграви смужка танула навпроти.
Останній промінь сонця помирав,
Пітьмі навислій припинивши спротив.

...Зітхає ніч у такт серцебиттю
І тягарем лягає на повіки.
І як не здивуватись відчуттю,
Що є минуле, втрачене навіки?

Воно — зоря, якій не можна падать.
Безповоротна пережита мить.
І тільки пам'ять, неосяжна пам'ять
Минулим у майбутньому болить.

Сон полишає і до ранку мариш
Невідворотним спалахом зірниць.
Й на тлі зірок по-справжньому шкода лиш
До тьмави призвичаєних зіниць.

* * *

Пройду життям

Пройду життям так, як проходить
більшість —

Рвучи квітки і топчучи траву.
І, світлом дня душі не вдовольнивши,
Звичайності павуття розірву.

Щирішим стану у словах спокути,
Вільнішим — в дружнім потиску руки.
Хоч на життя дивитимусь крізь смуток
Безповоротно втрачених років.

1996 р.

* * *

Передчуття не обмануло —
Настали дні, мов кров солоні.
Моє майбутнє і минуле —
Це хрест на лініях долоні.

Мені нести його сьогодні
До болю стиснутим в кулак.
І хрест на лініях долоні —
Голгофи знак.

1997 р.

* * *

* * *

*„Я вас у собі,
мов коштовну карафку розбила”.*

Оксана Забужко.

І почалася повінь
З відчаю скреслих криг.
А пустоту заповнив
Крик недописаних книг.

На сторінках з помарками —
Чисті слова „люблю”.
Поранила душу скалками
Розбитого кришталю.

Від золотої радості
До золотої печалі
Акордами безпорадності
Продовжується мовчання.

1997 р.

Номо Sapiens перший. Він же — останній. Історичний портрет в процесі еволюції

Я прийшов. Я не знаю — звідки.
І, як вирок, терплю ганьбу,
І немає підтверджень свідків,
Що я є чи, принаймні, був.

Через мозок, питанням здавленим,
Вісь планети пройшла наскрізь:
Я потвора з учення Дарвіна
Чи із іншого світу гість?

Пам'ятаю: сто тисяч тому
Наповзав на нас льодовик.
І, щоб плем'ю зарадить рідному,
Я знайшов новий материк.

Ну а потім, в якійсь там ері,
Я вертав на круги своя.
Мчали орди, здригались імперії,
Сором пік за своє ім'я.

Бо усе — від убивств до ніжності
І від бруду до чистоти —
Мав я, грішний, в утіху вічності,
Мов покуту в душі нести.

І, завдячуючи творцеві
Досконаlih голів і рук,
Світло в себе ввібрав і темінь,
І проміння невидимих мук.

І благав мене час віддалений
Камінь зла розбивать кайлом,
Але, каменем тим роздавлений,
Воскресав я з лихим тавром.

А планета усе ще крутиться...
Ні для кого росте трава,
Як казала моя супутниця
І подоба мого ества.

І кричу динозавром грізним,
Та ніхто не почує слів:
„Був одним би, а тож був різним
Й не єдиним на цій землі!”

А хорошим з'явивсь на обрії,
На початку всього і вся.
А відходжу нікчемним і... добрим.
І позаду курить стезя...

1994 р.

Вітер в Україні

«Реве та стогне Дніпр широкий»

Тарас Шевченко

Не вмер ще вітер в Україні
І знову нездоланно дме.
А ми були такі наївні,
Бо довго думали, що вмер.

І вже нема такої сили,
Що затоптала б його слід.
Бо ми самі благословили
Наш вільний вітер у політ.

Такого спробуй загнuzдати —
Повіддя обірве умить.
Ти, вітре, зможеш надимати
Вітрило, під яким нам плить.

Хай не зупинять тебе роки,
Сягай незвіданих широт!
Реве та стогне Дніпр широкий
І ми нарешті є народ!

8 грудня 1991 р.

Мого прадіда дзвін

Перед тим, як люд спішив до церкви,
Прадід Йосип калатав у дзвін.
І, мені здається, навіть мертвий
На дзвіниці порядкує він.

Аж спітніло в прадіда обличчя,
У долоні в'їлись мозолі.
Та невтомно він молитись кличе
У своєму рідному селі.

Хоч давно зняли із церкви дзвони
І на ній повісили замки,
І кудись відправили ікони
Прадідові грішні земляки.

Дзвін його у збайдужілім серці
Хоче віру справжню віродить.
Будить прадід душі односельців
І ніяк не може розбудить.

1991 р.

Перші і другі

Перші пішли в невідомість,
Другі за ними спішили.
Перших штовхала совість
В полум'я і на вершини.

Перших впритул убили,
Перші зі скель зривались.
Піків не підкорили —
Другим вони дістались.

Другі не знали скрути
Перших
на злім бездоріжжі.
Перші — під кулі груди,
Другі — за спини інших.

Перші у поті та крові
Щастя наблизили подих.
Другі, забувши совість,
Всюди кричать про подвиг.

Стиснувши зуби, цідять
Суть прописних нам істин —
Мов безсоромно цілять
В тих, що сумлінням чисті.

Ми роздивились вперше,
Сильні здимаєм руки.
Хто забуває перших?
Хто пам'ятає других?

1987 р.

Вересень 1943-го

В село ввірвалась наша рота,
Як німець хати розбомбив.
Ховались люди на болотах
І чули той недовгий бій.

На ранок звозили убитих —
Мудрила з обліком війна.
Не спромоглися встановити
І досі їхні імена.

А із убитого фашиста,
Який у глинищах лежав,
Дідок з обличчям анархіста
Штани і чоботи стягав.

Жінки стояли і збирати
Встигали сльози у хустки,
До польового військкомату
Йшли молоді призовники.

Серед села, на перехресті,
Великий натовп вирував.
Там поліцай Іван Березний
Собі могилу виривав.

Його хтось дуже винуватив,
Бо ревно мучив земляків...
Ридала тітка: в неї в хаті
Згоріло двоє малюків.

На вигоні, куди телята
Щодня з коровами спішать,
Жбурлялись міною хлоп'ята
Й трьох розірвало пастушат.

І додавалося скорботи
Від похоронок із фронтів,
Де трудовий цінили подвиг
Дідів і підлітків, і вдів.

В очах у них — біль неவிгойний,
Та більше — радості було.
Уклінно дякували воїнам,
Що визволяли це село.

...За рік до власної кончини,
Сумний витримуючи такт,
Розкаже баба Харитина,
Як гинув старший лейтенант.

Попросить мертвих пам'ятати,
На мітинг вийшовши у сквер.
І не посміє запитати,
Хто напис з пам'ятника стер:

„Отут поховані герої,
Яким судилось вічно жить”.
А чоловік її, теж воїн,
В могилі братській десь лежить.

2000 р.

Солдатам Великої війни

Перемого! Величні твої
сторінки —
Незагоєні
пам'яті нашої
рани.
Забирають
солдатів безстрашних
роки,
В вічну даль
журавлями летять
ветерани.
У строю переможців
все менше бійців,
Хто свій край боронив,
йшов з Берліна на Прагу.
І тримає тюльпани
в дитячій руці
Вітчизняної воїна
з вдячністю
правнук.

День великого свята
з сльозами в очах!
Заплатили за тебе
у битвах життями,
І спаситель Вітчизни
на власних плечах
Ніс нестерпний тягар
фронтової звитяги.

Сиву голову пам'ять
схилила в журбі,
Мить мовчання
здригнулась від кроків скорботних —
Йдуть солдати живі до полеглих в борні,
Пам'ятаймо про їхній безприкладний подвиг!

2005 р.

В зоні чорного болю

Огороджена пуста,
Де і туга — самотня,
Болю чорного згусток
Проковтнула безодня.

І триває у душах
Ланцюгова реакція,
І тремтить непорушна
Дочорнобильська нація.

Що, немає підстав
Для вагомих претензій?
А кому ж тоді став
Смертю стронцій чи цезій?

Скільки ще за безглуздя
Нам платити життями
І приводить галуззя
Напівмертве до тямі?

Солов'ї відридали,
Збожеволіли, бідні,
В понадприп'ятській далі
У скорботному квітні.

Порятунку благаєм,
Зневіряючись раптом.
Нас шмагає нагаєм
Неприборканий атом.

За проекти підступні
Він ще буде вас жертви,
Учорашні підсудні
І сьогоднішні жертви!

1991 р.

Від лиха врятували світ

Учасникам ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС — живим і світлій пам'яті тих, хто ціною життя зупинив біду, присвячується.

Всіх вас випробовувала доля
З невідкладним атомом в борні:
Хтось живе, щоб потерпачь від болю,
Хтось згорів в чорнобильськiм вогні.

Дим смертельний ніч тоді метала,
Вивергала тисячі рентген.
Йшов у бій з розплавленим металом
Справді героїчний контингент.

Що він міг стихії протиставить?
Непохитно бився до кінця!
А Чорнобиль пазурами здавить
Мужністю наповнені серця.

Після перших другі йшли і треті —
Всі разом приборкували шквал.
І траплялось, що за крок від смерті
Не один життям ризикував.

Загасив страхітливий реактор,
Шлях біди загальній перетнув
Рядовий радянський ліквідатор,
Що ціну Чорнобиля збагнув.

За прогрес заплачено багато
Болю й первоцвіту юних літ.
І сьогодні мусим рахувати
Учорашні і грядущі втрати
Й пам'ятать Чорнобиля солдатів,
Що від лиха врятували світ.

2004 р.

* * *

Звичайно, тебе найпростіше б забути,
Відбувшись мовчанням на докір сумління.
Чому тоді й досі боюся збагнути,
Що сонце погасле дарує проміння?

Від кого ховати роки відболілі,
Освітлені справжньою зіркою щастя?
Мов літом зеленим сніги забіліли
І вибратись з них вже ніколи не вдасться.

Та скільки не йдеш по тривожних дорогах,
Наповнених радістю, смутком, любов'ю, —
Вривається в пам'ять непроханий спогад,
Де я із тобою... де я із тобою.

1998 р.

* * *

За подарований промінь,
Що світлом в імлі розцвів,
Дозвольте вихлюпнуть повінь
Найласкавіших слів
І заплатити віддано
Золотом почуттів.
З якої мені вас віддалі,
З яких виглядати днів?

1994 р.

* * *

* * *

Кам'яніють думки,
Кам'яніють слова,
Кам'яніють роки, крізь які
Проростає трава.
І на ній виступає
Сльозами роса.
Й на тендітну
Стеблину ступає
Нога, і краса
Первоздання зникає
Під лезом коси.
А зів'ялої — ні! —
Не буває краси.
Хай на камені
Врунється парость жива
І нескошені квітнуть слова!

1994 р.

Шлях кобзаря

Когось не раз підняти́сь він змуси́ть,
Комусь його́ безсме́ртя заважа.
У непоборні́м генієві́м ду́сі
Бере́ поча́ток страдни́цька ду́ша.

І на Не́ві ві́три його́ валя́ли,
Й̑ жа́ндарм вва́жав крамо́льними́ думки.
Та діста́вав він му́жньо з-за халя́ви
Сво́ї, наро́ду відда́ні, рядки.

„Поет”, — бу́ло записано́ в до́сьє,
Усе́ життя́ самотні́м був і гна́ним.
І не терпі́в зве́ртання́ він „місьє”,
І не ко́лінкува́в пе́ред па́нами.

Його́ в си́рім хо́лодні́м казематі́
Наду́мав пере́вихова́ти ца́р.
Але́ правди́ве сло́во не злама́ти!
І лю́д чита́в захо́плено́ „Кобза́р”.

Бу́ла ду́ша поето́ва руї́ною,
Ко́ли він ба́чив скривд́жений̑ наро́д.
І у за́сланні́ ма́рив Украї́ною,
Що́б поверну́ти́сь до Дні́прових вод.

Він підко́рся со́вісті̑ й ка́пралу
І ози́рався́ чи́ нема́ „хвоста́”.
А у гі́ркій пу́стелі́ Ко́с-Ара́лу
Від Ре́пніної́ доче́кавсь̑ ли́ста.

1994 р.

Дорогим серцю

Не дають загубитись
У тривожнім житті
І до прірви скотитись
Люди, вірні меті.

Перед ким я схилявся
У години лихі,
На чий шлях задивлявся
Із життєвих шляхів,

Хто для мене і досі
Є найвищим взірцем —
Підставляли епосі
І плече, і лице.

І тепер перед ними
Мовчки шапку зніму.
Вони світлом незримим
Спопеляють пільму.
1998 р.

Болюча дорога

Ця болюча дорога —
В хуртовину, щодня.
Мене сонячний спогад
У негоди відняв.

Відігріюся подумки
У теплі твоїх рук.
Без єдиного доторку,
Найдорожчий мій друг.

Ти була мені альфою
І омегою теж,
І розквітлою мальвою
І першим щастям без меж.

А у серце розлука
З глибиною снігів
Невідомістю стука
Безнадійних шляхів.

Та ніяка завія
Не поверне назад.
А весною біліє,
Розквітаючи сад.

1998 р.

Лист Амундсена

Найсвітліша моя! Ми розстанемось чемно.
Я дійду до мети, як би там не було.
Погубити себе — це, звичайно, плачевно,
Та найгірше — каратись, що все не збулось.

І коли перестане кричати для вас
моє серце,

Я не хочу, щоб тліло у рідній землі.
Хай спочине у точці, що Полюсом зветься
І сповна відігріється в вічній зимі.

Я люблю рідний дім, та миліша дорога.
І нехай опинюсь між найбільших невдах,
Мене вестиме думка, що до Полюсу —
трохи.

Там мій вічний притулок у вічних льодах.
Не чекайте мене — корабель мій далеко від пристані.
Важко йти уперед, а ще важче — назад.
Найсвітліша моя! Із найдальшої
відстані

Я скажу Вам слова — ті, що я не сказав.

2000 р.

Олександр Довженко Нічний роздум

Прощай, Україно! Не може набриднуть
Ні лан твій безмежний, ні спів солов'їв.
Але покидатиму я тебе, рідну,
Бо знову ніхто мене не зрозумів.
Дивують статті і слова закулісні,
В яких постаю, мов страшний архаїст.
А критики ждуть, що душа у залізі
Багнетом поставить над формою зміст.

Щоб все — політично і надто логічно,
Ніяких метафор, високих думок.
І їм, хто ретельно винищує вічне,
Хотілося б, щоб
я навіки замовк.

В дозволених рамках служити
мистецтву —
Такого мені не пробачить народ!
Сприятиму кадром я кожному серцю
Піднятися до недосяжних висот.

Прощай, Україно! На кіноекрані
Я помисли й мрії тобі віддаю.
І будуть ще фільми — хороші й останні,
Сам вождь допоможе у творчій
зростанні,
Коли я захочу на землю свою.

2000 р.

Іронічні паралелі

В мене вселилася душа
Пантелеймона Куліша.

Він відчував себе безликим,
Як в глушині подовгу жив.
Буваючи ж в містах великих,
За рідним хутором тужив.

Не мав ні крапельки спокою
В своєму творчому житті.
Любив над тихою рікою
Ловити рибки золоті.

Відпочивав душею й тілом,
Вживавши сало з часником.
А в місто все-таки кортіло —
Літературним двірником.

Він нищив графоманство вправне,
Сміття із мови вимітав.
Далека істина від правди,
Що примхи буцімто заради
Серед мотронівських отав
Він власну музу затоптав.

Безжально правив геніальних —
Шевченка і Марко Вовчок,
Як зараз я регіональних
Ловлю поетів не гачок.

Не так давно про Куліша ми
В літсередовищі тріщали,
Нещадно шпетячи, як зло,
Той хутірський його апломб.

В мене вселилася душа
Пантелеймона Куліша.

Він написав про Чорну Раду,
Я ж напишу про чорну зраду
Керманичів мого народу,
Про загребущу їх когорту.

Куди ж мені до Куліша!
Він же — кентавр, а я — лоша.
Хіба що і мої рядки
Так само від людей сховають,
А потім вдячно поховають
Мене сердечні земляки.
Не в місті, за яким тужив,
А у селі, де чесно жив.
Де справді між сільських отав
Я власну музу затоптав.

2005 р.

Спогад про Станіслава Рибалкіна

Зимового вечора чулись слова —
Гарячі, мов чай, що торкнувсь піднебіння.
То сивий поет молодому давав
Поради, як виплекать творче уміння.

І він не щадив, він відверто шмагав
Рядок, що вважався цілком досконалим.
І напівсерйозно в зими вимагав
Він рівного снігу, без чорних проталин.

Снував по кімнаті цигарковий дим
І я зрозумів: ця поезія — прірва.
Якщо поглинає когось молодим —
Навряд чи відпустить, щоб з неї ти
вирвавсь.

Уранці Рибалкін мене розбудив,
Я потім до нього заходив ще двічі.
...Він босим по небу натхненно ходив
І слова неправди не мовив у вічі.

Він будь-яку підлість і фальш зневажав,
Хоча був терпимим до кожного з грішних.
Коли я в лікарні подовгу лежав,
То згадував часто поета і вірші...

Згасало в польоті яскраве життя —
Чомусь парашут не хотів розкриватись.
Гарячого серця останнє биття...
Рибалкін! Я з Вами не зміг

попрощатись.

2000-2005 рр.

Василеві Рубану

І по той бік добра
блискавиця вам очі розкрила,
Притаївши на вістрі
не спалах, а тлін.
Там піднімуть на глул
ваше, подиву варте безкрилля,
Там плазують, аби
несподівано встати з колін.
Там у чорній сорочці
спинилась обпльована
вічність,
Там приречений попіл
нагадує давній вогонь,

Там ночами шукає
розради принижена гідність
В нереальному світі
жіночих долонь.

Архітекторам зон
ні до чого розтоптане небо,
Обпаплюжена юність
або знівельована суть.
В ієрархії прірв
навіть рану ганебно
Ескулапи на вищій щабель
піднесуть.
Справжня совість завжди
недоречна, як плями
На святій чистині
керівних сорочок.
Бо руками її — ой! — не всі ще
ліси попиляли,
Бо вустами її — ой! — не всіх ще
зrekliся думок.

Так прожити життя, мов пройти
по нестерпному трапу,
Що не сором було б повалитися
з ніг!
На початку весни, на початку етапу,
Помирав, уражений проліском, сніг...

1997 р.

Василь Стус. Остання зима

А довкола сніги. Їх не видно
крізь ґрати.

Але навіть і тут, поки можеш — воюй.
І чим більші й значиміші втрати,
Тим мізерніші шанси вціліти в бою.

Звісно, важчає шлях. І потроху
вмирає надія.
І повернення вже нереальне, як міф.
Десь далеко, в минулому, серце радіє
І дивує нескореним ритмом усіх.

Компромісів не люблять приречені
нищить каміння
Постаментів ганьби на народних
кістках.
І тому їм бракує проміння
У страшних і тісних, і холодних
світах.

Коли світло жорстоко й підступно
забрати,
Розбиває сумління навіть мури
підземні.
Тільки б встигнути зерна посіяні
правди
Затулити від круків грудьми...

1997 р.

Ліні Костенко

Це життя перейти, мов по мінному
полю
Всім назустріч вітрам потрясінь
і неправд.
Мати горде сумління й не здатися
болю,
У якого ні йоти послаблень не брать.

Доля схильна здебільш до зловісних
акцентів,
Хоч розставила крапки потрібні
над „і”.
Хай ніколи, ніколи в найбільших
поетів
Не опустяться крила великих надій!

Вашу хочеться руку потиснуть,
як другу.
І нехай Ваших днів не затьмарить
печаль,
Майстре вічних поезій, славна
лицарко духу
Із атлантовим скрізь тягарем
на плечах!

Побажаю Вам сили і слова —
мов криці,
Що завжди зберігає вогонь і тепло.
Поетична легендо в серцях
українців!
Зичу Вашому сонцю завжди
промениться,
Щоб на небі Вітчизни
воно вічно було.
17. 03. 2005 р.

Україні

Тривожуся твоїм майбутнім,
Твоїм відболів я болем.
Стою на гніткім розпутті
Перед запусілим полем.

Сумні твої краєвиди
Доповнює пізня осінь.
Якщо тебе не любити,
Зневірितись можна зовсім.

Коли нема Батьківщини —
Не варті нічого крила.
Не можна бути нічийм,
Коли є Вітчизна мила.

Дай Боже тобі відваги
Здолати весь шлях тернистий.
Ні відчаю, ні зневаги
Не знає хай обрїй чистий.

Нехай на твоїх просторах
Вирує життя щасливе
І, повні крапель прозорих,
Приходять у спеку зливи.

Щоб став твій поступ вагомим,
Цвіла в майбутті і нині,
Здолаємо всі незгоди,
Послужимо Україні!

1999 р.

* * *

Вже зеленню покритися луг,
Весна усюди верховодить.
І перевідатися друг
У снах частіше все приходить.

І день, залитий сонцем вщерть,
Новини радісні приносить,
А учорашній серця щем
Сьогодні болем плодоносить.

2004 р.

* * *

Якщо я словом вас пораню
І ненавмисне плакати змушу,
Зніму сорочку я останню
і забинтую вашу душу.

2004 р.

Осанна

Хвала вам, жінко-трудівнице,
За ваші клопоти щоденні,
За ніжне світло у зніцях,
Слова і мрії сокровенні!

Вам за жертівність материнську
Уклін від діток і онуків.
Давно чекають обеліску
Натруджені до болю руки.

За трудовий вчорашній подвиг,
Не возвеличений належно.
І поки житимемо, поти
Вам вдячні будемо безмежно.

Пробачте, вічна трудівнице.
Роками зігнута безжально,
Що з недалекої столиці
Ми так нечасто приїжджали.

У сьогодніні непростому
Нехай Вам радісніше стане
Й добром воздасться за утому.
Осанна, жінко, Вам! Осанна!

2004 р.

К...(друга спроба сонету)

Не можу не згадати ніжну мить:
Я говорив тобі слова-перлини
І дивовижно-сонячні були ми,
І не могло ніщо нас розлучить.

Однак не можна долі догодить.
Я птаху щастя у руках не втримав,
І розставання стало за дверима —
Підозрюю, що й досі там стоїть.

Чи наяву, чи в спогадах, чи в снах —
Прийди, моя любове незабута,
Щоб я тебе відразу упізнав!
Хоч добре знаю, що цьому не бути...

Якби тебе я взагалі не знав,
Ще раз дав би серце обманути.

2003 р.

День народження

Весна зібралась не на жарт
Зиму подужать.
Замети снігові лежать
В дзвінких калюжах.

Здається, сонце буде гріть.
Допоки жити.
Не дасть від темряви змарніть
І збайдужіти.

Зазеленіє травостій
На попелищі.
Й слова повернуться прості
Слова найвищі.

Відвідає когось із нас
Неждана радість.
Не можна ж сумом повсякчас
Одним каратись.

І рятівної нитки круг
Не розірветься,
Далекий забутий друг
Ще обізветься.

Розтане недоречний сніг
На рівнодення.
І вродять яблука рясні
Під небом серпня.

1999 р.

* * *

Це вічне чекання зеленої парості,
Скорбота відмерлих гілок...
Хіба не від юності всі йдуть
до старості
Життям, що немов один крок?
Для когось цей крок зависає
над прірвою,
А хтось переступить її.
Та кожному варто з весняною
вірою
Послухати концерт солов'їв.

Не знаю, що далі буде зі мною,
Але душа відтає...
На гілці усохлій — і то весною
Он брунька єдина є.
1994 р.

Колись прийду

Колись прийду, спустошений і злий,
До яблунь, із запізненням розквітлих,
Ввійду у світ миттєвостей пресвітлих
Під шум весняних благодатних злив.

Радітиму бурхливому цвітінню
Воскреслих із зимових мук садів.
Й моїх не віддурається слідів
Земля, яку топчу з благоговінням...
1999 р.

Ранньої осені

Ранньої осені, в час відлітання птахів,
Відсумувавши, я барвам осіннім зрадів.
Чулось прощання найперших пташиних
ключів

І в царственній позі листок возсідав
на плечі.

Коли ти з'явилась в моєму порожнім житті,
Холодного літа за нами лишалася тінь.

І кликали крила, яких я ніколи не мав,
Летіти туди, де мене не застане зима.

І я тільки подумки в небо піднялись
хотів

Ранньої осені, в час відлітання птахів.
1998 р.

* * *

Полоще дощ. Минає день,
І день передостанній літа.
Непоказним вогнем налита,
Всеволодність осені іде.

І за украдене тепло,
І за украдені надії
Листочки сипле золотії
Змокрілим вересня крилом.

До невідомої землі
Пташині зграї повернули.
І з висоти прожитих літ
Інакше бачиться минуле.

1998 р.

* * *

У птаха не можна забрати небо —
Простіше позбавити крил.
Мисливець вважав, що стріляти —
даремно,
І клітку гостинно відкрив.

Птах пізно приховану вгледів
підлоту:
Це ж треба наснаги стільки,
Аби відчувати радість польоту
В безмежному просторі клітки!

Кричать журавлі

Я чую: кричать журавлі...
Нічого тут дивного: осінь.
Від рідних холодних полів
У вирій їх вітром відносить.

І крила їх сірі малі
Заморське тепло десь зігріє.
Тим часом на нашій землі
На всю запанує завія.

Пливуть журавлині ключі
Далеко, захмарним безмежжям.
Спустошену душу вночі
Їх звуки прощальні бентежать.

2002 р.

* * *

Ось і осінь позаду,
Перший сніг на плечі.
До весняного саду
Ще така далечінь.

Повернувся додому
І почну зимувать.
Рік хвороби і втоми
Можна підсумувать.

Озиратись не треба
Так фатально назад.
Білим пилом із неба
Запорошено сад.

Розірвати б облогу
Слів своїх і чужих.
Я не хочу нічого,
Я щасливо прожив.

І хоч совість — не зовсім
Бездоганний кришталь,
Сколихнула ця осінь
Призабуту печаль.

На перейденім полі
Білим килимом — сніг.
Буду дякувать долі
За жорстокість доріг.

За майбутні поеми
І чийсь співчуття...
Дайте голосом чемним
Доспівати життя.

2001 р.

Ода холоду

Він жорстоко схопив мою руку
в холодні лабети
І зіпхнув на узбіччя знадливих доріг.
Та чим більш він лютішав
і вищі здіймались замети —
Тим тепліші думки я у серці схолюю
беріг.

Холод нищив мене, коли я повертався
додому,
Перейшов мені шлях, відібравши
останнє тепло.
І колючі вітри несподівано гнули
додолу,
Коли вирватись з віхол снаги
не було.

Все ж я вдячний йому, що примусив
зігрітись
І зігріти когось, ледь не змерзлого
вщент,
Що з весною мені довелося зустрітись
І рости із травною під першим дощем.

Як минула зима і назад озирався
я кволо,
Знову сонячна хвиля назустріч росла.
В мене є всі підстави не гудити
холод,
Що вберіг моє серце від омани
тепла.

1999 р.

* * *

Марно в колі людей незнайомих
Сподіватись на потиск руки.
Серед істин давно відомих,
Ще, на жаль, забагато гірких.
І навряд чи в сумній пустелі
Хтось залишить ковток води.
Неспроможний навіть Растреллі
На руїнах палац відродить.

Так чому ж тоді півжиття
Я ілюзіями втішався?
І були мої почуття
Нездійсненим продовженням щастя...

1997 р.

* * *

Я вийшов з весняної повені
Палких сподівань і мрій.
І сонячні перші промені
Наповнили погляд мій.

І радісно ніс я світом
Закохану синь очей.
Не знав, що обличчя вітром
Пронизливим обпече.

Знаходив колючий повів
Найвужчі шпарки єства.
Відхлинула раптом повінь
Й закінчилася весна.

А я не змінився. Я — той же,
Старих не стиджусь дерзань.
Душа через це не може
Уникнути випробувань.

1994 р.

* * *

Душа очиститись повинна,
Якщо вона хоч раз була
Хоч мить відкритою для зла,
Якщо гнітить її провина
Ї коли вона ніяк не винна
Чи перепалена дотла.

Душа очиститись повинна
Від бруду, злоби, суєти.
Летіти в сонячні світи
І жити пошуком невинно,
І, ніби хвиля швидкоплинна,
Сприяє вітрилам доброти.

2002 р.

* * *

Прожиті роки, мов колеса, мигтять,
Їм легко з гори до підніжжя котитись.
Згасає повільно багаття життя,
На згарищі тім неможливо зігрітись.

І фарби усі в різнобарвній палітрі
Змішались в один неприкаяний колір.
Та все ж, не звуглівши, тріпочуть
на вітрі
Майбутньої радості спалахи кволі.

І кожного дня, мов пронизаний вістрям,
Я падаю, землю священну обнявши.
Як жаль, що у серці не вистачить
місця
Відчути її під ногами, піднявшись.

1999 р.

* * *

Нові панують інтереси.
Який несправедливий час,
Якщо дізнаємось із преси,
Що хтось навек покинув нас!

Про зустрічі і дні народження
Також вичитуем з газет,
Про успіхи і нагородження,
Про смуток, що когось гризе.

Про невезіння і падіння,
Про друзів, що були колись...
Я крізь газетні володіння
Прошу у кожного „Озвись!”

1999 р.

Прощай

Прощай! Не треба більше слів —
Ні виправдальних, ні високих.
Серцям губитися не слід
У лабіринтах днів жорстоких.

Але, роз'єднані життям,
Вони пульсують глухотою.
І неритмічне їх биття
Веде нас стежкою важкою.

Прощай! Я спогад берегтиму
Про щастя спалені мости.
І, ним осяяний, ітиму
Холодним світом самоти.

2002 р.

* * *

Не догукатися тебе
Ані дзвінками, ні листами.
Дивлюсь на небо голубе —
Там перші журавлі розтали.

Отак летять мої роки,
Не зустрічаючись з твоїми.
А воду вічної ріки
Ми давнім щастям отруїли.

Винити нікого, і все ж
Один міраж заслав уяву:
Мені назустріч ти ідеш,
Піднявши голову біляву.

Стомившись трохи від дощів,
Спішить у вирій літо тепле.
І так полинно на душі
Від того, що живу без тебе.

2002 р.

Девіз

Це дуже важко — бути поетом,
Писати вірші чи вірші.
Й не за надуманим сюжетом
Носити камінь у душі.

Не для того, щоб в когось кинуть —
Щоб з нього викресать вогонь
І зберегти оту іскрину
Для серцеспалення свого.

Не намагаймо́сь гріти руки
В благальнім полум'ї свічі,
Коли позаду творчі муки
Й рядки, народжені вночі.

Поети! Слово ми повинні
Тримать, мов рану, у собі.
Служімо ж правдою людині,
Її осмислюючи біль!

2003 р.

Осінній мотив

Напнувши хмар вітрила білі,
У осінь літо відплива.
Вартують трави поруділі
Децицю літнього тепла.

Щось рано цьогоріч лелеки
Зібрались парами у путь.
Летять до обріїв далеких,
Нам їхню втому не збагнуть.

У квітниках — чудові квіти
І барв яскравих прибуло.
Торкне жар-птаха осінь віти
Багряним (скоро вже) крилом.

Димить бадилля на городах,
Бо покопали картоплі.
І переймається природа
Красою рідної землі.

2003 р.

Новорічний тост

Не турбуйте мене. Я замовк
Від важких каменепадів думок.
Від сліпого дощу з неба сліз,
Що змиває сліди від історії
трухлих коліс.
Замість щастя отруту п'ю
з чарки доби
За усе, що любив і не зміг розлюбить.
За вершителів доль і володарів доль,
І за трон, на якому вже голий король.
За погонича, коней і зламаний віз,
Що в багнуку колесами намертво вліз.
За воляче терпіння народу мого
Й Прометея, який нам поверне вогонь.
А крім цього мій тост — за
привабливість прірви,
До якої злітаєм на крилах зневіри;
За звертання шанобливе „пан”
І за те, аби „пан” не пропав.
П'ю за рух уперед до шматка пирога
І за землю, яка і така дорога.
1994 — 2000 рр.

Село

Зникаєш ти з солідних карт,
Хоч є ще на топографічних.
І ототожнюєш стократ
Перелік цінностей одвічних.

Село моє, ще віриш ти
В неперебутність родоводу.
Бо ти — чіткий орієнтир
Для українського народу.

Тут здавна знають: хто є хто,
Який сердечний твій відтінок.
Й не сумнівається ніхто
У справедливості оцінок.

Та, опиняючись не раз
Перед відчуження стіною,
Не проклинатиму контраст
Між обивателем і мною.

За згорблених твоїх жінок,
Розп'ятих працею важкою,
За чоловічий п'яний крок
Болить колишньому ізгою.

Смакують хліб твій запашний
Нові глашатаї розколу.
Що ти у темряві страшній —
Я не погоджуся ніколи.

Щасливий, що у мене є
Моєї долі пристань строга,
Що ранок сили додає
І не закінчилась дорога.

Снігів у душу намело,
Таких снігів бодай не знати...
Я недолюблюю село
За звичку кожного впізнати.

2000 р.

* * *

Я Майстер з ненаписаним романом
Й мені, звичайно, нічого палить.
А далеч, заgrimована туманом,
В душі останнім відсвітом болить.

Знадливо із печалі мене кличе
Туди, де я і Всесвіт підніму,
Де Маргарити сонячне обличчя
Готове спопелить мою пітьму.

Я витешу із каменю їй квітку
І звідти в подарунок принесу.
І навіть мертвим бачитиму жінку,
Котра мені рідніше за весну.

Мого натхнення радісного свідок
І лікар нескінченного жалю —
Вона прийшла до мене чорним світом
З передчуттям, що я її люблю.

За все приходять кожному розплата:
За жар на зацілованих вустах,
І за роман про Понтія Пілата,
Й за вірші про воскреслого Христа.

Відтоді, як я долю передбачив —
Немає щастя від моїх прозрінь.
Щоб ясним днем я світла не жебрачив,
Мене ти понад прірвою зустрінь.

Пустелею життя, в імлі жорстокій,
Тече кохання нашого ріка...
І де ж мій вічний вистражданий спокій,
Якого я, розтоптаний, шукав?

1991 р.

* * *

Живу, як у спорті: все боюсь —
не встигну,
Як уповільню інтенсивний біг,
А на ходу налаштуватись тиху
Не дозволяє темперамент ніг.

А на шляху — не пройдені бар'єри,
Об них спіткнутись — це ще не найгірш.
Заради чого (втіхи чи кар'єри)
Сьогодні ти останнім прибіжиш?

А хтось кепкує: „Знову зупинився”,
Чи співчуває: „Впав на віражі”.
Та скільки в ті обличчя не дивися.
Не бачиш рідних — всі якісь чужі!

Безжально відмірятиме хронометр
Мого життя катастрофічний пульс.
Віддавши сили бігові стрімкому,
Я упаду і вже не підведуся.

Отримавши моральні дивіденди,
Радітиму досягнутій меті...
Не дайте на дистанції померти,
Гартовані у справжній боротьбі!

1999 р.

Чим є життя?

Чим є життя? Тернистим першошляхом
Від рідних берегів до мети.
Дерзанням, болем, радістю і страхом
До рідного порога не прийти.

Якщо судилось до землі припасти,
Вгамуймо спрагу серця із джерел.
Дай Боже тільки вистоять, не впасти,
Коли насагу доля відбере.

Коли я буду, зблідлий від розпуки,
Випробування осягати суть,
Можливо, небайдужі чийсь руки
Мені краплину сонця піднесуть.

Лице відкрию будь-якому вітру,
Дійду до заповітної межі.
Чим є життя? Сльозою, яку витру
З твоєї, мій супутнику, душі.

1999 р.

Корекція зору

Присвячується моїм окулярам

Старенькі, в непривабливій оправі,
Ще в юності їх лікар прописав.
Він був зажди знавцем своєї справи,
А щодо мене трохи прогадав.

Діоптрії він підібрав сильніші
На випадок, як гіршатиме зір.
І я став краще бачити за інших —
Так, що пішов про мене поговір.

Та, виявивши лінзам непокору,
Копав очима надра між боліт.
І поглядом, що суперечить зору,
Птахів у вічний проводжав політ.

Без окулярів бачу я чудово,
Та все частіш плює мені в уста
За кожне чесно вимовлене слово
Прозріла знахабніла сліпота.

Хоч іноді підводять очі бідні.
Той самий лікар (тільки постарів)
Рекомендує методи новітні,
Досягнення відомих лікарів.

Спасибі, бездоганний окулісте,
За шлях до світла, вказаний колись.
За те, що маю я належне місце
Без права чітко розрізняти вись.

Якщо ж я знов навідаюсь до тебе,
Від міопії випиши рецепт.
Але діоптрій збільшувать не треба,
Про близькозорих дбаючи процент.

1999 р.

Рукописи горять!

Я впевнений: рукописи горять.
Горять повільно, корчаться у муках.
У них слова написані болять
І зміст сльозами проступає в буквах.

Не тільки перепалених чорнил
Над димарем витає довго запах —
Півдолі огортає чорний пил
Й вогонь тримає у нерівних лапах.

І я, як світ навколо спорожнів,
Хотів, не вдаючись до алегорій,
Очиститися полум'ям душі
І змити гар із неї власним

горем.

1999 р.

Екс-тореадор

Я невиправний екс-тореадор.
Мені наостобісіло з роками
Вгамовувать розлючених потвор,
Що скромно називаються биками.

Життя — немов суцільний коридор,
Значимість стінок пліснявою вкрита.
То що, ти більше не тореадор?
Забув, як починалася корида?

Виходив на арену без вагань,
Не бракувало мужності й азарту
У вирі надвидовищних змагань,
Коли життя поставлене на карту.

Чекав, коли закінчиться двобій
Приборканням тварини із рогами.
Якби не поталанило тобі,
Ти б опинився під ногами.

Тепер дивлюсь, як шкіряться сноби
І проводжає публіка очима.
Хоча давно я вибув з боротьби,
Червоний плащ у мене за плечима!

1998 р.

* * *

Можеш лиш
робить добро хотіть,
Можеш мати совість непохитну —
А не раз доводиться в житті
Необачно скривдити людину.

Може статись — чемно обплюють
І слізьми твоїми ж відмивають.
Та найгірше — як покажуть путь,
Звідки вже нікуди не вертають.

Трапиться, що зненавидиш світ
За його нав'язливу чарівність.
І тоді здригаєшся від бід
І життя відбудеш, як повинність.

Не радієш сонцю і весні
Й щастям не поділишся останнім.
І ніякі промені ясні
Не зарадять в світлому згасанні.

Зрозумієш сутність доброти
Й зовсім не зневіришся у людях,
Щоб словам підтвердження знайти:
„Не судимі будуть, що не судять”.

А поглянеш: кожен Скаріот —
Втілення найвищих ідеалів.
Нудить від несправжності чеснот,
Як від шляху нудить на привалі.

Усвідомиш хибність марноти,
Каятись будеш перед Богом...
І тоді лиш
нікуди іти,
Як нічого у душі святого.

1999 р.

Осінь прощається

* * *

Хоч я того не вельми і хотів,
Мене вітрами обпалила осінь,
Погожих днів ще знадобиться досвід,
Щоб пережити пору холодів.

Прощальна насторожилась краса —
Минає час сумної позолоти
І важко у собі перебороти
Бажання повернутись в літній сад.

* * *

Єдиновладдя сірих кольорів,
Осіній дощ чомусь не забарився.
Приречено лежить опале листя
На вулицях і в закутках дворів.

Без сонця
неба простір почорнів,
А незабаром і морози перші.
Є ще нудних похмурих вечорів
Години довгі в часовім безмежжі.

* * *

* * *

Вже майже закінчився листопад
І згасли барв причудливі відтінки.
Про це співає незнайомий бард,
Мого життя тривожачи сторінки.

Мені багато можуть розказать
Мінорний тон, поезія без рими.
І повертає той мотив назад —
В ту пору, де були ми молодими.

* * *

Вітрила світлі треба вберегти
У морі буднів, збуренім штормами.
Ця осінь — мов провалля поміж нами,
Яке вже неможливо перейти.

Немало несподіванок таких
В життєвій драмі, де ми вдвох — актори.
Роль Гамлета й Офелії повторим,
Від сподівань здригаючись палких.

* * *

Осінніх днів неначе й не було,
Взялись тонкою кригою калюжі.
Не будемо до холоду байдужі,
Бо він дає надію на тепло.

Сніжинки перші почали кружлять.
У передзим'я є свої прикмети:
Сороки розповсюджують секрети
Про зиму, що до нас торує шлях.

2003 р.

Собаки (Фейлтон)

Єднайтеся, фокстер'єри,
Й собаки інших порід!
Мисливської час прем'єри
Й господар бере вас в похід.

Вівчарки, такси і доги,
Нашийники знімуть з вас,
Тренуйте і нюх, і ноги,
Як крикне господар „фас!”

Собаки! Вам дано волю,
Сезон полювання іде.
Гасайте по лісу й по полю
За здобиччю, що впаде.

Хто більше її притягне
В своїх разючих зубах,
Хто шкуру зі звіра стягне —
Хто стане найкращим з собак.

А потім знову нашійники
Одягнуть мисливці на вас.
І в будках своїх, як мрійники,
Зірковий згадаєте час.

Давитися будете кістками
Із впійманої дичини
Й охоче ділитись вістями
Собачої величини.

І сумно сидіти на прив'язі,
І скиглити на ланцюгах...
Від особливої приязні
Ви з піною на губах.

1995 р.

На брата брат

(За східними мотивами)

Жили колись в однім селі брати,
Орали землю і зерном ділились!
У злагоді жили і не сварились —
Одної ж крові, поруч же хати.

Аж хтось із них ледь приорав межі,
Яка переділила їхні ниви.
Була потреба? — це не так важливо.
Й назріла суперечка — до ножів.

Що тут зчинилось: крики, лайка, гвалт.
Вже почали збігатися сусіди
(Буває, що й чужі хвилюють біди).
Але пішов тоді на брата брат.

І в апогеї сварки й суєти
Брати було схопились за шкворіння,
Та Бог їх не залишив без прозріння.
Сказав один: „Ми ж одного ж коріння”,
А другий мовив: „Ми ж таки брати,
Стосунки братні треба берегти...”
Дійти їм згоди вистачило вміння.

2003 р.

* * *

Щось нами втрачено таке,
Чого ніколи не поповним.
І несемо крізь перепони
Це втрати відчуття важке.

Добротні маємо тили,
Бар'єри майже всі
здолали,

А доброти своєї мало
На користь ближніх віддали.

2004 р.

* * *

Привіт, епохо непоетів,
Епохо циніків і бонз
Й антинародних раритетів
У вигляді бундючних поз!

Душа допитлива читає
По казематах імена.*
Поет останній розгортає
Напівзабуті письмена.

Лежать, розтоптані ордою,
Рукописи майбутніх книг.
І мов з глибин палеозою
Римований не чути крик.

Тремтіть, духовні канібали!
Поетів знищите ви раз.
Та прийде правнук Ганібалів**
З безсмертя мститися за нас.

І землякам своїм невченим,
Котрі руйнують вічний світ,
Тарас Григорович Шевченко
Складе прокляття-заповіт.

---

* Рядок з вірша Миколи Холодного

** О.С.Пушкін (прим. автора).

Останній день Помпеї

Помпея спокоем осель
Вітає ранок тихий.
А до підніжжя шквал повзе,
Йде вулканічне лихо.

Несе розбурханий вулкан
Загибель неминучу.
Летить вогненний океан
На місто невезуче.

Пливе в сльозах людей ріка,
Життя рятує й речі.
Он обиватель утіка,
Схопивши джему глечик.

І виривається з лабет
Розплавленої маси
Єдиний в місті тім поет,
Забувши вірші власні.

Гігантські порції біди
Вслід вивергає кратер.
І порятунку не знайти,
І нікуди тікати.

І перепон вогонь не зна —
Все на шляху змітає.
... В останній день міська казна,
Як завжди, процвітає.

2004 р.

П'янкий червень

Мов розвісив хто білі гірлянди
На акаціях між колючок.
Солов'їв-піснетворців рулади
Ловлять серце, немов на гачок.

І таку закидають наживку
Із мелодій шалено-дзвінких,
Що не раз пригадається жінка —
Не така, як всі інші жінки.

Як тоді
    від кохання нас п'яних
В ніч коротку під спів солов'їв
Ці акації — грона духмяні
Позбавляли і розуму, й слів!
Перекласти я точно не вмію
Із романсу відомі рядки.
Вітер юності іншим повіє
Із моїх незабутніх років.

2004 р.

* * *

Моє майбутнє вже колись було,
Його літа припорошили пилом.
Дивлюсь у нього крізь рожеве скло,
Яке давно в минулому розбилось.

І погляду ніщо не заважа...
Яким себе обтяжував стремлінням —
Хотів іти по лезові ножа,
А довелось обмежитись падінням!

Я говорив про мужність і про честь
І прагнув благородно й світло жити.
І п'ятами об ніж таки обперсь,
Хоч міг безпечно по землі ходити.

Міг не літати — повзати вужем,
Не гірше влаштуватися за інших,
Своє життя затиснути в кліше
Й не написати жодного із віршів.

То що ж тепер? У п'ятах
вся душа.

Під ними кров на лезі бачу свіжу...
Поету в душу встромлюють ножа,
А не чекають, поки сам поріже.

2004 р.

* * *

Під вечір заметіль відхлинула,
Як хвиля зла від берегів,
І снігові шапки накинута
На сірі маківки стогів.

Перемело усі дороги —
Мов хто заметів наскладав.
Похмурий дядько від порога
Вже вдруге стежку прокида.

Людей не чуть після хурделиці,
Хіба що брязне хтось відром.
І завірюха спати стелеться
В сосновім лісі за селом.

2004 р.

* * *

В древнім місті чуток і соборів,
На початку тривожного червня,
Повела в дивну ніч за собою
Мене доля, всміхнувшись знічев'я.

І побачив я зоряне світло,
І відчув його в кожній клітині.
Так мене одурманило літо,
Що раділось мені, як дитині.
І відтоді у Всесвіті вічним
Ти одна є моєю зорею.
У якомусь далекім сторіччі
Ти засяєш мені над Землею.

2004 р.

* * *

Хочу в даль голубу досхоchu надивитись
Й шелестіння почуть перестояних трав.
Хоч кінчається літо, день сонячним
видавсь.
І неспокій у мене назавжди забрав.

Ще приваблюють зір мій побляклі
суцвіття,
Ще сахаються коники прудко врозтіч.
Та потроху згасає краси розмаїття,
Стаючи неповторною миттю сторіч.

Стільки суму й нещастя у зболенім
світі,
А сюди ніби радість сховатись
втекла.

І заманює всіх заблукалих у сіті,
Захопивши в ласкаві обійми тепла.
2004 р.

* * *

радість досі не знану
відчуваю душею сьогодні
бо у доброму світі живу
серед добрих людей
і немає там місця для зла
мов у вітварі Божого храму
о дійсності кращою будь за уяву!
2004 р.

* * *

Це для людини — неминучість:
І перший біль, і перший сніг,
І злого погляду живучість,
І всі освідчення красі.

І каяття, і одкровення
Давно запаленій свічі.
І Він, чиє святе імення
В душі спасінням зазвучить.

2004 р.

* * *

Себе не можна обманути
Лише в однім,
Коли в душі несеш покути
Гріховний німб.

Дають виходити на рівне
Стрімкі стежки.
А переймаєшся вторинним
В житті важкім.

І майже кожного з нас душить
Суєтний гніт.
Якщо недосконалі душі —
Такий і світ.

2004 р.

* * *

Не ображайся! Що було — пройшло.
Розбилося, мов дзеркало, на друзки,
Поранивши серця незаскорузлі
Дрібним і гострим доленосним шклом.

Не склеїти вже дзеркала того,
Хіба вітраж зібрати з скалок можна.
На перший погляд — з них холодна кожна,
А доторкнись — пектиме, як вогонь.

А що, коли вогонь давно погас?..
Його не оживити слів тріщанням...
Просить прощення, пережить прощання,
Щоб повернулось втрачене до нас.

2004 р.

Гнітючі Катрени

* * *

Усі під Богом — вбогі і багаті,
І чесні, й ті, що душу брали в грим.
Життя горим у праведнім багатті.
А після смерті у яким згорим?

* * *

Далекий предку, ти також не вмів
Думки похмурі від людей ховати?
Коли не мав що жебраку давати,
Ти теж його прогонити не смів?

* * *

* * *

Життя постійно потребує змін,
В одній завмерти точці світ не може.
Нам краще жити ніхто не допоможе,
Якщо цього не прагнемо самі.

* * *

У власних бідах, містере чи міс,
Найлегше звинувачувати людство...
Привабливо з-під маски словоблудства
Виглядує проникливий цинізм.

* * *

Не так боюся труднощів дороги,
Не так боюсь ровів і ям на ній —
Як того, що в звичайному багні
Мені купають душу, а не ноги.

* * *

Життя прожити складно. Річ не в тім:
За усіма законами земними
Ввійди в чужий і негостинний дім
І вийди, вдячно грюкнувши дверима.

2004 р.

В ім'я мети й коханої Жанет

Полярна експедиція Русанова, метою якої було дістатися Північного полюсу, безвісти зникла в холодних льодах Арктики.

Русанов був авантюристом, мрійником-романтиком. Далекого 1916 року, не зваживши своїх можливостей, він з командою, маючи півторарічний запас продуктів, вирушив на легкій вітрильній шхуні з двигуном потужністю в 28 кінських сил начебто для заготівлі пушнини і картографічної зйомки в районах Крайньої Півночі. Але заздалегідь змінив маршрут і попрямував спочатку до острова Шпіцберген, а далі — до Нової Землі, сподіваючись завдяки щасливому попутному вітрові підкорити Північний полюс.

Серед членів екіпажу була одна жінка, наречена Русанова Жанет Жак, котра виконувала на судні обов'язки лікаря. Через її присутність команду лихоманило постійними сварками. Через багато років після таємничого зникнення експедиції Русанова Північний Льодовитий океан подарував цінну знахідку — платиновий перстень з ініціалами „Жанет Жак”, вірогідно подарунок коханого Русанова наречений. Тепер він зберігається у Музеї полярних досліджень.

Закони Арктики суворі
Для слабосильних кораблів
Тороси в Баренцовім морі
І біля Нової Землі.

Та і в зловісних путах криги
Мій корабель свій курс зберіг.
Живе в душі красивий привид
Оманливих великих мрій.
Звучать трагічні нотки в голосі
Моєї любої Жанет.
Клянуся: на Північнім полюсі
Поставлю я її портрет.
А крига — хижа і зловісна —
Чиргичить серце, мов наждак.
Ви — незабутня моя пісня,
Мадемуазель кохана Жак!
Я Вас люблю. Я сльози витер
Вам на обличчі молодім.
Усе гаразд. Попутний вітер
Дме у вітрила всіх надій.
Та все частіш я чую докір,
Що мрія
Вас рідніш мені.

Закони Арктики жорстокі
І Полюс видно лиш вві сні.
Можливо, на шляху нелегкім
Затруть навіки нас льоди,
Але в майбутньому далекім
Свої залишимо сліди.

Не так чарують Ваші перса,
Як найрідніша зве душа.
Нащо ж Ви викинули перстень
На кригу океану, Жак?

2004 р.

* * *

Подивився назад і здригнулась душа:
Перед зором відкритим
На поверхні
життя швидкоплинної річки

лежать

Втрати, зради і кривди.
А все краще, що в ньому і є, і було,
Що безжально минуло,
Осідає чомусь послідовно на дно
Позолоченим мулом.
Говорив без апломбу, до намірів добрих

тяжів

І сердечних основ не точила
ще заздрість.
...Не затьмаривши світла душі,
Не відчуєте радість.

2004 р.

* * *

Я прихилився до одвірка
Й мов жити заново почав:
Сидить навпроти мене жінка
З красивим смутком у очах.

Скидаю давній біль і втому
З душі, немов тягар з плеча.
Такого погляду нікому
Не довелося зустрічати.

В напіввесняному засніжжі,
Коли ще й крига не скреса,
Ці очі — рідні-найрідніші,
А в них — зажурена весна.

* * *

Осіннє

Гуляють вітри вперемішку зі зливами
І ранок сповитий туманами сивими.
Рудіє трава у полях над дорогами,
Вітається осінь із нами непрохана.
Ще наче недавно до серпня горнулися,
А нині осіння краса повернулася.
Кружляє багряна пороша над селами
І згадуєм літо із буйною зеленню.
І після дощу семиколірну райдугу,
І яблука жовті, що стиглістю радують.
І сіна найпершого вдихані пахощі,
І буднів звичайних печалі і радощі.
В багатій листяним полум'ям осені
Холодної миті тепла ми попросимо.

2004 р.

Квітневий вечір

Горлянять жаби у ставку,
Збудивши тишу вечорову.
А у квітневому садку
Тюльпани світяться червоно.
Лелеча пара спочива,
Десь налітавшия по колу.
Земля радіти почала
Теплу, після якого — холод.
О цій порі вже безліч літ
Картопля садиться у селах.
У хлібороба на чолі —
Турботи вічна борозенка.
Узявся вечір темінь лить
На вікна кожної оселі,
На абрикосових суцвіть
Рожево-білі акварелі.

2004 р.

Початок вересня

Там, де жнива кипіли вчора,
Широкі борозни лягли.
Земля блищить на сонці чорна,
По ній сівалки протягли.
Залізним лемешем забуті
Маленькі острівці стерні.
А сутність хліборобських буднів
Лише в добірному зерні.
Ранети жовті доспівають
І додолу падають усі.
Забутий сонях допивають
Усюдисущі горобці.
Дерева не на жарт зелені,
Ім тільки сниться листопад.
Окріп у материній жмені —
Чудовий буде маринад.
Переливаються жоржини
Десятком барв у квітниках
І сині ягоди ожини
В малого хлопчика в руках.

2004 р.

Маятник розкачано

Маятник розкачано,
Целепи вже стиснуто,
М'язи перекачано —
Все це від нечистого.
А якщо заплачемо.
А не порадіємо?
Наперед заплачено
Нашими надіями.
В долі ми не клянчили
Ще такої битви...
Маятник розкачаний
Треба зупинити!

2004 р.

* * *

Прийшла пора розчарувань,
Переосмислень.
Емоцій мало, а слова
Напрочуд стислі.
Могильним холодом від них
Комусь повіє.
І жну плоди турбот своїх,
Жну, що посіяв.
Напевне, в неродючий ґрунт
Зерно сійнулось.
Гадав: позбувся творчих пут,
Що все минулось.
Аж ні, не вирватись мені
З натхнення ніші.
І догоріти у вогні
Холодних віршів.

2004 р.

Весна нових надій

На весну повернуло
І сумнівів нема:
Відходить у минуле
З хуртечами зима.
Замети худнуть швидко,
Від снігу шлях відтав.
І сонця жовта квітка
У небі розцвіта.
Сьогоднішня відлига —
Пролог до крапчих днів.
І лопається крига,
Що на воді брудній.
І хоч у очі сніжить
Ще часом сніговій,
Весна майбутня тішить —
Весна нових надій.

2005 р.

Ярославні

На довгих дорогах я все розгубив,
Що мав у дарунок від долі.
Я навіть натрохи тебе розлюбив,
Як гинув у чистому полі.

Тупились від дужих ударів шаблі,
У тіло впивалися стріли.
Та кінь мене вірний доніс до землі,
Де очі твої нас зустріли.

Я вірити в диво у мить ту почав,
З пекельного вирвавшись круга.
Це ти, Ярославно, таїла печаль,
З доріг виглядаючи друга.

В Путивлі пекли тебе сльози вогнем
І краяла серце тривога.
Ти рани обмиєш, відлюбиш мене,
А завтра мені у дорогу.

Закінчиться ніч і погаснуть зірки,
Мої обцілуєш рамена.
І кінь мене мчатиме знов крізь роки,
І захопишся ти за стремено.

На довгих дорогах гіркот і утіх
Я віри не втратив у щастя.
Ніколи очей не забуду твоїх
І чую твій крик: „Повертайся!”

2005 р.

* * *

Нікому вельми ревно не служив:
Ні ідолу, ні музи, ні мамоні.
Гіркого, ніби з присмаком лимонів, —
Такого щастя я собі нажив.
В минуле сьогодення поверта...
Вперед дивись! Найкращі дні позаду.
І зримий образ зрубаного саду
Перед очима, ніби чорнота.
Заслало зір заплаканим гіллям,
Скропило душу яблуневим соком.
І вже ніяким почуттям високим
Не заглушити поклик звідтіля,
Де голос кпинить: „Все, тобі каюк!
Нарешті визнай, що програв, здаєшся”.
І щілиться у мене з піднебесся
На перший погляд безобидний крук.

2004 р.

* * *

Я не вірю в могутність снігів,
Холодів нескінченність у часі.
Непростимих немає гріхів
І нема сили слів у мовчанні.

Я тебе ще згадаю не раз,
Полечу за тобою думками.
І оця метафорика фраз —
Лише спогад, щадимий плітками.

Холод
пам'яті нерв обпече
І по серцю січе завірюха.
Я твоїх учорашніх очей
Буду погляд зворушливий слухать.

2004 р.

Прилетіли птахи

Поверталися зграї пташині
Із чужих неласкавих країв.
Їхні гнізда були в Україні
До і після зимових вітрів.
Прилітали птахи, прилітали.
Прилетіли і довго мовчать.
Їх залишені гнізда вітали
І минала розлуки печаль.
Радість дому лелекам відкрилась
І курликали знов журавлі:
Як птахи ці розправили крила
На омріяній рідній землі!
Це вони у чужих теплих водах
Берегли заповіді її...
Пам'ятаймо, якого ми роду,
Пам'ятаймо, з яких ми країв!

2005 р.

Синдром екологічного болю

Рідну землю упевнено гробим,
Про майбутнє забувши своє.
Мало нам заподіяв Чорнобиль,
Що довікляло біди додаєм?
Невідомо, чи виросте потім
По-звірячому спіяльний ліс.
Від шкідливого диму заводів
Чорний дощик із неба поливсь.
Плачуть клени поранені знову,
Мов на дріжджах, ростуть смітники.
І випалюєм трави весною.
І отруюєм воду ріки.
Ловим рибу нещасну у сіті
І відстрілюєм птах і звірят.
Скільки можна у скривдженім світі
Із жорстокістю справи звірять?!
Схаменіть! Природа вмирає
Під байдужим людини мечем.
Екологію рідного краю
Бережм, як зіниці очей!

2005 р.

Акорди весни

Це ж недавно з'явилися бруньки на деревах,
Частувала береза цілющим нас соком.
І на варті тепла ця весна недаремно
Задивилася пильно у небо високе.
Ніжний гість синьоцвіт (перший пролісок) вкотре
Пелюстками чарує, що сонцю зраділи.
Ось посадим картоплю, городи доорем
І побачимо знову цвітіння садів ми.
Будуть простір розкреслювати ластівки жваві
І на зміну тюльпанам час прийде півоній,
Від лелечого клекоту справжніх аншлагів
Лише крок до гучних солов'їних симфоній.

2005 р.

Любов

Розквітлих вишень білі привиди,
Шалені трелі солов'їв...
В цю мить душею не покривите
Чарівній пасії своїй.
І почуттів ось-ось порветься
Перенатягнута струна.
І в аритмії юній серця —
Вона. Вона, Вона. Вона.
Вона крокує поруч з вами
І до плеча мов прироста
І вже ніякими словами
Не пригасить її вуста.

2005 р.

Дзвінки джерела

Набрались сил, пробилися крізь мул
Дзвінки джерела пам'яті народу.
Я слово від цих витоків візьму,
Їх пульсування відчуваю горде.
Почнуться з них малесенькі струмки
І задзюрчать, підтримані весною.
В потоки перетворяться стрімкі,
Щоб стати всемогутньою водою.
Джерел почувеш музику дзвінку
І знову відчуваєшся щасливим.
Бо живлять мови рідної ріку,
Сумління наше і пісень мотиви.

2005 р.

Елегія

*„Хочу, чтобы помнили
и... всюду пускали”*

Владимир Высоцкий

Кому рахунок виставляти
За стан речей, коли і ми
Несем табу тавро трикляте
З часів суворих Колими?

І „SOS — рятуйте наші душі!” —
Уже для когось, як маразм.
...Лісоповали і психушки
Майстрів народжували фраз.

Їх покоління з-за колючок
Дало поезії жаргон,
Що ідеологи розлючені
У чорний кидали вогонь.

І попів той бентежив юних,
І кликав генетичний код.
І рано рвались наші струни,
Лиш перший видавши акорд.

Росли безжалісні поети —
До догм, овацій і квилінь.
Для них кувалися „браслети”
І для майбутніх поколінь.

Їм готували небо в клітку
Ще до народження пісень.
І спогади про них, мов квіти,
Народна пам'ять понесе.

2005 р.

* * *

Похмурий день. І раптом — просвітління:
Зійшов із неба сонця промінець.
І те в житті, що справді є нетлінним,
Ніколи не зведеться нанівець.
Не нам нівелювать закон природи
Й не заперечиш Божу благодать.
Молюсь за щастя цілого народу
І — щоб самому більше не ридать.
Щоб рідним здоровилося і близьким,
Щоб кожен усе кожному прощав.
Нехай же наш вогонь родинний блиска,
Щоб я у ньому душу очищав.

2006 р.

Білий птах Україна

Україна — то білий птах.
На крилі — чорна мітка горя.
Він летить до далекого моря
І повільно з дороги верта.

І несе птах свій сум і свій біль —
Сьогоднішня ознака пречорну.
Не судилось посивіти вчора,
Так сьогодні сивіє в журбі.

Проминає скорботні поля
На шляху без надії і віри.
А чи буде гостинним вирій,
Коли втомлені крила болять?

Птах з польоту на землю дививсь,
Де вогнем іще диха Чорнобиль,
Де українці здебільш чорнороби.
І ставала нестерпною вись.

Білий пташе із чорним крилом!
Ще летіти тобі і легіти,
Поки зорям у небі мигтіти,
Як би важко тобі не було.

2007 р.

Любов до села

Любов до села — зрозуміймо, яка вона:
Солодко-напахощена чи гірка?
Найароматнішою не заміниш кавою
Пахощі свіжовидоєного молока.

Любов до села багатьма декларована,
Кому те село „до лампочки” вже.
Колись в мерседесах самокерованих
Приїдуть заслухатися чижем.
Село так приємно любити на віддалі
З затишних, задушливих міських квартир,
Звідки раєм здаються вишні розквітлі,
Коли біля них над вогнем шашлики вертять.
Тому зрозумійте хоч зараз, панове,
А то так, не втямивши, і помрете:
Село одягнуло вінець терновий
І в нім на Голгофу понуро бреде.
З надією марно на шлях позирає,
Де кров мозолів його виросла в глід.
А ви, дивлячись, як воно вимирає,
Куштуйте з повагою його хліб!
Село оце бідне здається безрідним,
Покірним, немов перевтомлений звір.
Селу допомога сьогодні потрібна,
А не калатання в словесний надщерблений дзвін.
Дорогу почав хтось з колгоспної стайні,
І нині всідлав Золотого Тельця.
Тож будьмо хоча б у однім одностайні,
Що маємо в грудях селянські серця.
І щоб відродити занедбані далі,
Не треба щадити найбільших зусиль.
Любов до села — це один бік медалі,
А інший — то піт трударя, його біль.
Живу у селі, зачарований тишею,
Із ношею звичних турбот на плечах...
Нам довго іще за велінням Всевишнього
Села лікувати безмірну печаль.

2007 р.

Катом-голодом розп'яті

Нестерпних мук і мучеників час,
Страждання й лихо цілого народу.
Вони у пам'ять стукають до нас —
Мільйонні жертви крізь імлу голодну.

Й на тому світі спокою нема
Нещасним людям без шматочка хліба.
Могильна тиша — сива, як туман, —
У горі криком сліз над ними хлипа.

Живі мерці, мов на хрестах страшних,
Конали, катом-голодом розп'яті.
На Україні, в рік скорботних жнив
Зжинали смерть, завдячуючи владі.

Впихали в рота лободи пучок
З відвару за рецептом диктатури.
Але були ікра і баличок
В спецмагазинах для номенклатури.

Хай пам'яті свіча палахкотить,
Колишніх сліз висушуючи море.
Помолимося, згадуючи тих,
Хто убієнний був голодомором!

2007 р.

* * *

Селян у колгосп заганяли насильно.
На чорних шкірянках нагани носили.
Свої над своїми творили розправу,
Було в них на те більшовицьке право.
Вдирались в хати і хліб забирали,
А люди від голоду повимирали.
І нині ще дехто крізь зуби процідить:
„Ніякого в нас не було геноциду!”
Розмови розмовами. Та схаменіться!
Чи пам'ятник ставити треба убивцям?!
Здригнемось ще раз в цей день від скорботи,
В жалобі гіркій затамуємо подих.
На свічах побачимо сльози із воску
...Складали підряд їх усіх на повозку.
Вкопали у землю без трун і відправи.
Чи мало ще нам історичної правди?!

2007 р.

Подорожник

Подорожник — трава біля двору мого,
Зветься так, бо росте при дорозі.
Прикладіть його листя на рани вогонь
І зтягнеться рана невдовзі.

Вживає в засуху, блищить від роси,
Йому й літо вологе — у пору.
Хоч не бозна-якої краси,
А людині прислужиться хворій.

Повертаюсь додому спустошений вщент
І, буває, із серцем порожнім.
І лікує мій біль, і лікує мій щем
Біля двору мого подорожник.

2006 р.

Рідна мова

В своєму серці я тебе зберіг,
Бо ти лунала голосом народу.
Моя опора й мій ти оберіг,
Суворих днів найвища нагорода.

Мені ти змалку вкладена в уста,
Зійшла, немов благословення Боже, —
Дзвінка, наймилозвучніша й проста.
Тебе забути — підло і негоже.

Мені ти рідна. Й поміж роздоріж
До тебе я звертатимуся знову.
З глибин душі повернеться мій вірш,
Ввібравши в себе материнське слово.

Українська мово! О, скарбнице слів,
Що пахнуть синьонебом й жовтоподем,
Збережемо тебе на цій землі
І на поталу не дамо ніколи.

2007 р.

Батько

Він умів розповідати,
Працювати теж умів.
Та його сліди від хати
Дощ позавчорашній змив.
Був недавно. Вже немає.
Відійшов на небеса.
Із сарая визирав
Недоклепана коса.
Крутуватим був у слові
І прискіпливо повчав.
Від синівської любові
Просльозилася печаль.
Не з книжок життєві драми
Круглий сирота вивчав —
Розстріляли німці маму,
Батько від сухот зачах...

Тату, тату, цього літа
Холод в душу зазира.
Назавжди Вас, тату, діти
Проводжали із двора.
...Скромно батько жив і гідно,
Не обдурював, не крав.
Вранці і перед обідом
Вдома чарку випивав.
Знав і шану, знав і дяку,
Багатьом допомагав.
Часто їздив на рибалку,
Де карасиків тягав.

Біографію багату
За плечима батько мав.
Років два спускався в шахту,
Степ цілинний піднімав.
Комсомольських справ учасник
З теплим вогником в очах.
Володимир Семичастний*
Йому грамоту вручав.
Азіатську бачив спеку —
Армія: Термез, Ташкент.
Згадував, як він узбекам
Кидав за дувал** штахет.
А в село приїхав рідне,
Людям будував хати.
Кошки з лози плів рівні,
За якою скрізь ходив.
Був недавно. Позавчора
Відійшов на небеса.
І сльоза на очі чорна
Наповза і наповза.

Червень, 2007 р.

---

* Володимир Семичастний — свого часу Перший секретар ЦК комсомолу України, згодом Перший секретар ЦК ВЛКСМ.

** Дувал — назва глиняного паркана в Узбекистані, /прим. авт./

Останній теперішній Дон-Кіхот

В країні держаних глупот і душевних глухот,
Де гідність цінують нарівні з хряками,
Останній теперішній Дон-Кіхот
Воює за звичкою з вітряками.

Ще борошно часу ті мелють млини,
І крутить їх крила стурбовані вітер.
Але Дон-Кіхотові із далини
Вже бачиться сонце щасливе над світом.

Підводить романтик спітніле чоло —
Останній романтик ганебного часу.
Якби Дон-Кіхота й тепер не було,
То світ задихнувся б від ситості чаду.

Ідальго наставив рішуче списа
І повід старезний поправив на клячі.
За суть благородну уявних повстань
Він жодного песо ніколи не клянчив.

Любив батьківщину, мав мужність і честь,
Не мігши ніде поступитися нею.
І довго просив допомоги з небес,
Аби якнайшвидше зустріть Дульсінею.

Пустився ускач його кінь Росінант.
Носій ідеалів насунув забрало.
Від жаху тремтів респектабельний франт,
Молився, щоб Дона могила забрала.

2007 р.

Ми з тобою, човне...

Хоч і крига скресла
На моїй ріці,
Та незручно веслам
У тремкій руці.

Жалюгідний човен
Й сильна течія.
Я надії повен,
А пливу... не я.

Зморене обличчя,
Стомлена душа.
Вже ніхто не кличе
І не зневажа.

За слова, мов кулі,
За думки, мов ніж.
Зник я у минулім,
Як дрібний капіж.

Іскорки в зіницях
Згасли вже давно.
Човен бадьориться,
А пора на дно.

Заливає повінь
Села і луги.
Ми з тобою, човне,
Сил не берегли.

Допливти б до місця,
Де чека причал.
Вистачить в нас міці,
Щоб не підкачать?

Може, все минеться,
Скориться ріка,
І не доведеться
Хвилям дорікати.

2007.

Друга молодість

Ця друга молодість — не перша:
Неначе ранній листопад,
Коли життя, чоло утерши,
Вже задивляється назад.
Хліба позбирані у полі,
Що мав насагу перейти.
Років не вимолити у долі
І нову юність не знайти.
У однокласників — онуки,
Мов листя кучерявих віт.
А я твої цілую руки
Через безодню довгих літ.
І очі

випиті ночами

Без слів і погляду твого.
Це все одно, що розпочати
Творити з попелу вогонь.
Думки настирливі і вперті
І почуття старі, мов час,
Що ніби штемпель на конверті,
Лист у якому — не для нас.
І, наче сльози на обличчі,
На шибках дощові сліди.
Та навіть речення окличні
Не варті збіглої води.

Я був один

Я був один серед нічних видінь.
Розбився сон, мов корабель об айсберг.
І кидав місяць свою зблідлу тінь
На ще зелені, нерозквітлі айстри.

На чорнім небі зорі макраме
Плели зі свого лагідного сяйва.
З'явилась ти, як Блокові — Кармен
З-за меж метафоричної уяви.

Летів на мене ночі чорний птах
Із цяточками зоряного пір'я.
...Це добре, що в розбурханих ми снах
Любові осягаємо безмір'я.

І добре, що вона — не наяву,
Бо наяву фатальність її — зрима.
Не жив я без любові й не живу...
І плаче сон уже її очима.

2007 р.

* * *

Я минулим від тебе віддалений
Не лише на п'ятнадцять років.
А на білому снігові — чорні проталини
Із відмітками стишених кроків.

То ішла так, нас двох не тривожачи,
До романтики схильна юність.
Та насипано солі в солодкий розчин —
Почуття, його випивши, захлинулись.

І гаряча душа, ніби магма.
Не остудиш вогонь той молитвою навіть.
Зважить наші взаємини вагами
В іншому світі Всевишнього пам'ять.

2007 р.

* * *

Осілля нав'язлива сірість.
Та серед похмурих природи картин
Стою, осягаючи неба безмірність,
Один.
Якби було сонце, летів би до нього,
Щоб крила спалить, мов Ікар.
Ворони на глум підніматимуть довго
„Кар-кар!”

Куштую життя гіркувату калину,
Не можу той присмак забути.
Та подумки все ж обнадійливо лину.
В майбутть.

2006 р.

Зі слов'янського берега

Вересневим теплом переповненим ранком
Свіжа тиша у сонній траві спочива.
Зі слов'янського берега кличу свою сіверянку,
І у відповідь крик із далекого чути човна:
— Я чекала тебе, ненаглядний мій ладо,
Продивила всі очі, шептала гарячі слова!
Коли прийдеш додому і скинеш залізні лати,
Мене тут вже не буде, бо я в далечінь відпливла.
— Я додому спішив, подолав закривавлені версти,
Переміг ворогів і багатії здобичі взяв.
І кому ж я тепер від розлуки обвугленим серцем
Просльожуся у золотом шитий рукав?
— Розумію тебе і над нами не владна розлука.
Я від тебе — на відстані льоту стріли.
Діставай свого вірного, боєм пропахлого лука
І стрілу із посланням сердечним до мене пошли.
Я заправив стрілу, закрутивши листа в наконечник,
Натягнув тятиву, відпустив і промовив: „Лети!”
І літає стріла, як моєї коханої речник,
Долітають від неї до мене листи.
А за Доном іржуть половицькії коні.
Знову рать до нового походу збирати пора.
Попрощатись зі мною пливе сіверянка у човні
І нехитрий сніданок мені у дорогу збира.

2006 р.

* * *

Вона зустрілася мені,
Коли душа моя горіла
В такому лютому вогні,
Що я навек утратив крила.

Не міг летіти в неба вись,
Хоч птахом і не був ніколи.
Вона пішла, а я дививсь,
Як не дививсь ще вслід нікому.

Тепер нехай минають дні,
Колись розіп'яті журбою.
Тепер я знаю, що в мені
Усе палатиме любов'ю.

2006 р.

* * *

Незрозуміло: чи зима, чи осінь,
Немов свинцева неба каламуть.
Якщо і не зустрінемося невдовзі,
Мені тебе ніколи не забудь.

Я був похмурий, ніби день цей сірий,
Який нас через стільки років звів.
Додай мені у сиве серце віри,
Промов очима, не сказавши слів!

Я піднімусь над суєтою буднів
І твої кроки всі благословлю...
Мені всміхнулись очі незабутні —
Не встигнув і збагнути, що люблю.

2006 р.

* * *

Зима запізнилась
Нам кинути снігу під ноги.
Ти так подивилась,
Неначе знайомі ми довго.

Неначе з тобою
Ми ціле життя — і пліч-о-пліч.
Зі щастям, з любов'ю
Й завжди одне одному поміч.

Зустрілися погляди наші,
Як лебедів пара.
І снігом несправжнім
До нас привіталися хмари.

2007 р.

* * *

На п'ятім десятку років,
Коли вже півшляху позаду,
Я знов навесні порадів
Біляво розквітлому саду.

Була в тім цвітінні печаль,
Якась упокореність древня,
Мов несли на вітах-плечах
Тягар непідйомний дерева.

Морози той нищили цвіт
І, в серці скопивши досаду,
Складав я відстрочений звіт
Про те, як було не до саду,

Як він усихав і хворів,
Моєї турботи не звідав.
Та смаком плодових дарів
Завжди підсолоджував відчай.

Цвітіння приваблює зір.
За ним настає одцвітання...
І нам на життєвій стезі
Колись квітувати востаннє.

2006 р.

* * *

Золотими копитами
Кобилиця цокотить.
Грива, чесана вітрами,
Жовтим полум'ям горить.

Хутко обрієм промчала,
Промайнула тут і там
Ця красуня величава,
Давши лету копитам.

Фарбувалися діброви
У багрянні кольори.
І полився дощ бідовий
На осінній колорит.

Цокотіла копитами
Кобилиця-осінь десь.
Золоті листки літали
Там, де шлях її простерсь.

2006 р.

Українські вечори

Чудові українські вечори!
Ці неймовірні пахощі жасмину.
День сонцю браму ночі відчинив,
Погладивши червону його спину.

Лунають десь дитячі голоси
І чути шурхіт сіна у покосах
Пройду тремтливо по вечірніх росах
Вдихнути первозданної краси.

Чудові українські вечори!
Сіда в гніздо натомлений лелека.
Червона смужка обрію далека
Ось-ось вогнем прощальним догорить.

Напасені, сповільнюють ходу
Корови, повертаючись із поля.
Комусь — розвага, а для когось — доля
Переплелась з Вітчизною отут.

2006 р.

Повернувся до витоків

Повернувся до витоків,
Звідки шлях свій почав.
Із джерел тих не витекли
Ні ріка, ні ручай.

З них початку не брали
Води, щоб вирувать.
Та у спеку тут спрагу
Кожен міг вгамувать.

Повертаємось рано,
Може, й пізно з доріг
Із душевними ранами
Ми на рідний поріг.

Повертаємось з вірію
Із останніх ми сил
І гартуємось вірою
Біля рідних могил.

Ось і я повернувся —
Не на день, назавжди.
І на долю не злюся,
Що забився сюди.

І ламала, й носила
По усядах усіх.
Але тут — моя сила,
Мого поля засів.

Тут, у краї вербовім,
Довелося збагнуть
Доброти і любові
Заримовану суть.

2007 р.

* * *

Час змилюсрдився над нами —
Усіх не викинув за борт.
Хоч на поталу дням нещадним
Віддав за наш сумління борг.

Прошу пробачень за правдивість
Не зовсім виправданих слів.
Чомусь я мушу їх первинність
У серці берегти простім.

І час у ньому рани гоїть —
Той, що образив і пригрів.
Свідома юносте ізгоїв,
Ти розколалась, мов горіх!

* * *

А я не був тоді веселим —
На гору розпачу зійшов.
У вашу сонячну оселю
Із хуртовини я зайшов.

Тепліло у душі холодній,
Палали полум'ям вуста.
На вашій стомленій долоні
Я щастя лінії читав.

Я відігрівся від негоди
І аж до літнього тепла
Для мене ніжність рук негордих
Мов світлий талісман була.

* * *

* * *

Думки у світлу даль років
Пливуть — летять.
Відвертим порухом руки
Я напишу аж три рядки
Про зміст життя:
Що серцю холодно в цю мить
Й через важку потребу жить
Воно болить.

* * *

Мені снилось, що я летів,
Що ось-ось із небес звалюся.
«То ростеш ти», — дитячих снів
Підказала розгадку бабуся.

«Звідки в снах елемент падінь?» —
В юнім віці думки свердлили...
Наяву від нічних видінь
Залишились розбиті крила.

І тепер в неозору вись
Хіба лайнером піднімуся.
А про те, що літав колись, —
Вже покійна, мовчить бабуся.

Знову сниться мені політ:
Машуть крила натужно, страшно.
Може, ти цей покинеш світ
Й понесеш мене в інший, пташе?

* * *

* * *

Тану, мов останній лід,
Що залишився весною.
І крізь безліч зим і літ
Я сюди приходжу знову.

Оживаю назавжди,
Зігриваюся душею.
Я тут юності сліди
Й мрії загубив рожеві.

Де був красень стадіон,
Вже пустир, неначе рана.
Вже минуло, ніби сон:
Спринт, доріжка із тартану.

Розкошує тут бур'ян,
Зрісшись з забуттям травною...
В спогадах не тільки я
Мчуся фінішу прямою.

* * *

На Трубежі

Цінуючи хвилини літні,
На сонці ніжиться ріка.
Рибалю. В час післяобідній
Немилосердно припіка.

Неподалік пірнають діти,
Здіймають бризки на воді.
І серцю хочеться радіти,
Як у дитинстві золотім.

Тоді, у пору безтурботну,
Я підсікав тут карацат.
Тепер від ритму днів
                        аорта
І всі артерії тріщать.

Живуть червоним змістом крові
І, переповнені, болять.
Але не можу без любові
Дітей купання споглядать.

Для мене тут сидіти — звичка.
Нікуди так не тягне більш...
Тече мого дитинства річка —
З глибин віків тече Трубіж.

Плавці

Інші

руки мочили впівсили,
Без натуги долали ріку.
Я ж у плаванні
був нещасливим,
Задихався на кожному ривку.

Інші виру щораз уникали
І боялись пірнути углиб...
Вже нікого тепер не цікавить,
До якого я берега плив.

Як ведеться у нас, у поетів,
Мав я свій, неповторний маршрут.
Не судилось потонути в Леті
Чи загинуть за оди Дніпру.

З сил останніх боровся з водою
І не знесла мене течія.
Все ж не хвацькою хлопець ходюю
По звичайних бродив ручаях.

Інші в річці відмились від бруду,
Що на них ще на суші налип.
А чи з душ позмивали облуду
І нещирий, надуманий схлип?

Я знесилів, прокляв ті запливи,
Зневажав міражі-береги.
І сьогодні я справді щасливий
Тим, що гідність зумів зберегти.

Люблю осінь

У океані неба синім
Жовтіє сонця корабель.
І не летить до передзим'я
Ще падолисту карусель.

Ще мало смутку у природі,
А більш осінньої краси.
Хоча на прибранім городі
Лежать останні гарбузи.

Поволі листя на деревах
Набуде акварельних форм.
Дощі спростують теорему
Про скупість атмосферних норм.

Я поважаю тебе, осінь,
За світлі барви квітників,
Що підсумовуєш і досі
Ти зміст усіх моїх років.

Спасибі, осінь, за розлуку,
За сум, навіяний дощем.
За те, що чіткість
серця звуку
То сміх нагадує, то щем.

Я тебе, осінь, не вважаю
Лише предтечею хуртеч.
Люблю за щедрість урожаю
І за майбутню радість теж.

* * *

Найперші височать замети,
За білизою поля — ліс,
Де сосен сині силуети
Зі снігопадом обнялись.

Берези коси поріділі
Зненацька вітер роздува.
Зима
    сніжинок зорі білі
Все сипле й сипле з рукава.

У серці — холод завірюхи,
В нім страшно відчувати лід...
Коли приходить лист від друга,
Тоді теплішає весь світ.

* * *

* * *

Допоки ще чекають очі рідні,
В коханий край не перерветься шлях.
Яке то щастя жити в Україні,
Купати душу у її піснях!

Жаліти вітром зламану калину,
У світ широкий прокладать мости,
Любити нашу мову солов'їну
Й одне одному людяність нести.

Цвітуть сади і зеленіють луки,
Ідуть дощі і падають сніги.
І птаха після довгої розлуки
Такі жадані рідні береги.

Не буде цьому роду переводу,
Тече допоки вічності ріка.
На срібні роси і на тихі води
Нехай не упаде сльоза гірка!

У ріднім краї кожен вільно диха,
Радіє серце на просторах нив!
О, Україно, квітни нам на втіху
У довгим плині всіх майбутніх днів!

* * *

* * *

Незримо полотнище тиші
Думок чорний бісер

розшив.

Цураються друзі колишні,
А нових чомусь не нажив.

Стою в старовинному сквері
І згадую, чим не вгодив.
Але зачиняються двері,
В які колись щиро ходив.

І рану роз'ятрює сіллю,
Не давши розкрити вуста,
Акторка із творчим безсиллям,
Що хоче відомою стать.

Стрічають мене по одежі,
Яку двадцять років ношу.
Радіють мені так безмежно,
Що я їх залишить спішу.

Ще й пальця приставлять до скроні,
Не гребують ним покрутить.
Я знищений вами сьогодні,
Міщанських пристанищ кроти.

Колишні мої доброчинці,
Можливо, я десь завинив.
Чому ж ви тоді наодинці
Правдивих не скажете слів?

Я знаю, які ви порядні,
Яка у вас щира сльоза.
Покину я ваші парадні
І зникну у рідних лісах.

* * *

* * *

Повідають нам древні письмена
Про давній час, щасливий і полинний.
Про славні й героїчні імена
Дізнаємось із епосів билинних.

Вони глаголять мовою віків
Про пращурів, які були завзяті.
Обмивши рани у воді ріки,
Продовжували бить ворожі раті.

Святу, кохану землю берегли
Звитяжці грізні із мечем і ралом.
І, звісно ж, допустити не могли,
Щоб рідний край весь у ясир забрали.

Було багато для біди причин,
Але жили традиції народу.
Й так само, з предків приклад беручи,
Нащадки їх боролись за свободу.

Не перерветься з'єднуюча нить
Від покоління і до покоління!
В грядущому минуле буде жить
Як історична пам'ять, що нетлінна.

* * *

Визволителі

Вони поверталися, сильні і змучені,
Із ярмами скаток шинелей вкруз спин.
І погляди їхні — гарячі, засмучені —
І порох, і пил закіптюжений спив.

Вони поверталися — ратники подвигу,
Здолавши свій шлях перемог і могил.
У землю святу до останнього подиху
Вгризались зубами і всім, чим могли.

Стрічали їх квітами, їх обнімали,
Їх мужності буде на десять століть...
Де четверо в герці останньому впали,
Червоний, мов кров, обеліск височить.

Верталось звияжне гартоване військо
Додому — до згарищ і сліз матерів.
Від кожного метра землі української
Їх шлях до Берліна потроху малів.

В селі святкувалася друга Пречиста,
Священик старий по руїнах ходив.
Погнали солдати на захід фашиста,
Відхекавшись важко й напившись води.

Хлоп'ята дивились на їхні мундири.
Мій батько ще довго ту згадував мить —
Малий сирота, він просив командира:
«Будь ласка, й мене воювати візьміть!»

Забудь

Не думай про мене більше,
Не згадуй, як мене звать.
Я мовою цього вірша
Прохаю мене забути.

Забудь, що було учора,
Який за вікном був день,
І як закривала штора
Закоханих двох людей.

Забудь, як палали плечі,
Як плаття тривоживсь шовк,
Й те щастя, яке, до речі,
Само нас тоді знайшло.

Забудь, як я слух напружував,
Щоб серце твоє почути.
Тобою я був зворушений,
Але ти мене забудь.

Я іншим уже не стану
І доля моя — навскіс.
Забудь же мене востаннє,
Тому що лечу я вниз.

* * *

Одні минули потрясіння,
Для інших — не настав ще час.
Шукаймо істину в спасінні,
Яке Господь пошле до нас.

* * *

* * *

Дитинство моє не сниться,
А хочеться полетіть
У нього, неначе птиця;
Найкращу відчути мить.

Пробігти по росах босим,
Пірнути з розгону в став.
На сіні, що батько косить,
В дитячій замрії стать.

І подумки линуть в далі,
Такі золоті, ясні.
Тоді не було печалі —
Ні наяву, ні в сні.

І нині, коли дорога
У осінь моя зверта,
Подякувать мушу Богу,
Що пам'яттю я десь там:

Де радісно серце б'ється,
Ударам згубивши лік.
Де залпом у лісі п'ється
Березовий перший сік.

Де річки срібляста хвиля
Гойда мої поплавці,
Де яблуні віти хилять
І яблука у руці.

Де вигін такий широкий
І м'яч наш на нім літа...
Притишує спогад кроки.
Як зараз мені, — пита.

* * *

* * *

Вшановуєм героїв Крут.
Нова доба — нові герої.
Пробільшовиченої Трої
Руїни осідають в ґрунт.

Сніг забуття вже розтає.
Які б ми не були вчорашні,
Загибель хлопців бідолашних
У серці болем віддає.

Вони повбивані, вважай,
У битві двох ідеологій.
Лежать на насипі пологім —
Кривавий бою урожай!

Вшануєм сьогодні в такт
Тоді полеглих мужньо й гордо.
Вони, сини свого народу,
Зійшли в безсмертний зодіак!

* * *

Славетне товариство

Я уявив славетне товариство:
Єсенін, Брюсов, Пастернак і Блок.
У них до слова не було презирства
І кожен безліч цінних мав думок.

Вони свій час по-своєму любили,
Жили у ньому, дихали теж ним.
І образи поезії ліпили
З асоціацій дійсності тяжких.

Мовчить епоха, не така й далека,
Де вони брали віршів лейтмотив.
Хтось геній був «серебряного века»,
А хтось — співцем сільських печальних нив.

Їх прийме (всіх без винятку) майбутнє
І прамайбутнє не забуде теж.
Їх голоси (то тихі, то могутні)
Не знатимуть хронологічних меж.

Нова доба настала — грошолобів
І цінностей з підміною понять.
Але славетні, стискуючи зуби,
Й на відстані століття не мовчать.

Паростки надії

*Учням Данівської школи —
справжнім шанувальникам поезії*

Мої літа минали молодії,
І я себе в поезії шукав.
І раптом діти, паростки надії,
Примусили розплакатись в рукав!

Вони такі усміхнено-чарівні
І мій речитатив — їм дивина.
Шановні діти, з вами я — на рівних,
І пам'ятаю ваші імена.

Я недововив щось у власних віршах,
Перемудрив, додавши гіркоти.
Але мене увага ваша тішить
І кращих слухачів не віднайти.

Колись давно я у майбутнє мітив
Красою поетичного рядка.
І ось воно, майбутнє — любі діти,
Що змусили розплакатись в рукав.

Ростіть, цвітійте, зелені паросточки,
З вас вийде толк, ви станете людьми.
Хай нашої епохи заморочки
Не заважають бути вам дітьми.

Щасливі будьте, юні мої друзі,
І радуйте наставників своїх.
Вас світлий день чека на виднокрузі
Й попереду життя з турбот і втіх!

Колядують діти

Колядують діти
У моїм селі.
Як не порадіти
Дітвора малій!

Впурхнули до хати,
Наче зграйка птах,
Щебетом крилатим
З святом привітатъ.

Щічки в них червоні
І гостинців міх.
Як мені сьогодні
Радісно за них!

Потім на щедрівку
Завітає гурт.
Та і на засівку
Хати не минутьъ.

Голосочки чути
По усіх дворах.
Хай щаслива буде
Наша дітвора!

Слухаючи Андрія Макаревича?

Чомусь опускаються руки
І мудрі зникають слова.
І нишкнуть мелодії звуки,
І серце слізьми залива.

І хочеться просто упасти,
Щоб сили узяти з землі.
Минають, звичайно, напасті
І миті кінчаються злі.

Пішовши, куди заманеться,
Не взявши від дому ключа,
Відчуєш, що темряву серця
Чиясь осяває свіча,

Поставлена в Божому храмі
Заради твоєї душі.
І ти уже плечі розправив
І ти не дійшов до межі.

* * *

У пустелі життя
Є оазиси щастя.
В них ніколи не пересихає
радість-вода.
Відпочинь від незгод
у зеленім раю,
утамуй спрагу серця
вірою в краще,
звесели себе в сумі
і продовжуй долати
пустелю життя.

* * *

* * *

Погасли сонця промені ясні
І бачив я красу цього згасання.
Таким вогонь був нашого кохання,
Що дотлівав жертовно навесні.

Знайомі стіни вже мені тісні,
У них живе і досі дух прощання,
Який мов посмішка твоя прощальна, —
Він мене мучить наяву й вві сні.

Кому це треба, як воно було?!
На суд людський виносити не стану
Тобою подароване тепло
І щастя день, що виявивсь останнім.
Дивлюсь на осінь крізь віконне скло,
Твоїми зігріваючись листами.

* * *

Коли дійду, як мовиться, до ручки
В суєтних днях, настояних на злі,
Проханням співчуття не стану мучить
Нікого з вас, кому шкода і слів.

Немов пролом шукаючи у мурі,
До світла поривається душа.
Тоді навіщо дні свої похмурі
Так безапеляційно зневажають?

Минуле переповнене абсурдом
І по життю розбризане, мов кров.
Майбутнє упереджено засудить
Сьогоднішній невизначений крок.

Тривають у мені емоцій битви —
Зійшлися позитив і негатив.
... На цій землі не можу не любити,
По ній байдуже я не звик ходити.

* * *

* * *

Біля двора — три осокори
І дві акації, трава.
Щоденні совісті докори,
Аж розпухає голова.

Бузковий цвіт торкає вікна,
На всьому тут — життя печать.
Невже мене ти, хато рідна,
Ще не втомилась зустрічати?

Стара шовковиця з плодами,
Одквітлий радісно жасмин.
А зовсім поряд, над дротами,
Махають ластівки крильми.

Тремчу, вертаючись додому,
Крізь бурі літ, крізь терни бід.
На цьому місці дорогому
Колись побудувався дід.

Іду до рідного порога,
Довкола бачачи красу.
Сюди ведуть усі дороги,
Сюди любов свою несучу.

* * *

* * *

Я задихаюсь серед вас:
Нема духовної свободи.
Я прокисаю, ніби квас,
Після того, як перебродить.

Дивлюсь на вашу суєту
Малим горіхом із ліщини.
Через сердечну простоту
Я тут чужий, на батьківщині.

І панегірики — дарма,
Дарма — міцні огуди сіті.
Словесних витворів дурман
Тримає ще мене на світі.

Не йду, хоч хай як припече
Просити втіхи до зухвальців,
До комфортабельних печер,
До фартових неандертальців.

Мені тут боляче і зле,
І нічим дихати, і ніде.
І хтось далекий душу зве
Туди, де вічний теплий квітень.

* * *

* * *

Вмерла вчителька. Дійсно, горе...
Ще згадається вона учням.
Про шкільну незабутню пору
Довго спогади будуть мучить.

Пригадаю її уроки
І завдання з літератури.
Лише раз за ці двадцять років
Бачив ранком її похмурим.

Ми зустрілися біля школи,
Де я теми її вивчав.
Не забуду ніде й ніколи
Смуток в карих її очах.

Не діждалась моєї книги,
Вірш цей також не прочита.
Серцем світла вбираю крихти,
Моя вчителько золота.

Малувато на краще зрушень
І не менше випробувань.
Вибачайте, що я вас мушу,
Вже покійну, потурбують.

Вибачайте... Хотів сказати:
Забуваємо найдорожчих.
На сумління кров прикладати,
Мабуть, пізно нам подорожник.

Чи проститься нам? Совість палить
Нашу пам'ять і наші гени.
Від страшного цього напалму
Ми здригатимемось щоденно.

* * *

* * *

І перемогами, і втратами
Війна собі набила ціну.
Чекає, поки помиратиме
Людина в контурі прицілу.

В майбутнє дивляться живими ще,
Збагнувши істину відразу.
І мужність
                                        воїнів цих вивищить
В житті, окресленім наказом.

Воює в повному спорядженні
Відвага призовного віку,
Щоб повернутися з відрядження
В останню цинкову домівку.

Безсонні ночі, очі випухли.
Боекомплект, вода у фляжці.
І знову постріли і вибухи,
І знову кров на камуфляжі.

Випробування подолавши,
Епохи символами стануть.
І гордістю, і болем нашим,
І жертвами Афганістану.

* * *

* * *

Була ти гідна пензля і скульптури
І плив, як хвиля, плаття твого шовк.
І юний бард у оді не халтурив,
Що в цих зніцях полум'я знайшов.

О, як ти йшла, щаслива і засмагла,
Щоб Крим запам'ятав твою красу!
І тамувала ти кохання спрагу
Нектарами побачень і розлук.

Любов до тебе я проніс крізь юність,
Тремтів, дверей натиснувши дзвінок.
Летіли дні, взаємини забулись,
Нічний на згадку залишився зойк.

* * *

Твоя несплакана сльоза —
Супутниця моєї долі.
Ти первозданна, як роса
На травах вигоптаних поля.

Ти поряд іноді стоїш,
Чудна істота безтілесна.
Мені диктуєш кожен вірш
І відлітаєш в піднебесся.

Ти ще приваблива, немов
Мадам бальзаківського віку.
Даруєш радість мені знов,
Сумну нагадуючи жінку.

Стосунки наші — вже давно
Зразок духовного єднання.
Взаємно випили вино
Із чаш жертовного кохання.

Тому крізь ночі самоти
Волаю вистражданим словом,
Яке мені шепнула ти,
А я зберіг для світу злого.

Ти — Муза! Неба світлий дар,
Ппульсуюча на скроні жилка.
Я півжиття тобі віддав,
Шкода, що ти не справжня жінка.

* * *

Шкреблися кішки по душі,
Встромивши в неї кігті хижі.
І проганяв я їх мерщій,
Слова викрикуючи книжні.

Мені не боляче було —
Аякже, заходів ужито!
Лиш трохи крові потекло,
А так нічого — можна жити.

До їх навчання збайдужів,
До збитків завданих моральних.
Шкреблися кішки по душі...
Й на ній зализували рани.

* * *

Майже пушкінська тема

Я пам'ятник собі не спорудив
І нікуди вести стежкам народним.
Важкий тоннаж словесної руди
В метал не переплавив благородний.

Творив слова, натхненні і палкі,
Творив невдатні, мов криві, дзеркала.
Лаврових не носитиму вінків
Й не сяятиму в небі із зірками.

Від марнославства не встромлю багнет
Я ні собі, ні другові у груди.
Якщо фанфар проситиме поет,
Тоді поетом він уже не буде.

Туди народні не ведуть стежки,
Де монумент на всю уяву горду.
В поета жереб чесний і важкий —
Служіння справі рідного народу.

* * *

Я не в найгірші жив часи
І начебто під світлим небом.
У долі зайвого просить
Не мав ні гадки, ні потреби.

Я дещо все ж перетерпів,
До добрих слів тягнувся серцем,
На фоні рідних островів
Не почувуючись туземцем.

Нарешті із усім змиривсь,
Хоча і те не так, і інше.
Чомусь упевнений: колись
Ще буде набагато гірше.

І заспокоїв себе сам,
Логічно мислячи і звично:
Та ж сама радує краса
Й життя (за Біблією) вічне.

* * *

* * *

Лунали арфи пізньої весни,
Жила у серці музика шалена.
І світ, який до цього був тісним,
Розширювався в просторі зеленім.

Рік видався без прикроців і зла,
Вертало щастя із далеких мандрів.
І ним була наповнена весна,
Як луг між Альп мелодіями кантрі.

Холодні роси падали до ніг
І лоскотали трави босі пальці.
І солов'ї у тьохканнях своїх
Перлини перекочували вранці.

Яка блаженна то була пора,
Як я дививсь на тебе, незрівнянну!
І арфи (хто їх стільки назбирав!)
Лунали так, що в серці було п'яно.

Шкода хвилин, яких нема давно.
Від суєти ледь-ледь тепліє подих.
Летить життя, мов кадри у кіно,
І втіх мізерних мідяками годить.

* * *

Кароліночка зі Львова

В голові моїй полова —
Там змішались радість, сум.
Кароліночку зі Львова
Все у пам'яті несучу.

Почуттів моїх делірій —
Білокоса ця Карен.
Чи самі себе дурили —
Вже тепер не розберем.

Від кохання планка впала
Висоти два тридцять п'ять.
А вона ж ішла, як пава, —
Непрístupну не обнять!

Домагань моїх причуди
Ігнорує до сих пір.
А я мрії буду й буду
Переносить на папір.

Це мені за те наука,
Що даремно час убив.
Як дівчам була, знав муки,
Й досі ще не розлюбив.

Нам би смішки, нам би жарти —
Шляк його нехай бере...
Не посіяли й пожати
Буде нічого, Карен!

Наслідування хоку

* * *

Зерня горіха
Впало у землю родючу —
Дереву бути.

* * *

Зоряне сяйво —
Від нього нема тепла,
Світло лишень.

* * *

Троянда цвіте.
Як не цвіте — пелюстки
Все ж опадають.

* * *

Птасі весняній
Радість у ріднім краю —
Вирій нескоро.

* * *

Остання путь Тараса

У Петербурзі був ще місяць лютий.
Ще не весніло, хоч була сльота.
Про його смерть довідалися люди,
І крик сердець над натовпом літав.

«Помер Шевченко!» — долинали часом.
Гнітюча фраза різала, мов ніж.
«То наше сонце українське згасло», —
Прощально рік Пантелеймон Куліш.

В жалобнім слові «батьком» називали,
Промов надгробних хлюпотів потік.
І непоправна втрата озивалась
Нестерпним болем в той скорботний рік.

Везли труну по велелюдній трасі.
Змахнувши сльози йшли мале й старе.
Як Україна буде без Тараса,
Коли його могила забере?

Через Козелець шлях проліг на Київ.
Цвіли сади, бджолиний гул бринів.
Поніс Кобзар свої останні мрії
Спочить навіки в рідній стороні.

Притулок вічний дав поету Канів,
Щоб на Дніпро дивився і на нас.
Ми будемо народом нездоланим,
Допоки шлях нам осява Тарас.

Шевченколюби

Всі апелюють до Тараса,
Усі цитують Кобзаря.
Шевченколюбів ціла раса
Його словами козиря.

Над кожним кроком у безсмертя
Стоїть недремний наглядач.
І поціновувачі вперті
Не переводяться, хоч плач.

Любить Шевченка — нині мода,
Для лицемірів гарний час.
Шанують генія народу,
Його ненавидячи й нас.

Після тусовок велелюдних,
Де всяк Шевченком козиря,
Вони заходяться від люті
На Україну й Кобзаря.

Сичать підступною змією,
І зрозуміть пора одно:
Тарас був Совістю — тією,
Якої в них нема давно.

* * *

Кохання торкне крилом
І болем обпалить серце.
Неначе і не було,
Та через роки озветься.

Спогад осяє знов
Перехворілу пам'ять...
Буде моя любов
Зіркою з неба падать.

* * *

В селі цьому Русинівка
Живий ще дух століть.
Під небесами синіми
Воно собі стоїть.

Тут вранці сонце бавиться,
Всміхається теплом.
І сумнів не закрадеться,
Чи гарне це село.

Тут літо дише простором
І ароматом трав.
І тут привітно роздумаю
Про суть краси й добра.

Тут люди працелюбами
Були з прадавніх літ.
Миколами і Любами
Гордився здавна світ.

Однак чомусь засмучена
Русинівка тепер.
Стрічає нас замучено
Плодами грушок-бер.

Тут опустілі вулиці,
Ні жартів, ні пісень.
Від спеки ніби щулиться
Сумний буденний день.

Жило село колись тут,
А нині вижива.
Ні немовлят в колисках,
Ні люду на жнивах.

Зорить, як і раніше,
В даль бронзовий солдат.
А ще гнітюча тиша
З пустих виходить хат.

Тут дідусів є трохи
І згорблених бабусь.
І навіть край дороги
Могутній дуб зігнувсь.

* * *

Сонце у вічі —
Так, як п'ятьма.
Стукає вічність
У душі дарма.

Черствість, немов
На металі іржа.
Слова «любов»
Не приймає душа.

Криками бід
Передерто роти.
Вимре цей світ
Без добра-доброти.

Не помічаючи
Справжню красу,
Навіть не каючись,
Підем на суд.

Всього доволі,
А хочеться більш.
Може, й на болю
Заробимо гріш.

Бог все побачить
За нас, за усіх.
Може, й пробачить
За скоєний гріх.

Осінні жалі

Полетіло до вирію літо,
Листя вистеле шлях до зими.
Буде осінь обох нас любити,
Коли разом не будемо ми.

Загойдаються квіти осінні,
На вітрах розгубивши красу.
Подивлюся на небо я сіре,
Пригадавши останню весну.

Почуттів не опишеш словами
І любов, що кудись відліта.
Нині нашими ходить слідами
Кроком суму пора золота.

Обіріті калиновим жаром,
Мерзнуть наші серця восени.
Горобинові грона тужаві
У самотні постукують сні.

В'яне все — від листочка до щастя,
Нишкне радість під крик журавлів.
Навіть зливі найбільшій не вдасться
Пригасити осінні жалі.

Я і ти з-під холодного сонця
Вже на різні виходим стежки.
І у кожному нашому кроці
Віддзеркалений сумнів тяжкий.

* * *

Напишеться колись останній вірш,
Спочине серце від турбот щоденних.
І все своє, нікчемне й сокровенне,
Я заберу з життєвих роздоріж.

Вона прийде із нездійснених мрій,
Я впевнений: зустрінемося раз ми.
Вона щось скаже, тихо і виразно,
Незрозуміле навіть їй самій.

* * *

До питання про конверсію

Повиймали ракети із шахт,
Поздавали їх на переплавку.
Могутність країни тріщить по швах,
Могутність тепер — за прилавком.

Та не це найстрашніше зовсім,
Страшніше ще буде далі,
Коли настане конверсія совісті
І конверсія ідеалів.

* * *

Минуле — позаду,
Майбутнє — попереду.
Жену я по саду
Років своїх череду.

Приваблює вродою
Сад цей зелений.
Роки мої гордо
Крокують... від мене.

Але не трояндами
Шлях мій устелено —
Шипами триклятими,
Злючими тернами.

Спіткнутися запросто
Можна отут.
Ведуть дикі зарості
В безвісті кут.

Із хащів цих вирватись
Треба б давно.
Та долею вибратись
Так не дано.

Втрачаючи миті,
Години і дні,
Іду я, убитий
На вічній війні.

З незгодами, з пошуком
Сенсу понять,
Роки мої пошепки
Щось гомонять.

Пора порадіти їм
І підсумувати:
Зів'ялими квітами
Не здивувати.

* * *

* * *

Я впав у транс від труднощів епохи.
Мені у ній не вижити ніяк.
Є необхідність вірити у Бога
І сум за слово, мовлене не так.

І, зрозуміло, що не до метафор.
Життя безжальне, ніби пістолет.
Загрузли в жанр самоепітафій
Маститий метр і молодий поет.

Нікчемний світ, де так цінують гроші,
Де день важкий утіх не принесе.
Хоч є свобода, є і воля Божа,
І згідно їй збувається усе.

Оце б радіти сонцю, як востаннє,
А не зневіри гладити вужа.
Та що поробиш: іншими не станем,
Як власну душу кожен зневажа.

Нам схаменутись би: до чого прагнем?
Які чесноти в серці бережеш?
Бо засурмить із «Одкровення...» ангел,
А кінь блідий на півдорозі вже!

* * *

* * *

Я посіяв зерно, походив по ріллі,
Я наснагу узяв із цієї землі.
Білим птахом злетів, рану мав на крилі
І упав, світом ставши на мить у імлі.
І коли розпластався я біля воріт,
Від чекання утомлений, стрів мене кіт —
Думав, рибки з рибалки йому я привіз.
Я не рибу ловив — зрів Чумацький я Віз.
І від люті зайшовсь, оббрехав мене пес,
Як, знесилений, я опустився з небес.
Вже новин і пліток назбирала юрба,
З її криків почув одне слово: «Ганьба!»
Не терпілось дізнатись, за що така честь.
Бо я голубом впав з незнайомих небес —
Не шулікою ж, щоб ухопити курей,
А юрба ще і досі горлянки дере.
Зарубцьована рана давно на крилі,
Вже пора б у новий вирушати політ,
Пити чисте повітря, неначе вино,
Та, піднявшись у вись, не посію зерно.
Не польоту бентега проймає мене,
Хочу з прагненням неба робити земне.

* * *

І в радості, і в печалі

Ми до мами — у радості,
Ми до мами — в печалі.
Зрозуміти стараємось
Її мудрі повчання.

Ми до мами — з здобутками,
Ми до мами — із втратами.
І вона, незабутня,
Все на світі прощатиме.

Оберегом родинним
Називаємо маму.
І рідніше людини
Не було і немає.

Говорити заведено
Про мамину осінь...
Чи не нами заплетена
Сивина в її коси?

Ми для ластівки сивої
Скажем вдячні слова.
Будем доти щасливими,
Доки мама жива.

Її одвічні тривоги
Клали слід на чоло.
Хай ще мама нас довго
Зігріває теплом.

Бережи її, Боже,
Бережіть її, діти.
Бо кого ще так можна
Берегти і любити?!

* * *

Мої не гаснули ще зорі,
Мої не танули сніги.
Мені у радості і в горі
Ще доля додає снаги.

В житті по-різному бувало,
Було найкраще і найгірш.
Якщо ти, серце, допалало,
Вже по-новому не згориш.

Сліди лишаються, як личить,
На важко пройдених стежках...
Я вас іще колись покличу
Рядками віршів у книжках.

Довженко

Посаджений Довженком сад
Ще, як не дивно, плодоносить,
У Києві чудова осінь,
Червоно-жовтий листопад.

Не повернути мрій назад
Й не повернутися назовсім
Туди, де над Десною осінь
Чи кіностудії фасад.

А жить без України як,
І як не в ріднім краї вмерти?
Хоч перелітні птахи вперто
На довгі віддалі летять.
Довженко... Геній у мистецтві,
Із Україною у серці.

* * *

Люблю тебе таку, якою
Зі мною ти тоді була.
З кохання терпкого настою
Я пригубив ковток тепла.

Тоді нам полум'я гаряче
Лишило іскор на роки.
І нуртувати почуттям ще,
Як водам вічної ріки.

І досі згадувати мушу
І зваби мед, й розлуки біль,
Тривожу серце небайдуже,
Назавжди віддане тобі.

* * *

Село мені не гріє душу —
Камінням суму холодить.
В його життя канву байдужу
Вплітаю я свої сліди.

В селі я, наче риба в сіті,
У суєті щоденних справ.
Та як без нього жить на світі,
Без зробленого ним добра?

До нього серце прихилию
В години радісні й лихі.
І без села не уявляю
Важкого поступу шляхів.

Мені і боляче, і лячно
Від думки: вимира село...
Разом з нащадками оплачем
Те місце, де воно було.

* * *

* * *

Соловки, Магадан, Колима...
Табори, табори, табори...
Половини народу нема.
Вороння на кістках і вітри.

Дмуть із півночі й півдня на схід,
Стогін довгих розносять колон.
Німо тягнуться руки сухі
Чи за хлібом чи то за теплом.

Тупіт ніг і несила іти,
Підганяє їх гавкіт собак.
Заметіль закидає сліди,
Їх заводять в холодний барак.

Із повалених ними лісів
Вистачатиме дощок для трун.
Ті, що виживуть, каторжних снів,
В сивій пам'яті не зітруть.

Постріляли, згноїли в тайзі
Кращих з кращих, весь нації цвіт.
І вирішував долі усіх
Той, хто кров'ю спотворював світ.

* * *

* * *

Голодна повоєнна осінь,
Ввібрали лютий смуток дні,
Нещасні діти ходять босі
І раять ноги на стерні.

Збирають колоски у полі
З торбинками через плече.
У цих дітей стражденні доли
І недитячий сум очей.

Повільно повняться торбини,
Кров цебенить із ноженят...
І мчить об'їждчик без упину,
Коня шалено погана.

Злітає з-під вуздечки піна,
Кінь в милі полем ковила.
Нагайка по дитячих спинах
Жорстоким посвистом гуля.

І вириває з рук тендітних
Колгоспного врожаю страж
Зерно, що назбирали діти,
Жорстоко входячи у раж.

Він розсипає на зеренця
Із почорнілих колосків —
Він дістає нагаєм серця,
Зсинивши спини дітлахів.

Таких сльозами не вблагати,
Вони безжальні й навісні.
... Гнила картопля із кагатів
Не дасть померти навесні.

* * *

Привид «залізної руки»

*Сьогодні нам треба Сталін
або хтось інший такий,
як він, чи ще жорстокіший.
Тільки «залізною рукою» можна
навести порядок у країні.*

З розмов.

Давно немає Сталіна
І добре, що нема.
Тому, що знов проталини
Промела б зима,
Якби воскрес й вітали ми
Його біля керма.

Він закрутив би гайки,
Нікого б не жалів.
Під помахом нагайки
Ми б славно зажили.

Не хочеться в це вірити
І уявляти теж:
Пильнують різні виродки
Усіх з кремлівських веж,

І від сокир та пилок
Здригаються бори,
Свідомість притупили
Етапи й табори.

Хоч є за демократії
Нестатки і бедлам,
Зате свободі раді ми —
Усе ж не таборам.

Та вільною рікою
Набридло нам гребти.
Залізною рукою
Ламайте нам хребти.

* * *

У листопаду є прикмети,
Співзвучні настрою — не більш,
Що зводять з розуму поетів,
Диктуючи похмурий вірш.

Там журавлиний ключ курличе
І смуток павутину тче.
Холодний вітер по обличчю
Січе й січе, січе й січе.

Там подихає першим снігом
І скляр-мороз калюжі склить.
І серце там знаходить втіху
У тому, що воно болить.

Там від застуди голос хрипне,
Й пора осіння нагада,
Що ти нікому не потрібен,
Як листя, котре опада.

* * *

Спочатку вірші в'януть, ніби квіти,
А потім помирають у душі.
Ще їм судилось плакати й радіти
Й дійти з тобою разом до межі.

Слова застрягли болісно у роті —
Слова щемливі, ті ж, що і колись.
І руки, наче на колючім дроті,
В надію, у останню, уп'ялись.

... Вмирають вірші. А поети — слідом.
Світ через це не рухне до основ.
Хоч будуть вірші ще комусь боліти,
Подарувавши віру і любов.

Проводи*

Поминати померлих батьків,
Прадідів і дідів — у нас звичай.
Долинають крізь товщу років
Голоси їх, мов чайки, кигичуть.
Тужно-тужно крізь землю могил
Квилять, наче прохають поради.
І якби ми, нащадки, могли,
Ці б земельні розсунули грати.

Свобода

Свобода — це не крик на вулицях,
Тим більше не майданний рев.
Це очі, що від сонця мружаться
Після зачинених дверей.

Це світ без ґрат, після житухи
З нестатком хліба й сигарет,
Після моральної задухи
І часу, що не йде вперед.

Після того, коли притисло
Життєвим зламом до стіни...
Свобода — слово з вічним змістом
І їй не складено ціни.

---

* Проводи — так у моєму селі називають день поминання померлих на кладовищі.

* * *

Ніч. Я один у кімнаті.
І взагалі один.
Як не піддатись владі
Взятих у сну годин.

Дихає сонна тиша
Знаками запитань.
Вірші за мене пишуть
Радість і гіркота.

Поряд і час, і простір.
Суму прилив у крові.
Ніби іду на розстріл
У рятивній строфі.

Поети

Поети пишуть не вірші —
Вони розривають душу
І розчиняють у тиші,
Мов крик, свою небайдужість.

Шукаючи вдалу риму,
Як скарбу безцінні грами,
Поети живуть без гриму
І на останній грані.

Найвідданіше кохають,
Вмираючи без кохання.
Поети натхнення мають,
Помножене на страждання.

По слову з Шевченком брата,
З Міцкевичем, Пушкіним, Бернсом,
Поети ідуть до правди,
Крокуючи гострим лезом.

Поетом неважко стати,
Куди важче бути поетом.
Мізерні в поетів статки
Порівняно з творчим злетом.

Якої живуть пори вони —
До них відповідне ї ставлення.
Карбують своїми римами
Цей світ не для самославлення.

Мандрують у часі й просторі,
А іноді й поза ними.
В житті видаються простими,
Зате у віршах — складними.

* * *

Я у ріднім краю
не буваю роками,
Заростає стежина
моя споришем.
І зболіле в тривогах
серце рідної мами
свою пам'ять про мене
береже, береже.
Як їй ждється мене,
не сказати словами.
Мамі шепче сльоза,
що я довго іду.
Найдорожча моя!
Я в боргу перед Вами,
хоч нести не спішу
свою радість-біду.
Розцвітає бузок
у селі біля хати
і німіють в садах
від пісень солов'ї.
На порозі з доріг
вигляда мене мати
і у серці ховає
надії свої.
Повернусь в рідний край
я до отчого дому,
переповнений болем
і радістю теж.
Ой, чому так повільно
по обриву крутому,
призабута стежино,
мене ти ведеш?

Березень 2009 р.

* * *

Настає пора цвітіння —
Вишні квітнуть, аж горять.
Білим цвітом білі тіні
В надвечір'ї майорять.
Я стою і споглядаю
Цвіту вишень
білий дим.
Де ще, в якому краї
Можна цю красу знайти?

* * *

Запрошують в концтабір на екскурсію
Колишніх в'язнів фабрики смертей,
Що у війни розлюченому крузі
Життя своє згубили молоде.
На місці їхніх мук тепер музеї
І в'язні — екс-катівні експонат.
Кому щастило вирватися з неї,
Навік запам'ятали пекла гарт.
Їх тут душили газом і палили
Живцем у печах, у жахкім вогні.
Із мертвих тіл робили потім мило
Для випечених фрау і панів.
Їх тут стріляли, ніби куропаток,
І трупами складали в штабелі.
Вони іще до того, як вмирати,
Приреченими жертвами були.
Тут шикували їх, б'ючи навідліг,
І, щоб ніхто нічого не забув,
Ще й жартували: «Звідси можна вийти
Лиш через крематорія трубу».
Кати тоді нікого не жаліли,

Мільйонним жертвам загубили лік.
Тепер нащадки їхні так прозріли,
Що платять гроші за дідівський гріх.
І в табори запрошують у гості
Людей, у котрих оживе тут біль.
У стінах цих
загиблих плачуть

кості,

Загиблих у нерівній боротьбі.
Ймовірних закликають екскурсантів:
«Ви ж майте гідність! Нащо вам сюди!»
... В Освенцімі, Дахау, Бухенвальді
Відкрито вхід, немов у рідний дім.
У відповідь такому прагматизму
Стискає костур сивий ветеран,
Який в боях ламав хребет фашизму
І прощений був богом лютеран.
Милуйтесь охололими печами
І рейками до топок навісних.
... У полум'ї вселюдської печалі
Вже й радість переможної весни.

* * *

Старенька згорблена бабуся:
Не носять ноги, терпнуть руки.
Ходить життям з ціпками мусить,
Радіє сонцю і онукам.
Дочка привозить їх із міста,
Вони обсядуть бабу дзвінко
І промовляють урочисто:
— Бабусю, Ви, неначе бджілка.
Старенькій жінці так приємно
Слова ці від онуків чути.
Життя прожите недаремно

І рід продовжуватись буде.
Бабуся згадує, як важко
Вона трудилася в колгоспі.
Нічого труд її не важив
В стрімкім економічним рості.
Вона машини льону клала
І задихалась від пилюки,
Гектари буряків сапала —
Тепер про це розкаже внукам.
Але у них свої турботи:
Мобілки, телик і уроки.
Вони не знають ту роботу,
Що знала баба в їхні роки.
І ось підірване здоров'я,
Позабирала сили неміч.
Мене думки обсіли роєм,
Бо ця бабуся — образ нені.

* * *

На долонях села ми — немовби обсипане зерно
Із дочасно зів'ялих, малих колосків.
Наша доля сьогодні плямиста, мов зебра —
На картині життя чорно-білі мазки.
Та у нас є село — наших мрій заповітна колиска,
Точка відліку справ, невідкладністю котрих живем.
Найрідніший куточок до серця так близько,
Хоч не зовсім нагадує справжній Едем.
Люди добрі і щирі тут, ще й не ледачі,
Їх згинають вітри перемін і незгод.
Тягнуть воза турбот, напинаючи жили волячі.
І вони — складова вічна людства.
Народ!

* * *

Рідним вітром сюди прибило
Мене — висохле стебло із поля.
Мене рідна земля любила,
А оце вже, погодьтесь, доля.
Коли раптом пора настане
До постійного йти спокою,
Я у спогадах вам постану,
Я до вас проросту травною.

* * *

Моя душа — на вічному багатті
Шукань, метань, гіркот і помилок.
А у воді, на білому лататті,
Ясніє сонця золотий пилок.
Усе минуще, вічні тільки муки,
На котрі ми приречені за гріх.
Але раптово долинають звуки
Земних звичайних радощів і вітх.
Ми аморальні у своїм стражданні,
Вважаючи: його дано найбільш,
І що в позаземному існуванні
Душі не набагато буде гірш.

* * *

Називали тебе колискою долі,
Шанували за щедрість і спів солов'я.
А мені ти — рятунок від болю,
Рідна земле моя.
Називали тебе родинним причалом,
Оберегом духовним століть.
Ти загоїш мої печалі,
Залікуєш мої жалі.
І зі щемом розлуки «здрастуй»
Я кажу тобі, краю мій.
Надивитися б твого рясту,
Нарадітись красі земній.

Полювання на людину

Вечірню темінь розтинають фари,
Двигун рве тишу з запахом полину.
Прелюдія кривавого сафарі —
Жахкого полювання на людину.
Як там було, ця жертва вже не скаже.
Убити хлопця нелюдам кортіло.
Перетворили у криваву кашу
Частину кожну молодого тіла.
Кудись ішов той хлопець проти ночі,
Ступив у зону шкурних інтересів.
І йому фари засліпили очі,
І шрот упився, а стан гостріше леза.
Місили хлопця підлими ногами,
Затим прес-конференцію скликали,
Доводячи, що діяли нагально
І що від терориста потерпали.
Вони при владі і усе їм можна,
Вони взяли за правило безкарність.
А що, коли із нас потрапить кожний
В лабеті злі кривавого сафарі?
Мовчать чинуші, тільки злегка журають
Катюг за «неполадки у роботі».
Та як не дбають хай про власну шкуру,
Є вища справедливість — Суд Господній.

Виселяли село

Виселяли село, нашу гордість і міць,
Виселяли з обжитих, улюблених місць.
Де шуміло колосся і стадо паслось,
Там бездушним залізом бульдозер пройшовсь.
І зрівняв із землею півтисячі хат,
Навіть бронзовий впав від удару солдат.
Кладовище також умудрились знести,
І лежали в німому докорі хрести.
І по предків кістках гусеничний гув шквал,
І тріщало в священика серце по швах.
Голосили жінки: — Як тепер бути нам?
Як ми донькам пояснимо це і синам?
Що тут буде, скажіть, де цвіте нині льон?
І похмурий начальник сказав: — Полігон.
А бульдозер тим часом давив картоплі,
Мов закопував душі селян у землі.
Спохмурніли дядьки і курили взахлин.
І здавалось: навіки спинивсь часоплин.
Один з одним прощались навік земляки,
Розставались назавжди з землею батьків.
Їх в нікуди відправить чиновницьке зло.
Більш ніколи селу не зібратись разом.
Не сидіти гуртом за святковим столом.
Поки думали так, вже села не було.

* * *

Від холоду дійсності вктууюсь,
Життя земними стежками несучу.
І плутаюсь, плутаюсь, плутаюсь
У висновках про красу.
Душа не втрачає своєї первинності,
Вороною білою креслить папір.
Незвідані обрії вічності
Для неї — немов несходимий Сибір.
Нуртує душа, зачарована Космосом,
Земною любов'ю, рядком про красу.
Ми зрештою станем усі перед Господом,
З гріховною мудрістю бранці часу.

Ярмарок див

Не згадаю, коли, але гордо й статечно,
По містах і містечках

я довго ходив

Та й потрапив на ярмарок див.
Там товару навезли, якого бажаєш,
Там худоби усякої безліч було.
І дарами садів, і полів урожаєм
Городян дивувало село.
Шикувались ряди продавців молока і сметани,
На прилавках від жиру блищав свіжий сир.
Я купив пиріжків, що у роті аж тануть,
І нагадував ярмарок вир.
Вирувало крикливе там багатолюддя,
Хтось частівки виводив під виск поросят,
Парували млинці на залізному блюді.
І на цім — оповідка не вся.

Я такого не бачив ніде і ніколи:
Виростали на площі тини і соломою криті хати.
І оці елементи декору
Додавали сумному життю пишноти.
У когось у кишнях свистів давно вітер —
Не давали зарплати вже місяців три.
Та всміхалася барвами виставка квітів,
Одного не було тут: доладної гри,
Раптом звідкись взялися майстри клоунади,
Залунав у повітрі і регіт, і сміх.
Один клоун горланив: — Мені треба владу,
Щоб у краще майбутнє повести усіх.
Ще один зображав загребущу натуру,
Котрій хто знає скільки потрібно грошви.
Запихав у мішок бутафорні купюри,
Поки стали на ньому потріскувать шви.
Я чолом спохмурнів (цей сюжет би згодився у
повість),
Коли клоун на ярмарку крикнув до мас:
— Продаю театральню! Продаю честь і совість,
Як насправді їх десь продає хтось із нас.
Довершило картину бридке бісенятко,
Що воланням влилось в клоунадний антракт:
— А я душу купую! Ось вам грошенятко,
А як хочете дуже, продайте й за так.
Я себе осінив тричі хресним знаменням,
З гіркотою в душі цей покинув торжок,
Назбиравши для віршів майбутніх натхнення
Й дожувавши смачний піріжок.

* * *

А комусь — політика,
А мені — село.
Зелен-раєм літо
У полон взяло.
А комусь — дебати,
Компромаців гам.
(Не про тебе дбати,
Земле дорога).
Я поїхав теж би
В місто гамірне.
Не пускає стежка
Від воріт мене.
Яблуна пригостить
Яблуком в саду.
... В срібні колись роси
Назавжди впаду.

* * *

Кладовище. Кущ калини.
А дерев старих довкіл!
І могили, і могили —
Прадідів, дідів, батьків.
Як вам, любі, тут лежати
Тиші й вітру в унісон?
Знову будем проваджати
Ми когось на вічний сон.
Полку вашого прибуде
У землі й на небесах.
Тут земелькою на груди
Вічний спокій нависа.
Перевідавсь. Спочивайте.

Обціловую хрести.
А мені ще існувати,
Хрест земний іще нести.
Прощавайте. Вирвав терник,
Повикошував траву.
З пам'яті глибин нестерпних
Родичів покійних зву.
Від жалю і від зажури
Сам собі шепчу слова.
І на місці цім похмурім
Серце вовком завива.

Без тебе

Без тебе краще і не жити.
Без тебе — тліти і не більш,
Чи остаточно збайдужіти,
Не відчувати щастя й біль.
Без тебе — мов опалим листям
Лежати на узбіччі, в тьмі.
Без тебе душу не очистить
І свіжість не вдихнуть грудьми.
Без тебе — ніби псом прибудним
Блукать по вічних манівцях
Й безбатченка тавро паскудне
Носить на серці без кінця,
О рідна мово!

Сумний триптих

1.

Ніби скибка від хліба,
відкраяний
Я від рідного краю:
не таким, як у інших,
прозрінням,
Злом чийогось нерозуміння.
І згораю,
у полум'ї серця згораю.
І не знаю,
яким бути маю.

2.

Бо не будеш хорошим для всіх,
Як міфічне безплатне таксі,
Й за любов все одно хтось картає.
І усе ж не живеш абияк,
Ліки п'єш, а не віскі й коньяк.
І коли перед вибором вкляк:
Далі як? По якому звичаю? —
То й тоді не сумуй, порадій,
Що ще маєш надій і надій
І комусь допоможеш в біді,
Від свого відмахнувшись одчаю.

3.

Менше б яму копав у собі,
Більше сил віддавав боротьбі,
Щирим словом комусь підсобив, —
Воєдино б із рідним був краєм.
Та думками думки, а проте
Для кого моє зерно росте,
Якщо в очі озлобу прете?
І яким бути маю — не знаю.

Ще один триптих

1.

Залікуй мені рани душі,
Покропи їх святою водою.
Не мовчи, а що-небудь скажи
І побудь хоч хвилину зі мною.
Із гніткої розпуки воскреслий,
Я торкнуся твоєї руки.
Та до тебе — не пройдені версти
Без містка через прірву років.

2.

Я — жокей, що zostався без призу,
Сподівань зганявши коня.
Почуття — ніби яблук огризки,
Непотрібна якась маячня.
Мчить життя, як нестримне ралі,
Не дає озирнутись назад.
А я хочу до синьої далі
І у вічні (навік!) небеса.

3.

Ти нічого мені не сказала,
Не сказала мені, як тоді,
Коли губи у тиші вокзалу
Незворушно мовчали: «Не жди»,

* * *

До дев'ятнадцяти — щасливий.
А потім — зливи, зливи, зливи.
Багно в душі і на взутті,
І перешкоди на путі.
Ні світла у кінці тунелю,
Ні «Ревізора», ні «Шинелі».
А тільки суїцидні вірші,
Якими трохи себе втішив.
Немає поряд і тієї,
Котра мені... та Бог із нею.
І ти втішаєш мене, інша,
Та бачу суть утіх чіткіше.
Я прочитаю «Символ віри»
Й мені воздасться вище міри.

* * *

Років попереду вже менш,
Ніж залишилося позаду.
І ти (без різних там!) живеш
В обіймах молодого саду.
Вона кохала хоч тебе —
Та, про яку поезій море.
Осіннє небо голубе
Ключ журавлиний переоре.
З ним разом відлетять літа
І не повернуться ніколи.
... Вона і досі приліта
У пам'ять просвітлінням кволим.

* * *

* * *

Перед наближенням грози
На ланцюгу
    метавсь собака.
У ньому дух собачий плакав
І в мене прихистку просив.
Він так боявся неспроста,
Не їв поставленої їжі.
По будці дощ періщив свіжий,
Де пес наш підібгав хвоста.
На лапи морду він поклав,
Перечекав ливак сумирно.
Кінцю негоди неймовірно
Зрадів і голосно волав.
І він мені цим нагадав
Мене самого у незгоди,
Коли я знічувався, гордий,
Й у відчай почасті впадав.
А як минала клята мить,
Я вибиравсь, мов пес із будки,
На білий світ, де незабудки
Цвіли, й хотілось знову жить.

* * *

В житті є не одна дорога,
І серед тисячі доріг
Я вірність рідному порогу
У серці болісно беріг.
Далось це мені нелегко,
Тягнуло і на манівці.
Та повертався я, мов лелека,
Туди, де вишні саяв цвіт.
І за науку батька й мами,
Прихильність Божу до душі,
Я буду вдячними словами
Розлогу тищу ворущить.

* * *

* * *

Виростає вірш не зі сміття,
Лізе в світ трояндою із горла.
За марудне серця каяття
Жодна жінка навіть не пригорне.
А зухвалий критик рознесе
В пух і прах усі твої писання...
Я люблю тебе понад усе,
Крапко у поезії остання!
Це коли здолаєш рубежі
І підводиш підсумок утомі.
І немає темряви в душі —
Світлий біль і справжня невагомість.

* * *

Усього не зможу пригадати —
Стільки гроз липневих відгуло —
Як мене в тяжкій задумі мати
Проводжала вранці за село.
І сказала: «Добрим будь, веселим
І кохай: надійніше удвох.
Не цурайся рідної оселі,
А у іншим — допоможе Бог».
І перехрестила на прощання.
І уже не знаю, скільки верст
Я несу із мрією про щастя
Той священний материнський хрест.
А душа від спогадів згорає,
У яких — гітара, п'яний спів.
За життям, котре здавалось раєм,
Я забув про Бога і батьків.
Та крізь зиму, де завія сіє,
Я дійшов до рідної землі.
Бо не дарма ж, тільки завесніє,
З вирію вертають журавлі.
І неправда, що той грім улітку,
Коли я ішов без вороття,
Відчахнув моєї долі гілку
Від стрункого дерева життя.

1991 рік.

Псих

Коридором він довгим побіг
І вгатився у скло від розпуки.
Кров стікала з порізаних ніг
І були закривавлені руки,
На обличчя накладені шви
Лиш доповнили риси покути,
І сказав йому голос «живи!»
З підсвідомості темних закутків.
А коли прив'язали його
До залізної койки мотуззям,
Йому ввиділось, наче вогонь
Тіло жер у шаленій напрузі.
Він від болю й жалю заривав
І волав на весь світ: «Винуватий!»
А тоді Богу душу віддав...
І до нього прийїхала мати.

* * *

Був я фізиком і ліриком,
Диваком, яких нема,
І у віршах вище міри
Дров словесних наламав.
Я помічений був пастирем,
Був уведений в вівтар.
На дзвіниці кожну Пасху
Бив у дзвони паламар.
Літургію кожну видзвонив
По неділях і святах.
І мої заслуги визнали
Ув усіх сільських хатах.
Хоч і ставимось по-різному,
Зловтішались часом: дяк
По-живому душу різали,
Що, мовляв, живу не так.
Земляків у путь останню
Тричі дзвоном проводжав.
Мабуть, я своїм старанням
Тільки Богу догоджав.

* * *

* * *

Прозрівали ми не раз,
Світ замучили прозріннями.
І минуле йде до нас,
Наших кривд покрите тінями.
Розвінчали все підряд
І з багном перемішалось
Разом з купою неправд
Й те, що світлим зоставалося.
А коли отак і нам
Дорікнутьь нащадки мислячі,
Що творили ми бедлам,
Зло у ріднім краї сіючи?

Спогад з раннього дитинства

Ще в нашій хаті глиняна долівка,
Ще я малий, а батько — молодий.
Фуганком відшліфована шалівка —
Під серпантином стружки золотим.
Стоїть верстат столярний серед хати
І батько щось майструє залюбки.
Труть бульбу на крохмаль бабуся й мати,
А я перебираю молотки.
Рубанок називаю я струганком
І гладжу батьком зроблене вікно.
І зараз тепло в пам'яті від згадки
Про час, що невблаганно сплив давно.
... Нема бабусі, батька теж не стало,
А в матері — з ногами геть біда...
Мов сон: від дерев'яного верстата
Пахуча стружка жовта відліта.

* * *

Обрій бачу однотонний,
Чую перестук коліс.
Долі поїзде невтомний,
Ти куди мене завіз?
Рейки, рейки. Шпали, шпали.
Ні початку, ні кінця.
Тільки б духом не упали
Наші зболені серця.
Тільки б чистого повітря
Удихнути хоч ковток.
Ех, якби ж то свіжий вітер
Дав на цих просторах толк.
Із минулого затінків
У непевну мчим майбуть.
За зупинкою зупинка —
Вже приїхали, мабуть.
Сьогодні диким болем
Обпікає, мов остріп.
Я тебе благаю, доле, —
Так зроби, щоб я остріп.
Щоб не здався з життям у герці
Й подолати відчай зміг.
Щоб у стомленому серці
Світлі істини зберіг.

* * *

* * *

На іншій березі ріки
Бадьорі сподівання ходять.
В очеретах стрімкі роки
Притулок спокою знаходять.
За крок до тихої води
Облюбувала чапля місце.
Кохання ввечері сліди
Там сьйвом стергтиме місяць.
Удень там небо голубе,
А уночі — свята зіркові.
Хоч як пливи — не догребеш
До того берега ніколи.
На ньому з пролісків

весна

Перероста в ромашки літа.
А ти з печаллю сам на сам
На березі, де чорні квіти.

* * *

Я озвуся до вас у написанім слові,
Повернуся відлунням своєї любові.
Принесу я вам радість своєї наснаги,
Я незримо прийду, буду з вами, як ангел.
Я невидимо стану на вашій дорозі,
Відверну всі печалі від вас і загрози.
Я за вами піду аж до самого краю,
Буду в спогадах ваших казати: «кохаю».
І розкрилюсь у них я душевним розвоєм.
Так зустрінусь я з вами... кохана, з тобою.
І зачиняться двері за мною без скрипу.
Й сніг у мій зодіак принесе твої схлипи.

* * *

* * *

У просторі сніжних зим,
У часі польотів за обрій
Здаюся комусь я злим,
Але, у цілому, добрий.
У сенсі шукань мети,
На тлі протиріч з помилками
Непросто мені зійти
Із рейок моєї драми.
На думці себе ловлю
У хаті своїй — не скраю,
Що я вас усіх люблю,
У римах за вас вмираю.

Карнавал

Карнавал. Одні лиш маски
І пророків, і вождів.
Ми ж — із дійсності, не з казки.
Чогось кращого не ждім.
А за масками — обличчя:
Незворушні, кам'яні.
Рідну матір покалічать
На догоду сатані.
Від Іуди і П'їлата
Проходив у часі слід.
Маски ці — дияволята,
Їх пустила тьма на світ.
У веселощах застілля,
У шампанського ріці
Вельзевул гуля весілля
Із банкнотами в руці.
Умістилась у валізах

Із грошима
суть людей,
Що з тавром похабним лізуть
До незганьблених грудей.
Маски. Крики. Феєрверки.
Гульбище земних богів.
Із прочиненої церкви
Виглядає Божий гнів.

Велике свято Трійці

Буяє зелень і Господь дає
Лазурі неба і тепла
по вінця.

О цій порі справіку настає
Велике християнське свято Трійці.
У все живе вселився Дух Святий,
Бо Бог Отець створив життя пелюстки.
Син Божий путь стражденну присвятив
Добру, любові і спасінню людства.
У храмі Трійці славимо прихід,
Сприймаєм щиро сутність триєдину...
Звисають гілки клечання з воріт,
Зелений рай нагадує хатина.
І пахне на підлозі лепеха,
Яка ще називається аїром.
... Убережи нас, Боже, від гріха,
Осяй серця незгасним сяйвом віри.

* * *

Роки минають. Ні листа, ні звістки.
Вогніють очі мами від сльозин
За того, вже дорослого, первістка,
І душать думи: «Десь у мене син».
Кудись подався, ніби лабіринтом,
В дорозі зник, як в дзеркалі кривім.
Ніяка Аріадна навіть нитки
Йому не дасть, щоб вибравсь я живим.
Вже стільки літ ні помочі, ні навіть
Привітних слів, які казав малим.
А серце жде, болить від згадок пам'ять,
І самота — гіркотна, мов полин.
Та у тривожні материнські будні
Надія стука, як вишневий цвіт:
Що прийде мить й повернеться син блудний
І матері тоді засяє світ.

* * *

Побажання

Ніч важка, немов остання,
І думки такі сліпі.
Народилось побажання
Чи собі чи не собі.
По неголеній щоці
Прокотилась мрія слізно,
А душа — немов залізна,
Хоч і скрип пера в руці.
І не вичавить нічого
Із такої пустоти.
Слова, посланого Богом,
В млі епохи не знайти.
На витких буття спіралі
Не вподібнойсь міражам:
Хай за принципи моралі
Тебе кожен поважа.
І фатально так не сердься
На гнітючі ці роки.
Маєш вирвати із серця
Світлий щем для диваків.

* * *

Квітує поле перейду
І ноги помочу у росах
А потім, як трава в покоси,
На рідну землю упаду.
І буде все так, як було —
Те ж небо в вічності на чатах
І тим же Ангелом Печаті
Моє помічене чоло.

* * *

Таїть напруги силу світ,
Добро і зло, і світло спектра.
Бринить, мов електричний дріт,
Оголена душа поета,
Чутлива до образ і дум
Про сьогодні і майбутнє.
І пропускає вічний струм,
Щоб стати словом незабутнім
Або зачахнуть між сует
Зчорнілим, спаленим металом.
Поет — на те він і поет,
Аби його

життя ламало.

Не п'єсталу прагне він,
Не з примхи рве душевні жили.
Щодоуху б'є в словесний дзвін,
Аби серця не збайдужіли.

* * *

У храмі

У храмі Різдва Богородиці
Стою біля Царських воріт.
Душа моя вдруге народиться
І з Богом почне говорить
Нема тепер тут запустіння,
Лунають дзвін, і піснеспів.
Молімось, чекаймо спасіння
Для кожного з Божих рабів.
Іду я по сходах дзвіниці,
У дзвони, радіючи, б'ю.
І з Божого Слова криниці
Надію і віру я п'ю.

* * *

За любов до Вітчизни плачено
Перемогами і могилами.
Над минулим і досі плачемо;
Живемо, ніби камінь гилимо:
Навантажені важкістю роздумів
І безглуздих сентенцій пошуком.
І знаходимо місце в розумі,
Щоб про зло говорити пошепки.
І до Господа єдиносущного
Не звертаємось навіть подумки,
Коли гонимо неіснуючого
І клянемо його не потайки.
Ще й вважаємось патріотами,
Про любов до України скиглимо.
І бездушними ідіотами
Трясемось над авто чи килимом.
Ненавидим себе і ще когось
І у вільній живем державі.
Гаманця ще якби нам щедрого
І гвіздок у труну іржавий.

* * *

* * *

Міліє з кожним днем криниця,
Хоч можна з неї ще напитись
Як не цілющої води,
То протидії до біди.
І спрагу втамувати знов
На правду, доброту, любов.
Хто в ній джерела убиває,
Якщо води в ній убуває?
Тож бережим пречисті води —
Духовні надбання народу.

* * *

Наше рідне Придесення

На чернігівських просторах,
Де шумлять гаї зелені,
Серед сонячного моря —
Придесення, Придесення.

Любе Придесення,
Чарівна перлино.
Ти навіки в серці —
Ти і Україна.

Де Десна хлюпоче сива
Й хвилі мчить свої Остерка,
Задивилось небо синє
В воду, наче у люстерко.

Там, де батьківська оселя
Й чути щебет соловейка,
Наше рідне Придесення
Зустрічає, ніби ньєнка.

Маєш ти співучий голос
І історію звитяжну.
Ти плакаєш хлібний колос,
Радість наша й гордість наша!

А які чудові люди
В Козелецькім славнім краї!
Придесення є і буде
І миліш його немає.

Тут очей дівочих погляд
І свята жертовність мами.
Придесення — наша доля,
Придесення завжди з нами.

* * *

Не задрить шляхові поета
І легкості його думок.
Бо треба кілька раз померти,
Щоб написати один рядок.

* * *

Ситість і вбогість,
Підлість і честь...
В плямочках совість
Приспана ще.

* * *

Хочу бути іншим
Я під небом синім...
А душа у вірші,
Ніби дощ осінній.

* * *

Івану Світличному

Я камерний поет
І вірші в мене камерні.
Хіба якийсь естет
Сягнув таких параметрів?
Не в особистім річ,
Що так і пре у рими.
Стоїть конвоем ніч
За вічними дверима.
І вогкого «бичка»
Не знайдено на шмоні.
Гнила вода з бачка
І дні всуціль голодні.
Життя на волоску,
Рахують, мов худобу.
Як важко тут людську
Не втратити подобу!
Колись минуть часи
Теперішні, найгірші.
О, Боже, донеси
Додому хоч ці вірші.

Постать вічного Тараса

Десь двигунами стогне траса,
Спливає час — за миттю мить.
А постать вічного Тараса
З гори Чернечої зорить.
Широкий Дніпр здіймає хвилі,
Б'є вітер
    в груди кам'яні.
Про волю
    Україні милій
Без нього думати. Одній.
Одній сприймати зло й байдужість,
Терпіти біди і ганьбу.
А він би брилу кривди зрушив,
Якби сьогодні з нами був.
Він запалив би словом правди
Зотлілий від зневіри дух.
І став би мучитись, каратись,
Як на шляху у Петербург,
Коли везли його конвойні
Велінням батюшки царя.
Душа, як рана невігойна,
Терзала болем Кобзаря.

Майнула доля, мов у кадрі:
То він — маля, то вже — маляр,
То пастушатком при отарі,
То віршем волю прославля.
Згадав, яке село весною
І вечори Яготина,
Де добрий ангел Репніної
Його натхненням не минав.
А потім — каземату холод,
Фортеця Орська, Кос-Арал.
Повернення у дружнє коло
Поетом мужнього пера.
Були овації, прийоми,
Нестерпна туга за Дніпром.
І трактом повезли знайомим
В останню путь з блідим чолом.
Широкий Дніпр здіймає хвилі,
Бентежить очі кам'яні:
Тарас у рідній Україні
Свої тамує щастя й гнів.

* * *

* * *

Зрежисуровує життя
І не мудрець, і не вояка.
А Той, кому безмежна дяка
І запізнілі каяття.
Кортить зректися разом з тим
Усіх канонів і законів...
Непередбачуваність клонів
І самодушогубців штиб!
Самозакоханість сліпців!
Ніколи їм не бракне кисню
Й стіна ніяка не притисне
Самоупевнених людців.
І цей не виправдати шлях
Поштивши ликом горлохвата
Чи респектабельністю франта
Й псевдодіяннями задля
Когось конкретного з людей,
А то і цілого народу...
Найвищий суд не мутить воду.
Він справедливий, він гряде.

* * *

На святім рубежі

Кілометри крові
І тілами заповнені вирви...
Правотою своєю праві
Ті усі,
    що летіли в загибелі вирій.
Їм сказали: «Ні кроку назад!»
І вони — ані кроку.
Їх повів за собою комбат
У атаку крізь роки.
І веде і веде,
І ніяк не дійдуть до Берліна.
На святім рубежі упаде
Героїчного цвіт покоління.
То вже потім допишемо ми,
Як було йому падать
Й затуляти майбутнє грудьми,
Щоб полеглих оплакала пам'ять.

* * *

Снігів і холоду — по вінця
І крижаною стала мить.
Кружля щоденно біла птиця,
У білім просторі летить.
Махає крилами затято
Й на кучерявім сріблі віт,
Подібнім до руна ягняти,
Сніжинки залишають слід.

* * *

* * *

Червоні ягоди калини
Зима за холодила ця.
Того не знаємо, коли ми
Свої зігріємо серця.
Їм калиновим жевріть жаром
Зосталося недовго ще.
У них розлука вгонить жало —
І холод, і пекучий щем.

* * *

Що я цю зиму пережив —
Не сумніваюсь ні на йоту.
А провесінь мені негоду
Таку послала, що страшить.
Пливуть асфальтом ручаї
І вже не холодно, а тепло.
І я за вічність літ від тебе
Вуста обожною твої.
І відчуваю стук крижин
Розлуки айсберга у душу.
І треба цю умовну стужу
Весною й літом пережить.
Хоч можна вдати, що усе
Йде на гаразд, само собою,
Писати вірші чи есе.
Удвох побувши з самотою.

* * *

* * *

Троянди такі колючі,
Троянди в моїй руці.
Позаду високі кручі
І хвилі на злій ріці.
Позаду — шлях у майбутнє,
Любов до рідних полів.
Позаду — відлуння буднів,
Якими перехворів.
Позаду — кати і плахи,
Смак радості й боротьби...
І все-таки менше плакав,
А більш своїх справ робив.
І все-таки якось лячно,
Що підсумком і... стіна.
... Троянди такі гарячі
Й увага ваша — сумна.

Сонет

Нікого не здивую своїми словесами,
Хоч важко так
життя повітря
удихну.
Хіба у майбутті іскринням спалахну,
Хіба в нащадків снах я пам'яттю постану.
Насолоджуюся лиш одними небесами,
Не перекреслю мрій, надій не відіпхну,
Підкову щастя сам і викую, й зігну.
І звернеться Господь неложними вустами
До всіх моїх діянь, натхнень, ходінь по колу,
До видимості бід, удач і справжніх втрат.
Стривоженій душі дасть скинути закови
І вирватись з сует і сьогодення грат.
І просвітлію я ще не знаним світлом
І врешті віднайду гармонію зі світом.

* * *

Почуття — мов сутінки вечірні,
Смужку сонця морок закрива.
Ти мені з'явилась у видінні,
Наяву такого не бува.
Першою ти сяяла зорею
І сказала світлом ти мені,
Що, любов'ю мічений твоєю,
Догорю в кохання я вогні.
І, почувши голос твій таємний,
Я здригнувсь від світла угорі.
Втішився коханням невзаємним,
Щоб у ньому більше не горіть.

Коневі

Коли коню забракне віри
Наздоганяти весь табун,
Вплететься в гриву квітка вітру
Й розрадить вдавану ганьбу.
І знову стомлені копита
Покриє шляху сірий пил.
Трава, стрімким галопом збита,
Додасть коню
снаги терпіть
Фатальну швидкоплинність бігу
За обрій, де лиш міражі.
І перетвориться на віху
Порив конячої душі.

Пам'яті поета

Книжчина у тоненькій палітурці
І вірші зачіпають за живе...
І раптом некролог в «Літературці».
«Куди Ви?» — крик невикричаний зве.
Орав невтомно вічні перелоги,
Зазнав усього: радощів і мук.
Це його правду кидали під ноги
І знавісніло втоптували в брук.
А він стояв і варт було стояти
В ім'я любові, честі і мети...
На пам'ятнику — дві прощальні дати:
Народження і смерті, як завжди.
А поряд світ клекоче і шепоче,
Після зими життя розквітло враз.
Десь вічність шлях між двох кюветів топче
Й скипає серце пам'яттю про Вас.

Ті люди

«Нема тії землі
І вимер той народ».
Володимир Базилевський

Ті люди знали нужду,
Ті люди знали біду.
І досі їх звідкись жду,
Тільки вони не йдуть.
А віра у них була —
Мов древа могутня віть!
Немає того села,
Яке у мені болить...
Білють нові хати,
Відроджено древній храм.
До тих людей висоти
Не піднятись ніколи нам.

* * *

Того нам не зрозуміти,
Чого не пережили,
Кладем на минуле квіти,
В якому ми не були.
У ньому — батьки голодні
Під куль знавіснілий свист,
В дитячих серцях холоде
З-за хмар бомбовоз навис.
Горять солом'яні стріхи,
Нічого не вдієш: війна.
Батьки Перемогу стріли
І знали, яка вона.
В нетоплених вчилися класах
Без зошитів, книг, чорнил.
Хтось час той волів прикрасить,
А хтось, навпаки, — очорнить.
Затисли в душі, мов рану,
Сирітську гірку лихоліть.
Пішли працювати рано —
Та втома й тепер болить.
Як ласощі їм найбільші
Були рогоза й паслін.
Не треба бадьорих віршів
І виправдальних слів.
Історія теж не плаче
За тим поколінням слізьми.
Батьківську біду дитячу
Згадаймо хоч зараз ми.

* * *

* * *

Піддаємо час осуду,
Що, мовляв, неприхильний.
... Дзвін розбитого посуду
На плиті надмогильній.
Але є ще надія,
В безнадії — також.
Почуттями не смію
У риторику площ.
А колись пригадаєм
Хронологію дат.
Бите слова нагаєм
Будем ще виглядять.

* * *

Що історію судити?⁹
Є у неї свій вердикт
На всіляких там бандитів,
На трудяг і недорік.
І вона оцінки пише,
Як у школі в табелі.
А в той час суцвіття вишень
Окуповують джмелі.

* * *

* * *

Проміняв я пісню на обжинки —
В полі Долі зібрано врожай.
Я іду не в товаристві жінки,
А крутою стежкою, вважай.
Проміняв я пісню на утіху
Від життя воскреслого Христа.
Може, я нікуди не доїхав —
Поїзд зник і колія пуста.
Проміняв я пісню на блаженство
Від трудів і ледь крамольних дум.
Мене кличе велемовним жестом
У обійми тихий біль і сум.
Я не те ще міг би заспівати,
Що попри незгоди заспівав.
Ось обжинки... й знову засівати
Треба ниву, щоб росли слова.

* * *

* * *

Увійшов Майдан у серце
І не думає виходить.
Гніву хвиля в берег б'ється
І вали дев'яті котить.

У повсталого народу
Страх зостався у минулім,
Буде мати в нагороду
Сльозогінний газ і кулі.

Над Майданом бродить горе
Постраждали є і вбиті.
Перетерпим, перебором.
Кляті доленосні миті!

29.01.2014 р.

* * *

* * *

Убієнні відходять у вічність,
Їхні душі у небо летять.
Подивімось у мертві їх вічі.
Хай вони нас простять.

Хай пробачать нам наші провини,
Бездіяльність т.д і т.п.,
Що були в час біди ми не з ними,
Хоч любили, Вкраїно, тебе.

Ідеали борні за свободу
Потривожили їхні уми.
Хто вони? Кращі люди з народу
У кривавії жертви зими.

Україно! Дивись на загиблих,
У скорботі схиливши чоло.
На Майдані серця їх затихли,
Щоб майбутнє у тебе було.

* * *

Знов хоронять військових
Під прощальний салют,
Їм судилось за подвиг
Йти у вічнім строю
Але гинуть і гинуть
І не видно кінця.
І живе Україна
В їхніх мертвих серцях.

* * *

* * *

А квіти цвітуть
Різнокольорові суцвіть.
А ріки течуть,
Річки цілі крові.
На квіти лягає
Трагедії пил.
І цвіт доцвітає
На грудді могил.
У землю — кістками
України сини,
Щоб звідти квітками
До нас прорости.

* * *

Старшина

Старшина, старшина,
Тебе кличе війна
І стаєш ти під шовк знамена.

Старшина, ти біжиш
На важливий рубіж
І під обстрілом лютим лежиш.

Старшина, ти в боях
Йшов шляхами звитяг
І не раз був між смертю й життям.

А не дай Бог тобі
Полягти в боротьбі,
Як без тебе ми будем тоді?

Твоя віра жива,
Твоя правда жива,
Ми тобі скажем вдячні слова.

Старшина, старшина,
Ох, ця клята війна!
Закінчилась скоріше б вона

Старшина, друг і брат,
Ти — ні кроку назад,
Український відважний солдат.

23.08.2014 р.

* * *

Окопної правди не знаю.
Та бачу: із пекла війни
Дорогою до небокраю —
Твої, Україно, сини.

Летять і летять журавлями,
Кровіє на кожнім крилі.
То душі, що стали птахами,
Рушають у вічний політ.

Вслухаюсь крізь відстаней брили
У їхнє прощальне «курли».
Вони рідну землю любили
Й за неї життя віддали.

А я замість них залишаюсь,
Пишаюся подвигом їх
Караюся, мучусь і каюсь
Скорботою серед живих.

* * *

Літературно-художнє видання

Крачило

Олексій Володимирович

ВІЧНЕ ВІДЛУННЯ

Поезія

Технічний редактор *Галина Кухарець*

Комп'ютерний набір *Наталія Шинкаренко*

Комп'ютерна верстка та дизайн *Юрій Литвиненко*

Коректор *Олена Пильник*

Здано до набору 11. 09. 2018 р. Підписано до друку 26. 10. 2018 р.

Формат 60x84/16 Гарнітура AcademyС

Ум.друк.арк. 14,88. Ум. фарбо-відб. 14,88. Обл.-вид. арк. 15,2.

Тираж 200 прим. Зам. №16311

Видавець і виготовлювач ПАТ «Поліграфічно-видавничий комплекс «Десна»,
проспект Перемоги, 62, м. Чернігів, 14000

Свідоцтво про внесення суб'єкта господарювання до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №4292 від 02.04.2012

Олексій Володимирович Крачило народився 22 березня 1965 року в селі Карасинівка Козелецького району на Чернігівщині. У 1982 році закінчив з золотою медаллю Козелецьку середню школу №1. Навчався у Київському політехнічному інституті за спеціальністю «автоматизовані системи управління виробництвом».

Працював кореспондентом Козелецької районної газети, завідував сільським клубом. Нині – керівник районного літоб'єднання імені Василя Нефеліна.

Вірші Олексія Крачила широко друкувалися в періодиці, звучали по всеукраїнському та обласному радію, транслювалися окремою телепередачею, підготовленою Чернігівським обласним телебаченням до 40-річчя поета.

Олексій Крачило – автор поетичних книг «Аксіомі серця» (2007), «Константа небайдужості» (2008), «Арфи пізньої весни» (2012), член Національної спілки письменників України, лауреат літературно-мистецької премії імені М. Коцюбинського у номінації «Поезія». Плідно працює як журналіст. Окрім поезії пише прозу, твори для дітей, сатирично-гумористичні твори, літературно-критичні статті.

